

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ ve KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ÜNİVERSİTELERİN KENT EKONOMİSİNE ETKİLERİ:
TARSUS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

DERYA ÇİFTÇİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS-2024

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTELERİN KENT EKONOMİSİNE ETKİLERİ: TARSUS
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

DERYA ÇİFTÇİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS- 2024

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAMAN
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Hacı KURT

Üye: Prof. Dr. Orhan Veli ALICI

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/..../2024 tarih ve/.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.
.../.../2024

Doç. Dr. Ayşe ERGİN ÜNAL
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 15 / 02 / 2024

İMZA

Derya ÇİFTÇİ

ÖZET

ÜNİVERSİTELERİN KENT EKONOMİSİNE ETKİLERİ: TARSUS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

DERYA ÇİFTÇİ

Yüksek Lisans / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Ahmet YAMAN

Şubat 2024, 116 sayfa

Üniversitelerin tarihi kökenleri incelendiğinde ilk olarak Orta Çağ'a özgü bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Modern anlamda üniversitelerin bilim, öğretim ve araştırma kurumları olarak anlaşılması ise birkaç yüzyıllık bir geçmişe sahiptir. Üniversitelerin kurumsal olarak toplumsal yapı içerisindeki rolü ve önemi her geçen gün önemini artmaktadır. Bir başka ifadeyle, üniversiteler eğitim ve öğretim alanında yaptığı çalışmalarla, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin sonuçlarıyla, girişimcilik ekosistemine teknolojik, insan kaynağı açısından sağladıkları katma değerle ekonomik kalkınmanın en önemli aktörüdür. Ekonomik kalkınmanın sonuçları ise bölgesel kalkınma ve kentsel gelişmeyle birlikte değerlendirilebilmektedir. Üniversitelerin bölgesel kalkınma ile kentsel gelişme arasındaki ilişkinin etkileri kentsel mekân üzerinde somutlaşmaktadır. Bu ilişki ekonomik, kültürel, sosyal ve politik pek çok alanı yatay kesmektedir. Üniversiteler çeşitli düzeylerde şehrin sosyal, ekonomik, kültürel gelişimine kurumsal olarak katkı sağlarken üniversite öğrencileri de kentsel gelişmeye yaşam pratikleriyle etki etmektedir. Bu ön kabulden hareketle çalışmada üniversitelerin kentsel ekonomik yapının önemli bir bileşeni olduğu kabul edilmektedir. Üniversitelerin işlevleri, görev ve sorumlulukları pek çok konu açısından incelenebilmektedir. Bu çalışmada üniversitelerin kent ekonomisi üzerindeki etkileri girişimcilik, toplumsal katkı, eğitim ve öğretim, demografik özellikleri bakımından incelenmektedir. Tez, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında üniversiteler ve kentsel ekonomi ilişkisini açıklamak amacıyla ikincil veriler olan plan, program ve mevzuat düzenlemeleri doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular analiz edildiğinde Tarsus Üniversitesi, Tarsus kentini ekonomik, mekânsal, sosyal ve kültürel bir çok alanda etkilemektedir.

Anahtar kelimeler: Kentsel politika, Kamu politikası analizi, kent ekonomisi, üniversiteler,

ABSTRACT

THE IMPACTS OF UNIVERSITIES ON URBAN ECONOMICS: THE CASE OF TARSUS UNIVERSITY

DERYA ÇİFTÇİ

Master Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Supervisor: Dr. Ahmet YAMAN

February 2024, 116 pages

When the historical roots of universities are examined, we first encounter an institutional structure specific to the Middle Ages. The modern understanding of universities as science, teaching, and research institutions has a history of several centuries. Universities' institutional role and importance in the social structure are increasing daily. In other words, universities have three significant aspects. First, they are the most critical economic development actors due to their work in education and training. Second, they incubate research and development activities. Third, they provide value added to the entrepreneurship ecosystem regarding technical, technological, and human resources. The economic development process can be evaluated in the context of regional development and urban development. The effects of the relationship between universities, regional development, and urban development are realized in urban space. This relationship horizontally crosses many economic, cultural, social, and political areas. While universities institutionally contribute to the city's social, economic, and cultural development at various levels, university students also influence urban development with their life practices. Based on this premise, the study accepts that universities are essential to the urban economic structure. Universities' functions, duties, and responsibilities can be examined regarding many issues. In this study, the impacts of universities on urban economics are considered in terms of entrepreneurship, social contribution, education and training, and demographic characteristics. The thesis was specifically structured to function as a compelling case study, chosen as one of the most effective qualitative research methods available. Within the scope of the research, plans, programs and legislation, which are secondary data, were examined with the document analysis technique in order to explain the relationship between universities and urban economics.

Keywords: Urban Public Policy Analysis, Urban Economy, University, Student Expenditures.

ÖNSÖZ

Teşekküre başlamadan önce ülkemizde 6 Şubat 2023 depreminde yakınlarım, arkadaşlarım ve tüm hayatını kaybedenlere baş sağlığı ve sabırlar diliyorum. Zorlu süreçten geçtiğimiz dönemlerde en başta sabrını esirgemeyen, çalışmalarımı titizlikle ve özveriyle inceleyen, bilgi ve tecrübelerini aktarmaktan vazgeçmeyen, beni her daim motive eden çok kıymetli Tez Danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Ahmet YAMAN'a üstün sabrı ve emekleri için çok teşekkür ederim.

Ders dönemi boyunca emekleri, sabrı ve katkıları için değerli hocalarım Doç. Dr. Tuğba YOLCU'ya, Doç. Dr. Halil KANADIKIRIK'a, ve Dr. Öğretim Üyesi Tuğba Aydın HALİSOĞLU'na, çok teşekkür ederim.

Tez jürimde bulunarak yapıcı eleştirileri ve değerli görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan sayın hocalarım Prof. Dr. Orhan Veli ALICI ve Prof. Dr. Hacı KURT'a teşekkürlerimi iletiyorum.

Ders çalışma sürecimde benimle birlikte fedakârlık yapan canım kızım Defne ÇİFTÇİ'ye, canım oğlum Emir Batu ÇİFTÇİ'ye ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen eşim M. Necip ÇİFTÇİ'ye çok teşekkür ederim. Beni bugünlere getiren, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen başta babam Fehmi YILMAZ'a ve annem Gülşen YILMAZ'a, abilerim Hamdullah YILMAZ'a, Mesut Sefa YILMAZ'a ve canım kız kardeşim Ruşen GÜNEŞ'e çok teşekkür ederim. Başta kendisi gibi akademisyen olmam yolunda bana yol gösteren, her modum düştüğünde beni ayağa kaldıran, her zorlandığımda bana güç katan canım dayım M. Nurullah AKKURT'a ve tüm AKKURT ve YILMAZ ailesine destekleri için çok teşekkür ederim.

Ders çalışırken bana her daim destek olan kıymetli dostlarım Zuhâl ŞAHİN'e, Burcu KORKMAZ ve Yusuf KORKMAZ'a, Hilal Serbes KOÇER'e, Özlem DUYUL'a, Hürü ŞENER'e, Kader KOZAN'a emekleri ve destekleri için çok teşekkür ederim. Ayrıca ders çalışabilmem için zaman zaman çocuklarımla ilgilenerek kıymetli vakitlerini harcayarak fedakarlıkta bulunan değerli dostlarım Merve ERÇETİN'e ve Naci ERÇETİN'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecinde tanıştığım ve dost edindiğim birbirimize yoldaş olduğumuz, her daim destek olan kıymetli arkadaşlarım Ayşe Betül ÜNLÜ'ye ve Berna ÖZ'e ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

MATERYAL VE YÖNTEM

1.1. Araştırma Probleminin Tanımı Amacı ve Kapsamı	7
1.2. Araştırmanın Soruları	8
1.3. Araştırmanın Metodolojik Kurgusu	8
1.4. Araştırmanın Önemi	9

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1.Kent Kavramı.....	11
2.2.Kentleşme Kavramı	14
2.3.Kent Ekonomisi Kavramı.....	17
2.4.Kentsel Ekonomik Yapı Analizinin Kavramsal Çerçevesi	18

BÖLÜM III

ÜNİVERSİTE-KENT İLİŞKİSİ

3.1. Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversiteler.....	25
3.1.1. Dünya Üzerinde İlk Üniversiteler.....	26
3.1.2. Türkiye’de Üniversiteler	27
3.2. Üniversitelerin Kente Etkileri	29
3.2.1. Bireysel Etkiler.....	29
3.2.2. Mekânsal Etkiler.....	30
3.2.3. Demografik Etkiler.....	31
3.2.4. Ekonomik Etkiler	31
3.3. Üniversitelerin Kente Etkileri Kapsamında Yapılmış Çalışmalardan Örnekler.....	32
3.4. Üniversitelerin Kente Etkileri Kapsamında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Bir Karşılaştırma.....	39

BÖLÜM IV

TARSUS KENTİ VE TARSUS ÜNİVERSİTESİ

4.1. Tarsus Kenti	43
4.1.1. Tarsus Kent Tarihi.....	43
4.1.2. Tarsus Dini Tarihi.....	44
4.1.3. Tarsus’un Coğrafi Yapısı.....	45
4.1.4. Tarsus Nüfus Sayısı.....	46
4.1.5. Tarsus İklimi ve Bitki Örtüsü.....	47
4.1.6. Tarsus Sosyo-Ekonomik Özellikler.....	48
4.2. Tarsus Üniversitesi ve Tarihçesi	49
4.2.1. Tarsus Üniversitesi Akademik Birimleri.....	50
4.2.2. Fakülteler.....	51
4.2.3. Yüksekokullar.....	53
4.2.4. Meslek Yüksekokulları.....	53
4.2.5. Tarsus Üniversitesi Akademik Personel Sayıları.....	54
4.2.6. Tarsus Üniversitesi İdari Personel Sayıları.....	55
4.2.7. Tarsus Üniversitesi Öğrenci Sayıları.....	56

BÖLÜM V

TARSUS ÜNİVERSİTESİ'NİN KENT EKONOMİSİNDEKİ ROLÜ

5.1. Üniversitelerin Politika ve Uygulama Araçlarının Değerlendirilmesi	60
5.1.1. Üniversitelerin Politika Süreçlerinde 'Yönetişim' Kavramı	61
5.1.2. On Birinci Kalkınma Planı İçerisinde Yükseköğretim	62
5.2. Diğer Üst Politika Belgelerinde Yükseköğretimin Yeri	64
5.3. Üst Politika Belgelerinde Tarsus Üniversitesi'nin Kent Ekonomisindeki Yeri.....	64
5.4. Üniversite- Kent İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme.....	69

BÖLÜM VI

BULGULAR

6.1. Tarsus Üniversitesi ve Girişimcilik İlişkisi	71
6.2. Tarsus Üniversitesi ve Toplumsal Katkı İlişkisi.....	80
6.3. Tarsus Üniversitesi ve Araştırma-Geliştirme İlişkisi.....	85
6.4. Tarsus Üniversitesi'nin Kent Ekonomisine Etkisi Bağlamında Eğitim ve Öğretim ile İlişkisi.....	94

SONUÇ ve ÖNERİLER.....99

KAYNAKÇA.....105

ÖZGEÇMİŞ.....116

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AR-GE	: Araştırma ve Geliştirme
GİDERİK	: Girişimci İnsan Kaynakları Derneği
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.
KSS	: Kurumsal Sosyal Sorumluluk
MYO	: Meslek Yüksekokulu
OECD	: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
OSBMYO	: Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SBB	: Strateji ve Bütçe Başkanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
YÖKAK	: Yüksek Öğretim Kalite Kurulu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil.4.1. Tarsus Fiziki Harita.....	46
Şekil.4.2. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Organizasyon Şeması.....	51
Şekil.6.1. Tarsus Üniversitesi Kent Ekonomisi İlişkisi Kod Modeli.....	71
Şekil.6.2. 4 Nisan 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi ‘Girişimcilik’ Konulu Webinar Daveti Etkileri Üzerine Bir Karşılaştırma	77
Şekil.6.3. 30 Mayıs 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi ‘Girişimcilik ve Sosyal İnovasyonlar’ Konulu Webinar Daveti.....	77
Şekil.6.4. 25 Aralık 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi Kariyer Adımlarından Girişimcilik Konulu Webinar Daveti.....	78
Şekil.6.5. Tarsus Üniversitesi ile GİDERİK Arasında İmzalanan Protokol Gününden Bir Görüntü.....	79
Şekil.6.6. Tarsus Toplumsal Katkı Bileşenleri.....	82
Şekil.6.7. Tarsus Üniversitesi ile Mersin Ticaret ve Sanayi Odası İş Birliği Protokol İmzalanması	83
Şekil.6.8. 7 Haziran 2021 Tarihli Tarsus Üniversitesi Teknopark ve Ar-Ge Ekosistemi Konulu Webinar Daveti	90
Şekil.6.9. 26-27-28 Şubat 2024 Tarihli Tarsus Üniversitesi TÜBİTAK 2237-A Yenilikçi Öğrenme Projesi Katılım Daveti.....	91
Şekil.6.10. 19 Ocak 2024 Tarihli Tarsus Üniversitesi Biyomekanik Alanında Yeni Ürün Patenti Alımına İlişkin Duyuru Görseli	92
Şekil.6.11. 17 Ocak 2024 Tarihli ‘Geleceğe Yön Ver Projesi’ Kapsamında Gerçekleşen Ziyaret	93

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo.3.1. Üniversitelerin Kente Etkileri Üzerine Bir Karşılaştırma.....	40
Tablo.4.1. 2012-2022 Yılları Nüfus Sayılarına İlişkin Veriler.....	47
Tablo.4.2. Tarsus Üniversitesi Fakültelere Bağlı Bölümler.....	52
Tablo.4.3. Tarsus Üniversitesi Akademik Kadro Sayıları.....	54
Tablo.4.4. Tarsus Üniversitesi İdari Kadro Sayıları.....	55
Tablo.4.5. Tarsus Üniversitesi Öğrenci Sayıları.....	58
Tablo.6.1. Tarsus Üniversitesi Girişimcilik İlişkisinde Protokoller.....	75
Tablo.6.2. Tarsus Üniversitesi OSBMYO Tarafından Yapılan İş Birliği Protokolleri	84

GİRİŞ

Modern anlamda üniversite kavramı, üst düzey eğitim ve öğretimin yapıldığı, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü kurumlar olarak değerlendirilmektedir (Britannica,2022). Üniversitelerin nasıl doğduğu, günümüze nasıl geldiği konusunda farklı tartışmalara yer verilmektedir. Taner Timur “Toplumsal Değişme ve Üniversiteler” adlı eserinde üniversitelerin tarihsel gelişimini aşağıdaki sorular eşliğinde sorgulamaktadır.

1. Üniversiteler bir toplumsal formasyonun ürettiği öğretim sistemi midir?
2. Bütün sınıflı toplumlara özgü öğretim sistemlerinin birer parçası olan “yüksek okul” olarak mı tanımlanmalıdır? (Timur,1998:15).

Timur (1998) bu sorularıyla üniversiteleri tarihi ve toplumsal bir kurum olarak özel bir örgütlenme biçimine sahip, belirli bir üretim ilişkileri içerisinde toplumsal değişime bağlı olarak ortaya çıkan okul olarak özetlemektedir. Bir başka ifadeyle toplumsal ilişkilerin bir ürünü olan eğitim kurumunun da uzmanlaşmış ve örgütlenmiş hali olduğunu ileri sürmektedir. Bir yükseköğretim kurumu olan üniversiteler eğitim sosyolojisinin, kamu yönetiminin, psikolojinin, iktisadın, hukukun ve siyaset biliminin ortak kesişim noktasında yer almaktadır. Dolayısıyla doğa ve sosyal bilimlerdeki farklı disiplinler üniversiteleri sosyal, ekonomik, mekânsal ve politik özellikleri başta olmak üzere pek çok açıdan ele almaktadır. Örneğin, üniversitelerin ortaya çıkışını ve gelişimini inceleyen tarih disiplini, Orta Çağ’ın toplumsal örgütlenme biçiminde önemli rol oynayan kent ve kiliselerin özerk yapılarıyla gelişen idari bir yapılanma olarak üniversiteleri ele almaktadır (Bozkurt,2021:20;Rukanci ve Anameriç,2014:171).

Sosyal, ekonomik ve politik açıdan üniversiteler, Feodal çağın bir örgütlenme biçimi olan “lonca” şeklinde bir kurum olarak doğmuştur. Bir başka ifadeyle Orta Çağ’ın toplumsal, politik ve ekonomik yapısından etkilenen kendine has özellikleri olan kurumların başında gelmektedir. Üniversiteleri teknik anlamda “yüksek okul” olarak düşündüğümüzde üniversitelerin tarihsel kökenlerinin en eski uygarlıklara kadar geriye götürülebilmesi mümkün olsa da modern anlamda üniversitelerin gelişiminin kökeni 14.Yüzyıla uzanmaktadır. Bu nedenle üniversite kavramı, Orta Çağ Latincesindeki “universitas” sözcüğünün şehirdeki cemiyetler ve loncalar anlamından türemiştir (Kenan,2015:346;Timur,1998). Modern anlamda üniversiteler kuruluncaya kadar

“studium generale”¹ olarak faaliyetlerini sürdüren üniversiteler Orta Çağ Avrupası’nda mesleki örgütlenme olarak kabul görmüş, hocalar ve öğrenciler birliği anlamında kullanılmıştır. Örneğin 1221’de ilk defa “Parisli Hocalar ve Talebeler Birliği” anlamına gelen “universitas magistrorum et scholarium” olarak tarihteki yerini almıştır.

Durkheim’dan aktaran Timur (1998), Orta Çağ’dan bir öğrencinin günümüzde üniversitelerden, fakültelerden, lisanstan, doktoradan, ders programlarından bahsedildiğini duyduğunda Latince’den farklı sözcüklerin sadece değiştiğini, kurumsal olarak üniversitenin aynen var olduğunu sanacağını söylemektedir. Dolayısıyla üniversiteler 14. Yüzyıldan itibaren belli sayıda disiplinin yüksek düzeyde öğretimi için bir araya gelmiş, özerk öğrenci ve öğretmenler cemaati olarak tanımlanması olarak ifade edilmektedir.

Bu tartışma Batı Avrupası’nın kavram dünyası içerisinde üniversitelerin yerinin ne olduğu üzerine yürütülmektedir. Ancak Eski Yunan’la Batı Avrupa arasındaki dönemde kültürel bir zenginlik mirası olarak İslam medreseleri yer almaktadır. Ancak, Batılı tarihçiler tarafından İslam Medreseleri ayrı bir dünyanın parçası olarak görülmüş, göz ardı edilmiştir. Orta Çağ’ın karanlığı yaşanırken matematik, astronomi, fizik vb. çok çeşitli alanlarda dönemin en iyi eğitim seviyesi medreselerde verilmekteydi. Örneğin, Selçuklular tarafından kurulan Bağdat’ta Nizamiye Medresesi kurulmuş dönemin en önemli ilim insanlarının yetiştirilmesine hizmet etmiştir. Bu dönemde medreseyi bitiren öğrencilere hocaları tarafından verilen “icazet” 12. Yüzyıldan itibaren Orta çağ Avrupa’sındaki üniversitelerde “licentia docendi” olarak görülmeye başlamıştır (Kenan,2021;Timur,1998).

Üniversitelerin tarihi, doğuşu üzerine tartışmalar pek çok açıdan yapılabilmektedir. Hatta İslam Medeniyeti ve Avrupa Medeniyeti arasındaki benzerlikler ve farklılıklar üzerinden de bu tartışma geliştirilebilmektedir. Bu çalışmanın kapsamı ve amacı göz önünde bulundurularak güncelliğini her zaman koruyan bu tartışmaya değinilmemiş sadece üniversite kavramının tarihsel izlerine kısaca değinilmek tercih edilmiştir.

¹ “Studium” eğitim için düzenlenmiş kurum ve müfredat anlamına gelmektedir. “Generale” ise mahallî bölgenin dışından gelen öğrencileri de kabul eden okul anlamında kullanılmaktadır. Sadece bir bölgenin ihtiyacına hitap ederek o bölgedeki öğrencileri kabul edecek şekilde açılan okullara da “studium particulare” deniyordu (Kenan,2015).

Modern anlamda bilgi üreten, öğretim ve bilimsel çalışmalar yapan araştırma kurumları birkaç yüzyıl öncesine dayanmaktadır. Kurumsal açıdan üniversitelerin içtimai yapı içindeki işlevi ve ehemmiyeti gün geçtikçe önemini arttırmaktadır (Kenan,2015).

Üniversitelerin ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynadığı literatürde genel kabul gören bir gerçektir. Üniversiteler gerek eğitim ve öğretime ilişkin yapılan çalışmalar ile gerek araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin neticeleriyle gerekse de girişimcilik ekosistemine teknolojik ve insan kaynağı açısından sağladıkları katma değerler ile ekonomik kalkınmanın en önemli aktörlerinden biridir. Ekonomik kalkınmanın sonuçları ise bölgesel kalkınma ve kentsel gelişmeyle birlikte değerlendirilebilmektedir. Bunun yanı sıra üniversiteler toplumsal bir mekân olarak kent ile karşılıklı ilişki içerisinde. Bu ilişki sosyal, politik, ekonomik ve kültürel pek çok alanı yatay kesmektedir.

Yükseköğretim kurumları kentsel gelişimin, dolayısıyla bölgesel kalkınmanın en önemli aktörleri arasında yer almaktadır. Üniversiteler, bölgesel kapasitenin geliştirilmesi, sosyal ve kültürel gelişmenin sağlanması, bölgesel yenilikçilik ile sosyal sermayenin ve becerilerin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır (OECD,2011). Üniversitelerin bilimsel bilgi üretimi, toplumsal katkının sağlanması ve nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi gibi önemli işlevleri bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının bu tür işlevlere sahip olması sebebiyle kuruldukları bölgelerde kentsel gelişimin sağlanması, yerel ekonominin kalkınması ve istihdamın sağlanması gibi çeşitli faydalar da sağlamaktadır (Acaroğlu, vd.,2018;Yaşar, vd.,2022).

Üniversitelerin yukarıda bahsedilen önemli işlevlerinin yanında başka rolleri de bulunmaktadır. Örneğin, ülkede yaşanan olası bir afet durumunda üniversiteler acil toplanma alanları olarak kullanılabilir. Bunun yanı sıra üniversite binaları ve öğrencilerin barınma alanları olan yurtlar afetzedeler için kullanılmak üzere barınma alanları olarak kullanılabilir. Aynı şekilde yüksek öğretim kurum binaları afetzedelere ulaştırılmak üzere gerekli malzemelerin lojistik koordinasyonunun sağlanması gibi önemli görevleri üstlenmektedir. Bunun en yakın örneği olarak; 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkez üssünde yaşanan ve 11 ili etkileyen büyük depremler neticesinde üniversitelerin ülke içerisindeki işlevinin ne denli önemli olduğunu göstermiştir.

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli yaşanan bu büyük felaket nedeniyle depremde etkilenen iller ve çevresindeki illerdeki üniversiteler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve il afet koordinasyon birimleri ile birlikte hareket etmiştir. Bu süreçte depremedeler kampüslerde bulunan güvenli ve kapalı mekanlara yerleştirilmiş, buralarda yemek ve içecek imkanları sağlanmıştır. Ayrıca üniversite personeli ve öğrenciler arama kurtarma çalışmaları dahil olmak üzere her türlü yardım ve ihtiyaçlar için seferber olmuşlardır. Ülke genelindeki tüm üniversiteler Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD), Kızılay gibi kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli biçimde sahadan gelen taleplere, kampüslerde meydana getirilen ihtiyaç malzemeleri toplama alanlarından ulaştırmak üzere gerekli hizmetlerde bulunmuşlardır. Görüldüğü üzere bilimsel bilgi üretmek gibi temel fonksiyonu olan üniversite kurumları, olası bir acil ve afet durumlarında toplumsal kriz dönemlerinde çözüm noktaları olarak önemli ve hayati bir konuma sahiptir.

İnsanlık, bütün aktivitelerini bir mekân özelinde gerçekleştirmektedir. Bir başka deyişle, insanlığın meydana getirdiği çeşitli konu başlıklarına ait problemler, sorunlar, olaylar ya da global ölçek fark etmeksizin doğal olarak bir coğrafyada cereyan etmektedir. İkamet ettiğiniz yer, çalıştığınız iş yeri, bu alanlardaki mekânsal düzenlemeler, yapıları çevreler, binalar, ulaşım ağları gibi birçok konu coğrafyanın ve mekânın farklı yönlerini, özelliklerini göstermektedir. İnsanlığın kültürel zenginliği, zenginliğin ve yoksulluğun farklı yüzleri, malların, insanların, bilgilerin ve hastalıkların dağılımı kentsel mekân üzerinde gerçekleştirilmektedir. Kentleşme literatürü incelendiğinde, kent olgusunun sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, teknolojik pek çok toplumsal meseleleri içeren çalışmalarda ele alındığı görülmektedir. Bütün bu çalışmalar kentlerin doğuşundan bugüne değişen işlevleri (sanayi, ticaret, ulaşım, barınma, eğitim vb.) mekânsal kullanım alanlarının planlanması, kentsel karar alma süreçlerinin yapısı olarak özetlenebilmektedir (Keleş,2016;Mills ve MacKinnon,1973;O'Sullivan,2011;Penpecioglu,2012).

Kent kavramı bilimsel manada incelendiğinde ortaya çıkış nedeninin ekonomik nitelikli olduğu ifade edilebilmektedir. Kent ekonomisi (*urban economics*) disiplini, kent ve ekonomi kavramları arasındaki ilişki üzerinde odaklanmaktadır. Şehirlerin neden var olduğunu, neden bazı şehirlerin diğerlerinden fazla büyüme gösterdiğini incelemektedir. Bu sorulara yanıt arayan kent ekonomisi aynı zamanda kentsel alanlarda yer seçimi

süreçlerine kentsel aktörlerin firma ve bireylerin karar verme süreçlerini iktisadi davranışlarına yönelik çalışmaları da gerçekleştirmektedir (Sarı,2017;Yaman,2022).

Üniversiteler, bilimsel bilgi üretim merkezleri olmalarının yanı sıra kentsel hizmetlerin mekânsal kullanımların, kentsel karar alma süreçlerinin merkezinde yer almaları nedeniyle de kentleri dönüştüren kurumlardır (Kablay ve Çakmak,2021). Bu dönüşümde üniversitelerin etkin rol oynamasında tarihsel süreç içerisinde yükseköğretim kurumlarının işlevlerindeki değişim belirleyici olmuştur.

Post-endüstriyel bilgi toplumu ile birlikte üniversiteler sadece bilimsel bilgi üretim merkezleri olmalarının yanı sıra piyasa sistemi içerisinde ekosistemin itici gücünü oluşturmaktadır. Bu özelliği sebebiyle de yükseköğretim kurumlarının kentin yerel dinamiği olarak özel bir çarpan etkisine sahip olduğu belirtilmektedir (Kablay ve Çakmak,2021). Özetle üniversiteler, kuruldukları kentlerin ekonomik yapılarını, mekânsal planlamasını, sosyal ve kültürel gelişimini karşılıklı olarak etkilemektedir.

Kentler, ekonomik faaliyetlerin yürütülmesinde taşıdıkları önem nedeniyle üniversitelerin gelişiminde kilit bir öneme sahip olmuştur. Kentlerin tarihsel gelişimi göz önüne alındığında Sanayi Devrimi, göç hareketliliği, kentleşme olgusu bir arada düşünüldüğünde kentler sermaye ve emeğin uzlaşması ve çatışması içerisinde yer aldığı mekanlardır (Öztürk ve Sururi,2020:112-113). Dünyada ve ülkemizde yükseköğretim kurumlarının faaliyetleri genç ve üretken nüfusu barındırmaları, ekonomik faaliyetlerin çekim merkezi olmaları nedeniyle kentlerin gelişimini karşılıklı bir şekilde etkilemektedir. Bu ön kabulden hareketle, bu çalışmada Tarsus Üniversitesi'nin Tarsus kent ekonomisine etkileri araştırılmıştır.

Araştırma altı ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci ana bölümünde öncelikli olarak araştırmanın metodolojik kısmından bahsedilmiştir. Bu kapsamda araştırma probleminin kısaca tanımı yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın amacı ve kapsamına yer verilmiştir. Bir sonraki alt başlıkta araştırma probleminin hangi sorulara yanıt aradığına ilişkin araştırma sorularına yer verilmiştir. Aynı bölümde araştırmanın önemi ve son olarak araştırmanın yönteminden bahsedilmiştir.

Araştırmanın ikinci ana bölümünde kavramsal çerçeveye yer verilmiştir bu kapsamda kent, kentleşme, kent ekonomisi kavramlarına değinilmiştir. Kavramsal çerçeve ortaya konulduktan sonra kent ekonomisine etki eden faktörler olarak ifade

ettiğimiz kentsel yapı analizi açıklanmaya çalışılmıştır. Kent ekonomisine etki eden aktörler arasında kuşkusuz etkileri bulunan yükseköğretim kurumlarının (üniversite) kent ekonomisine etkileri incelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü ana bölümünde üniversite kurumundan, üniversite kurumunun kente doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkilerinden bahsedilmiş ve ayrıca bu kapsamda literatürde yer alan çalışmalardan örnekler incelenerek veriler ortaya konulmuştur.

Araştırmanın dördüncü ana bölümünde Tarsus kentinin kısa tarihi, coğrafi özellikleri, fiziki yapısı, Tarsus kentinin sosyo-ekonomik özellikleri ve Tarsus Üniversitesi'ne ait bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın beşinci ana bölümünde Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisi üzerindeki rolüne yer verilmiştir. Bu kapsamda üniversitelerin politika süreçleri, Tarsus Üniversitesi üst politika belgeleri ve üniversite ile kent arasındaki ilişkiden bahsedilmiştir.

Araştırmanın altıncı ve son ana bölümünde diğer bölümlerde yapılan çalışmalardan elde edilen veriler ışığında meydana gelen bulgulardan bahsedilmiştir. Bu doğrultuda Tarsus Üniversitesi'nin kent ile olan ilişkisi girişimcilik, toplumsal katkı, araştırma-geliştirme ve eğitim-öğretim başlıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın metodolojik yaklaşımı nitel araştırma türünde, tek mekânlı ve araçsal durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında üniversiteler ve kentsel ekonomi ilişkisini açıklamak amacıyla plan, program, mevzuat düzenlemeleri, resim, görüntü vb. ikincil veriler doküman analizi tekniği ile incelenmiştir (Creswell,2017;Yıldırım ve Şimşek,2005).

Araştırma probleminin özgünlüğü ve amacı göz önüne alınarak somut ve spesifik anlamda bilimsel kanıtlar ortaya koyabilmek amacıyla araştırmanın Tarsus Üniversitesi ile sınırlı kalması tercih edilmiştir. Bu sınırlılık aynı zamanda üniversite ve kent ekonomisi ilişkisinin ayrıntılı bir şekilde açıklanmasına imkân tanımıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MATERYAL VE YÖNTEM

1.1 Araştırma Probleminin Tanımı, Amacı ve Kapsamı

Üniversitelerin tarihi kökenleri incelendiğinde; üniversiteler oldukça eski bir tarihsel süreç ve kurumsal bir yapılanma ile karşımıza çıkmaktadır. Modern anlamda üniversitelerin bilim, öğretim ve araştırma kurumları olarak anlaşılması ise yakın bir geçmişe sahiptir. Üniversitelerin kurumsal olarak toplumsal yapı içerisindeki rolü ve önemi her geçen gün artmaktadır. Diğer bir ifadeyle, üniversiteler eğitim ve öğretim alanında yaptığı çalışmalarla, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin sonuçlarıyla, girişimcilik ekosistemine teknik, teknolojik, insan kaynağı açısından sağladıkları katma değerle ekonomik kalkınmanın en önemli aktörlerinden biridir. Ekonomik kalkınmanın sonuçları ise bölgesel kalkınma ve kentsel gelişmeyle birlikte değerlendirilebilmektedir. Bunun yanı sıra üniversiteler toplumsal bir mekân olarak kent ile karşılıklı ilişki içerisinde. Bu ilişki ekonomik, kültürel, sosyal ve politik pek çok alanı kapsamaktadır.

Özetle, üniversiteler kuruldukları kentlerin ekonomik yapılarını, mekânsal planlamasını, sosyal ve kültürel gelişimini karşılıklı olarak etkilemektedir. Bütün bunlardan hareketle çalışmanın temel amacı, artan ve gelişen kentleşme olgusu ile birlikte Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisine etkilerinin kapsamlı bir biçimde araştırılmasıdır. Tezin problemi üniversitelerin kent ekonomisine etkilerinin ekonomik, toplumsal katkı, girişimcilik ve kentsel/bölgesel kalkınma bağlamında Tarsus Üniversitesi özelinde açıklamaya çalışmaktır.

Araştırmanın kapsamı kentsel ekonomik yapının aktörlerinden biri olan kurumlardan üniversite kurumunun, kentin fonksiyonlarına yönelik yansımalarının araştırılmasıdır. Araştırma zaman, sınırlılıklar ve spesifik bir çalışma ortaya koymak açısından Tarsus kentini ve bu doğrultuda Tarsus Üniversitesi'ni kapsamaktadır. Kapsam dahilinde öncelikle kavramsal çerçeve ortaya konulmuş daha sonra farklı illerdeki üniversitelerin kent ekonomisine etkileri incelenmiş olup bir sonraki bölümde Tarsus kenti ve Tarsus Üniversitesi hakkında bilgilere yer verilmiş ve son olarak da Tarsus Üniversitesi girişimcilik, toplumsal katkı, eğitim ve öğretim, demografik özellikleri açısından incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın probleminden hareketle alt sorular geliştirilmiştir. Aşağıdaki sorular vasıtasıyla Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisiyle olan ilişkisi kent ekonomisi, kentsel politika kavramlarına dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu doğrultuda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Kent ve kent ekonomisi kavramının gelişimi nedir?
2. Kent ekonomisine etki eden faktörler nelerdir?
3. Üniversitelerin kent ekonomisine etkileri nelerdir?
4. Tarsus Üniversitesi'nin kentteki ekonomik büyümeye katkıları nelerdir?
5. Tarsus Üniversitesi'nin yerel işgücüne, istihdama ve gelir dağılımına etkileri nelerdir?
6. Tarsus Üniversitesi'nin girişimcilik alanındaki faaliyetleri Tarsus kentindeki yerel girişimciliği, yenilikçiliği ve endüstriyel gelişmeyi nasıl etkilemektedir?
7. Tarsus Üniversitesi'nin Ar-Ge faaliyetleri ve inovasyona katkıları nelerdir?
8. Tarsus Üniversitesi'nin toplumsal katkıya dönük çalışmaları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Metodolojik Kurgusu

Bilim, organize olmuş bilgilerin tümü olarak ifade edilmektedir. Bilimsel çalışma ise ne, ne zaman, nerede ve nasıl sorularına cevap bulmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte bilim ve toplumsal sorunlara çözümler getirmek amacıyla yapılan bilimsel bilgi üretme faaliyetidir (Arı, vd., 2009:17). Üretilen bu bilgileri ilkel toplumlarda kayıt altına alma ve saklama yönünde sınırlılıklar mevcut iken günümüzde teknolojinin gelişmesi neticesinde modern teknikler kullanılması bu noktada kolaylıklar sağlamaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen birincil veya ikincil veriler çalışmaların veri setlerini oluşturmaktadır. Bu veriler nicel, nitel ve karma olan yöntemlerle analiz edilebilmektedir. Bu yöntemlerden nitel araştırma yöntemi bir konunun keşfedilmesi, araştırma probleminin anlaşılması ve yorumlanmasına katkı vermesi nedeniyle tercih edilmektedir. Yukarıda ifade edildiği gibi tezde ileri sürülen problemten hareketle araştırmanın niteliği, içeriği ve problemi göz önüne alındığında tez nitel araştırma yöntemine göre

kurgulanmıştır. Buna göre araştırmanın konusu ve sorunsalı göz önüne alındığında üniversitelerin kent ekonomisine etkileri durum çalışması yaklaşımı/deseni çerçevesinde tasarlanmıştır. Durum çalışması bir olgunun/olayın, kişilerin bir mekân bağlamında ve belirli bir zaman diliminde gerçek yaşam içerisindeki ilişkilerinin araştırılmasıdır. Bir başka ifadeyle durum çalışması sistematik bir şekilde bir veya birden çok durumu, bir veya birden çok mekanla derinlemesine analiz etmeye katkı sunmaktadır (Creswell, 2017:100-102).

Tezde, Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisi üzerindeki etkileri girişimcilik, toplumsal katkı, eğitim ve öğretim, demografik özellikleri bakımından incelenmesi nedeniyle tek mekânlı araçsal durum çalışması olarak kurgulanmıştır. Bu özelliği nedeniyle araştırmanın veri seti ikincil veri kaynaklarından oluşmuştur. Bu kaynaklar üniversite ve kent ekonomisi ilişkisine yönelik politika metinleri, araştırma raporları, meclis kararları, plan ve programlardan oluşmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili daha önceden hazırlanmış bilimsel makale, tez, ansiklopedi, kurumsal web sayfaları, sözlük, dergi, kitap vb. çalışmaların da literatür taraması yapılarak analizi gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra araştırma sürecinde üniversite ve kent ekonomisini toplumsal katkı, ekonomik ve kentsel/bölgesel kalkınma yönünden açıklayan çeşitli görsellere de yer verilmiştir. Bu veriler doküman incelemesi tekniği çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında oluşturulan kategori ve kodlarla araştırmanın sorunsalı sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Elde edilecek veriler bilgisayar destekli nitel veri analiz programı MAXQDA 2024 Pro yardımıyla da analiz edilmiştir. Araştırma sürecinin başlaması ile birlikte veri analiz sürecinin de başlaması nitel çalışmaların özelliği nedeniyle eş anlı olarak sürdürülmüştür (Bal,2021;Corbetta,2003;Creswell,2017:100-102;Yıldırım ve Şimşek, 2005).

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. Yaşadığımız çağ kentlerin yüzyılı olarak da ifade edilmektedir. Kentler nüfus bakımından, statü açısından gelişim ve değişim göstermektedir. Bu değişim ve gelişim kentin ekonomisini belirgin düzeyde etkilemektedir. Bu etkileşimler karşılıklı olarak gerçekleşmektedir. Kentleşmenin ve sanayileşmenin birbirini etkilemesi pek çok açıdan ele alınmaktadır. Şöyle ki kent ekonomisinin gelişmesi kentin nüfusunu artırıcı etkide bulunurken, kentteki nüfusun artması da kentin ekonomisini etkilemektedir. Bu bağlamda kent ekonomisi kavramının önemi ortaya çıkmaktadır (Yaman,2022:3).

Kentler ekonomik bir birim olması sebebiyle ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü kentsel mekanlardır. Kentsel mekânda yürütülen faaliyetlere bakıldığında sermaye birikimine etki eden, çevre ve mekânsal planlamayı değiştiren çeşitli kararların somutlaştığı görülmektedir (Öztürk ve Sururi,2020:112-113). Bu bağlamda çalışmada kent ekonomisi kavramına, kent ekonomisine etki eden faktörlerin neler olduğuna değinilmiştir. Bu etkileşimler arasında kentlere kuşkusuz birçok açıdan etki eden üniversite kurumu bulunmaktadır. Üniversiteler bir eğitim kurumu olmalarının yanı sıra toplumsal değişim ve dönüşümün öncü ve itici kurumlarından.

Üniversiteler mekânsal kuruluş alanlarının özellikleri, eğitim ve öğretim alanında yetiştirdiği insan gücü, araştırma ve geliştirme faaliyetleri çerçevesinde buldukları kentin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sunabilmektedir. Bu çalışmada bu katkının izlerini sürecektir. Özetle, Tarsus Üniversitesi özelinde üniversite ve kent ekonomisi ilişkisi; eğitim-öğretim, toplumsal katkı, araştırma-geliştirme ve kentsel/bölgesel kalkınma bağlamında incelenmiştir. Böylelikle literatürdeki tartışmaları eleştirel bir yaklaşımla gözden geçirecek olan bu çalışma aynı zamanda üniversite kent ilişkisini şekillendiren politika yapıcılara da önerilerde bulunarak kentsel kamu politikalarının geliştirilmesinde katkı sunacaktır.

Oldukça genç bir çalışma alanı olan kent ekonomisi kapsamında Tarsus kentine katkı sağlayacağı düşünülen verilerin elde edilmesi neticesinde ilerleyen süreçlerde uygulanacak kent politikalarının belirlenmesinde kayda değer bir veri oluşturabileceği yönünde literatürde veri oluşturmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Kent Kavramı

Kentleşme olgusu her geçen gün mekânsal düzlemde yaygınlaşarak devam etmektedir. Kent kavramı kelime olarak nüfusun birçoğunun tarım dışında sanayi, ticaret, hizmet ve yönetim gibi sektörlerde geçimini sağlaması, kültürel ve toplumsal olarak etkileşimin sağlandığı yerleşim birimleridir. Literatürde oldukça çeşitli ölçeklere göre tanımları bulunan kent, genel olarak sosyal aktivitelerin ve her türlü ihtiyaçların daha rahatlıkla karşılayabildiği, genellikle tarım dışı işlerle ilgilenen geleneksel davranışlardan uzak, daha rasyonel davranışlar göstermeyi gerekli kılan bir yerleşim alanı olarak ifade edilmektedir (Yahyagil,1998:105).

Tarih boyunca kentler farklı şekillerde ifade edilmiş, farklı anlamlara sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ülkenin gerek kendi uygulamaları gerek kendi yasal düzenlemeleri dikkate alınarak farklı ölçütler kullanılarak bu tanımlar yapılmıştır. Bu ölçütler, her ülkenin, toplumun kendi koşullarına uygun ekonomik faaliyet yapısı, nüfus yoğunluğu, nüfus büyüklüğü, çalışan nüfusun sektörlere göre dağılımları gibi alanlara ayrılmıştır (Topal,2004:276).

Kent kavramının dinamik bir kavram olması sebebiyle ortak bir tanımı olduğunu söylemek mümkün görünmese de çoğu bilim insanı ve disiplini kenti nüfus ölçüğüne göre tanımlamıştır. Kent alanında birçok çalışmalar yapan Ruşen Keleş'e göre ise "Toplumsal gelişmenin sürekli olduğu, bireylerin çalışma, dinlenme, eğlenme, gidiş-geliş, barınma ve yerleşme gibi ihtiyaçlarının karşılanabildiği, nüfusun az bir kesiminin tarımsal faaliyetlerle geçimini sağladığı, köylerle kıyaslandığında nüfusunun köylerden daha fazla olduğu ve komşuluk birimlerinin daha minimal olduğu yerleşme birimi" olarak ifade edilmektedir (Keleş,2021:68).

Kentlerin tek boyutlu ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bir çalışma sahası bulunmamaktadır. Bu nedenle kentlerle ilgili çalışmalar çok boyutlu, sınırları oldukça geniş şekilde ele alınarak incelenmektedir. Bu doğrultuda fiziki bir yerleşme alanı tanımından ziyade kent kavramı çok yönlü, derin bir yapılanma süreçlerini de ifade etmektedir (İçyer,2010:5).

Kent kavramının diğer kavramlardan farklı birtakım unsurları bulunmaktadır. Bu unsurlar:

- Çevre-nüfus unsuru,
 - Ekonomik unsur,
 - Sosyal karakter unsuru,
- olmak üzere üç kriterde incelenebilmektedir.

Çevre-nüfus unsuru, kentlerdeki nüfus yoğunluğunu ifade etmektedir. Bu unsur ülkelere göre değişkenlik göstermektedir. Ekonomik unsur, kentlerdeki ekonominin temel dayanağını ifade etmektedir. Kırsal kesimlerde ekonomi genelde tarım ve hayvancılık esaslıdır; ancak kentlerde genellikle sanayi temelli bir ekonomi benimsenmektedir. Sosyal karakter unsuru ise kent ile kırsal kesim arasında bireylerin tabiatının farklı olmasıdır. Bu bağlamda bireylerin hayat tarzı, değer yargıları, dünyayı algılayışı gibi duygu, düşünce ve davranışa yansıyan farklılıkları ifade etmektedir (İçyer,2010:7-8).

Modern kentin sanayileşme ile birlikte gelişimi ekonomik faaliyetlerin kent mekânı özelinde birikmesine, teknolojik değişim ve dönüşümlere bağlı olarak da giderek çeşitlenmesine neden olmuştur. Bununla birlikte sosyal örgütlenmenin gelişmesi ve bir güç yapısının gelişmesi kent hayatının sosyal, ekonomik ve politik sınırlılıklarını ve farklılıkları içeren bazı koşulları beraberinde getirmiştir (Tekeli,2011:29).

İlhan Tekeli'ye göre belirtilen ön koşulların yerine getirilmesi için öncelikle toplumsal ve siyasal bir örgütlenme meydana gelmelidir. Bu örgütlenmeyi; kent yaşayışına geçişte tarım dışındaki sektörlerden elde edilen üretimin kent içindeki yerleşmeler arası dağıtılabileceği, ayrıca tarımsal ürünlerin artılarının diğer kentlere aktararak depolanmasının mümkün olabileceği bir seviyeye gelebilmek önem taşımaktadır. Bu düzeye ulaşmada önemli nokta toplumsal ve siyasal bir örgütlenmenin olması ve bu sayede devlet kurumunu meydana getirmesidir. Siyasal ve toplumsal örgütlenmenin sağlanarak ortaya çıkan devlet kurumu vergilendirme gibi uygulamalar neticesinde bir güç yapısı geliştirmektedir. Tekeli, devletin ortaya çıkışı ile kentin varlığını eş zamanlı gerçekleştirdiğini ve bu güç yapısının gücünü pekiştirebilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için kente ihtiyaç duyduğunu ifade etmektedir (Tekeli,2011:30).

Kent alanında çalışmalar yapan araştırmacılar, kent kavramını sosyolojik yaklaşımlar çerçevesinde de açıklamaya çalışmışlardır. Bu doğrultuda klasik ve eleştirel

kuramcılardan faydalanılarak araştırma yapılmıştır. Bu noktada ‘toplumsal bir süreç’ ve ‘mekânsal’ olarak iki ayrı eksenle kent tanımlaması yapılmıştır.

Klasik kuramcılardan George Simmel ve Max Weber’den esinlenen araştırmalarda George Simmel’in 1950 yılında kaleme aldığı ‘The Metropolis and Mental Life’ makalesi ve Max Weber’in 1958 yılında yazdığı ‘The City’ adlı eserleri kent kavramını sosyolojik tanımlamaya yönelik iki önemli referans olmuştur (Özdemir,2010:49).

Max Weber, kenti Batı medeniyetlerine özgü olarak ifade ederken, bunu vurgulayarak ideal-tipik, çok boyutlu bir yaklaşım geliştirmiştir. Kenti birbirine yakın fakat birbirinden ayrı konutların toplandığı bir yerleşim alanı olarak ifade etmektedir. Buna ek olarak kenti aslında kent sakinlerinin tarımdan ziyade ticaret ve zanaatla geçimini sürdürdüğü bir yerleşim olarak açıklamaktadır (Weber,1958:65-67).

Buna göre Weber, kentlerin ekonomik, politik ve sosyolojik yapılarını detaylı bir biçimde ele alırken kenti modern toplumun en önemli unsuru olarak açıklamaktadır. Weber’e göre kentler, ekonomik gelişim ve toplumsal değişim açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca tüm bu kavramsallaştırma aşamasında geçmiş toplumlardan faydalanarak tarihsel süreçleri de analiz etmektedir (Sunar,2011:424-225).

Kent sosyolojisi alanında önemli bir figür olan George Simmel, kent kavramını modern toplum içindeki yoğun etkileşim, çeşitlilik ve anonimlikle ilişkilendirmektedir. Ona göre kent, bireyleri daha serbest kılan; ancak aynı zamanda yabancılaşmaya da neden olan bir ortam sağlamaktadır. Bu bağlamda kent kavramını sosyal ilişkilerin dinamikleri üzerinden ele almıştır. George Simmel ‘The Metropolis and Mental Life’ adlı eserinde modern, hareketli bir şehirde yaşamın psikolojik etkileri üzerine önemli bir analiz sunmaktadır. Bu eserde, Simmel şehir ortamının bireysel deneyimleri, sosyal etkileşimleri ve kişilikleri nasıl şekillendirdiğini vurgulayarak şehir yaşamının ruhsal hayat üzerindeki etkilerini ele almaktadır (Özdemir,2010:50-52).

Sosyoloji ve antropoloji alanında etkili bir akademik akım olan Chicago Okulu’nun önemli isimlerinden olan Robert E. Park ve Louis Wirth kent konusunda etkili araştırmalar yapmışlardır. Bu doğrultuda Louis Wirth, kenti yoğun nüfuslu, heterojen, anonim ve sosyal etkileşimlerin karmaşık olduğu bir yer olarak ifade etmiştir

(Özdemir,2010:54-58). Bu tanımlamalar kentlerin sosyal dinamikleri, anonimliği ve kültürel çeşitliliği üzerine vurgu yapmaktadır.

Eleştirel kuramcılardan Henri Lefebvre, kenti salt maddi bir yapı olarak değil, aynı zamanda sosyal ilişkilerin, güç dinamiklerinin ve yaşamın biçimlendiği bir mekân olarak görmektedir. Ona göre kent sadece fiziksel bir alan değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel etkileşimlerin, siyasi çatışmaların ve ideolojik mücadelelerin bir yansımasıdır. Lefebvre, kenti yalnızca yapısal özellikleri ile değil aynı zamanda günlük yaşamın üretildiği bir mekân olarak ele almıştır (Nas,2021:83-85).

Diğer bir eleştirel kuramcılardan Manuel Castells, kenti, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisiyle şekillenen, küresel ekonomi içindeki yerini ve toplumsal dönüşümleri vurgulayan bir bakış açısıyla ele almıştır. Castells'e göre kentler, bu teknolojilerin yayılması ile birlikte ağlar halinde bağlanan, bilgi ekonomisine dayalı ve küresel düzeyde rekabet eden merkezler haline gelmiştir. Bu nedenle Castells kenti, teknoloji, ekonomi ve toplum arasındaki karmaşık ilişkilerin bir sonucu olarak ele almıştır (Altunay,2023:75-78).

Klasik kuramcılar genellikle kenti düzenli, yapılandırılmış ve sosyal normların belirleyici olduğu bir yer olarak ele almışlardır. Örneğin, klasik kuramcılar kenti genellikle toplumsal düzenin bir yansıması olarak görmüşlerdir. Chicago Okulu ise kenti, sosyal etkileşimlerin karmaşıklığı, kültürel çeşitlilik ve sürekli değişim içinde olan bir yer olarak tanımlamıştır. Bu okul kentin anonimliği, heterojenliği ve toplumsal etkileşimlerin karmaşıklığını vurgulamıştır. Eleştirel kuramcılar ise genellikle kenti güç ilişkilerinin, sınıf ayrımlarının ve toplumsal adaletsizliklerin bir yansıması olarak ele almışlardır. Onlara göre kent, sosyal eşitsizliklerin ve toplumsal dışlanmanın bir sahnesi olabilir. Bu kıyaslama farklı akımların kent konusundaki farklı bakış açılarını yansıtmaktadır ve kent üzerine yapılan çalışmalarda bu farklılıkların göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

2.2 Kentleşme Kavramı

Kent tarihi insanlık tarihi kadar eski geçmişe sahiptir. İnsanların bir araya gelerek yaşaması ve hayat şartlarının değişimi neticesinde kentlerin tarihsel süreçleri de başlamıştır. Her ne kadar kentler kurulurken antik bir gelenek benimsenmiş olsa da sanayi devrimi sonucunda kentleşmenin oldukça hızlanması modern kent yapılarının oluşumunu

da başlatmıştır. Böylece gelişmiş ya da gelişmeye açık kentlerde modern kent yapıları geleneksel yapıların yerini almaya başlamıştır. Sanayi Devrimi sonucunda kentleşme hızı artmıştır. Kırsal kesimlerden kentlere doğru göçlerin artması da bu süreci arttırmıştır. Kentleşme toplumsal değişimi de etkileyen bir olgudur. Ruşen Keleş, kentleşme kavramını en basit anlamıyla kentte yaşayan nüfus ve kent sayısının artması olarak tanımlamaktadır. Demografik nitelikteki bu dar anlamdaki kent tanımının sadece bir nüfus hareketi manasında ifade edilmesini eksik bulmaktadır. Çünkü kentleşmeyi bir toplumun toplumsal ve ekonomik yapısındaki değişimlerden ileri geldiğini düşünmektedir. Keleş 'Kentleşme Politikası' adlı kitabında kentleşmenin siyasal, ekonomik, psikososyolojik ve teknolojik nedenleri olduğu ifade etmiştir (Keleş,2006:25-30).

Kentleşme aynı zamanda şehirleşme manasında da kullanılmaktadır. Bu nedenle kentleşme kavramı geniş anlamda "ekonomik gelişmenin şartı olarak şehir sayılarının fazlalaşması ve şehirlerin büyümesine sebep olan toplumda örgütlenmeyi ve uzmanlaşmayı arttıran bireylerin ilişkilerinde kente dair değişiklikleri meydana getiren bir nüfus birikim süreci" olarak ifade edilmektedir (Keleş,1998:80). Kentleşme köyden kente doğru salt bir nüfus akını değildir. Bu nedenle çok yönlü boyutları içerisinde barındırmaktadır. Ekonomik, toplumsal, sosyal ve kültürel boyutları kentleşme kavramının en önemli bileşenleri içerisinde yer almaktadır. Bu yönleri ile kentleşme toplumsal değişim süreci olarak ifade edilebilir. Tarihler boyu kentler yerleşim alanları olması dışında çeşitli yapıları da içerisinde barındırmaktadır. Bu yapıların sosyo-ekonomik açılardan değişime uğraması ve bireylerin davranışı ile değişim sürecinin devam etmesi kentleşme kavramını meydana getirmiştir (Yılmaz ve Çiftçi,2011:252). Kentleşme özellikle sanayi devrimi ile birlikte oldukça hız kazanmıştır. Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır (Yaman,2022:3). Bu durum kentleşmenin çağımızda global bir olay niteliği taşıdığını ve kendi içinde farklılıklar gösteren bir süreç olduğunu da ifade etmektedir.

Türkiye'de kentleşme 2000'li yılların başlarında %65 dolaylarında olduğu görülmüştür. O tarihlerde kentlerde 44 milyon civarında nüfus yaşamaktadır. Kentsel nüfusa göre kent tanımının ölçütü yapılırsa, kentleşme düzeyi %65'i geçmiştir. Bu düzey, Türkiye'nin kentleşme düzeyinin az gelişmiş ülkelerden daha ileride olduğunu, gelişmiş ve sanayileşmiş ülkelerin ise gerisinde olduğunu ifade etmektedir. O yıllarda gelişmiş ülkelerin kentleşme oranı %75'in üzerinde bir orana sahiptir (Keleş,2006:61).

Kentleşme süreci Türkiye’de daha çok büyük şehirlerde ve batı yönünde yaşanmıştır. Türkiye'nin güneyinde, kıyı kesimlerinde özellikle turizm sebebiyle kentleşme süreci tecrübe edilmektedir. Türkiye’de kentleşmeyi etkileyen birçok etmen vardır. Bu nedenler tarımda makineleşme ve kırsaldan kopuş, neoliberalleşme, sanayileşme ve modernleşme gibi farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Bu süreçte iç içe geçen bu etmenler çok aktörlü, çok katmanlı bir mekânsal yapı meydana getirmiştir. Türkiye’de geçmişten bu yana üretimi örgütleyen kentler, bir taraftan toplumsal ve ekonomik kalkınmanın itici gücünü oluştururken, diğer taraftan dışlanmanın, ayrışmanın ve sosyal eşitsizliklerin merkezi olmuşlardır (Aliağaoğlu,2022:175).

Türkiye’de modernleşme hareketleri ve erken Cumhuriyet döneminde kentler 1923’te kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin batı tipi modernleşme yolunda attığı adımlarla büyük değişimler geçirmiştir. Bu dönemde kentler özellikle başkent Ankara olmak üzere yeni devletin ideolojisini yansıtan planlı şehircilik çalışmalarıyla biçimlendirilmiştir.

Türkiye'nin kentleşme ve modernleşme süreçlerini inceleyen akademisyenlerden Hatice Kurtuluş, çalışmalarında Cumhuriyet'in ilk yıllarında kentlerin sosyal, ekonomik ve kültürel dönüşümünü analiz etmeye odaklanmaktadır. Kurtuluş, 1920-1950 arası dönemi “Türkiye’de Modernleşme ve Erken Cumhuriyet Döneminde Kentler” olarak adlandırmıştır. Bu süreçte ulus devletin kentleşmesi söz konusudur. O dönemde Batı’da ulus devletler sanayileşme alanında altyapısını oluşturmaktadır. Türkiye’de ise ulus devlet siyasi nitelikte olup, toplumsal bilinç düzeyi oluşturmak hedeflenmektedir (Kurtuluş,2010).

1950- 1980 arası dönem emeğin şehirleşmesi olarak ifade edilmiştir. Tekeli ve arkadaşları o dönemde kısa süre içerisinde belirli kentlere doğru fazla miktarda göç olgusu yaşandığı ve bu sürecin birtakım sosyal, ekonomik ve toplumsal sorunlara yol açması sebebiyle ‘Dolmuşlu, Gecekondu, İşportalı Şehir’ olarak tanımlanmıştır (Tekeli, vd.,2020). O dönemde dolmuşçuluk hizmetleri ile geliri düşük belediyelerin hizmetleri ucuzlatılmıştır. Kentlerde yoğun göçler sonrası iş bulamayan kesimler, işportacılık yaparak geçimini sağlamaktadır. Yine aynı dönemde artan barınma ihtiyaçları gecekondu tarafından karşılanmış ve bu durum için “kentte yaşayan köylü tanımlaması” yapılmıştır. Nitekim 1950-1980 arası dönem marjinal kesim, dolmuşla taşıma ve gecekondulaşma ile örgütlü iş alanları, toplu taşıma ve modern yasal konutlar olarak iki odak halinde devam etmiştir (Aliağaoğlu,2022:177-178).

Türkiye'de 1980 sonrası dönemde kentleşme 'sermayenin şehirleşmesi' olarak ifade edilmektedir (Aliağaoğlu,2022:185). Hatice Kurtuluş ise bu dönemi "Neo-Liberal Kentleşme" dönemi olarak adlandırmıştır. Bu dönemde belediyelerin gelirlerinde artış meydana gelmiş ve altyapıya yatırımlar artmıştır. Türkiye'nin kalkınması, enerji, inşaat ve madencilik üzerine kurulmuştur. Ayrıca bu yatırımlara özel sermaye de dahil olmuştur (Tekeli,2009). 1980 sonrası dönemde çok amaçlı bir kamu kuruluşu olan Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) kurulmuş bu sayede konut ve arsa üretimi, kredi ve donatı sağlama, kentsel yenileme çalışmaları ve imar planlarının uygulanması gibi çeşitli alanlara odaklanmaktadır (Koca ve Karadeniz,2014). 1980 sonrası dönemde üniversite sayılarında artış yaşanmış ve bu sayede şehirlerdeki az gelişmişliğin de önlenmesi amaçlanmıştır.

2.3 Kent Ekonomisi Kavramı

Uygar olarak ifade ettiğimiz toplumlar kentleşme süreciyle tanımlanmaktadır. İlkel hayat koşullarında yaşam, besin toplayıcılığı ve avcılığa bağlı bulunmaktaydı. O süreçte bireylerin tabiat üzerinde etkinliği gelişmiş olmaması sebebiyle ihtiyaç duydukları besinleri temin edebilmek amacıyla sürekli yer değiştirmesi gerekmektedir. Bu değişim, üretici ekonomiye geçiş ve toplumsal iş bölümünü ortaya çıkarmıştır. Bu değişimle yerleşik hayata geçiş başlayarak kent toplumu meydana gelmiştir. Bu oluşum kentlerde nüfusun yoğunlaşarak sistemli düşünsel yapı ve üretimin artması, çeşitlenmesi gibi süreçleri beraberinde getirmiştir. Tüm bu faaliyetler şehirleri pazarın çekim yeri ve merkezi konumuna getirmiştir (Şen,1997:12-13).

Kentleşme olgusunun günümüzde artmasına paralel olarak kent ekonomisinin de önemi artmaktadır. Kentlerin statüsü, nüfusu, toplumsal açılardan değişim ve gelişimi, kentin ekonomik yapısını belirgin oranda etkilemektedir. Karşılıklı gerçekleşen bu etkileşimler kent ekonomisi kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır. Kent nüfusunun artması kent ekonomisini büyük oranda etkilerken, kentin ekonomisinin iyileşmesi de kentin nüfusunu artırarak kente çekici bir özellik kazandırmaktadır.

18. Yüzyılda Sanayi Devrimi'nin başlaması ile kentleşme hızla artmaya başlamıştır. Kentleşmenin hızla artması neticesinde kent ekonomisi alanının bilim dalları içerisinde önemi oldukça artmıştır. Dünya üzerinde Türkiye'nin de içinde bulunduğu ön planda başta metropoller olmak üzere 1980'li yıllardan sonra kentlerin neredeyse

tamamında ciddi değişimler yaşanmaktadır. Yaşanan bu değişim süreçleri, kentsel hayatın çeşitli sahalarında çeşitli etkiler meydana getirmektedir (Geniş,2011:48).

Kentlerin oluşumunda etkili olan nitelikler sosyal, toplumsal ve kültürel olsa da ekonomik nitelikler ayırt edici özelliğe sahiptir. Kentler yapısı bakımından incelendiğinde her kente ait özelliklerin farklı olması sebebiyle kentlere ait ekonomik yapılar da farklılık gösterebilmektedir. Her kentin tarihsel süreç içindeki statüsü, coğrafi konuma bağlı olarak ulaşım imkanları ve kentlerin kaynak dağılımı gibi sebeplere dayalı olarak ekonomik özellikleri yapı bakımından değişkendir. Her kentin, ülkenin ya da toplumun kendine has özellikleri olmasından dolayı ekonomik yapıları da farklı olabilmektedir.

Kent ekonomisi, bilimsel çalışmalar içerisinde yeni ve dinamik bir alan olduğu için kesin ve ortak bir tanımda uzlaşamamıştır. Keleş'e göre kent ekonomisi "bir kentin üretim, tüketim ve dağıtım yapılarını, bu kapsamdaki vazifelerini, arazi kullanımı üzerindeki yansımaları ile birlikte inceleyen bir bilim dalı" olarak ifade edilmektedir. Genel manada kent ekonomisi, metropol kentlerde ve alanlarda firmaların, hane halklarının ve sermayenin mekânsal tasarımını, arazilerin çeşitli kullanımları ile ilişkilerinden ortaya çıkan dışsallıkları ve bu güçlerin etkileşiminden meydana gelen kentsel politikalar üzerinde yoğunlaşmaktadır (Yetişkul,2012).

Kentler, kentsel gelişim süreci içerisinde sosyo-ekonomik, politik ve demografik gelişmeler sebebi ile farklı özellikler sergilemektedir. Bu karakterler içerisinde insanlığın geçmişten beri ekonomik kaygılar barındırması ev yaşamını bu yönde değiştirip geliştirmesi dikkat çekmektedir. Bu nedenle araştırmamıza kentin ekonomik açıdan yapısal analizine kısaca değinilmiştir.

2.4. Kentsel Ekonomik Yapı Analizinin Kavramsal Çerçevesi

Bireylerin yerleşim alanlarında/ mekânlarda meydana getirdiği değişim ve dönüşüm tasarruflarının zamansal veriler dahilinde takip edilmesi kentsel yapı analizinin temelini oluşturmaktadır. Kentlerin morfolojik analizi, sosyal, toplumsal, kültürel, ekonomik nüfus gibi birçok bileşenden meydana gelmektedir. Çalışmamızın alanı kent ekonomisi olması sebebiyle morfolojik araştırmamız için kentin ekonomik açıdan yapısal analizi incelenmiştir (Akdemir ve Kaya,2020:10).

Genel anlamda kent ekonomisi iktisadi analiz yöntemlerini temel alarak kentsel alan sorunlarına yönelmektedir. Bu sorunlar, eğitim, ulaşım, konut, kentsel mekân yapısı,

çevre kirliliği, sermaye gibi genel konuları içermektedir. Bu genel hususların haricinde dışsal ekonomiler, hane halklarının seçimleri, sanayi ve ticaret işletmelerinin mekân seçimleri gibi mikro ekonomiler de bu sorunlara dahil olmaktadır (Bindal,2022:13).

Kentsel ekonominin morfolojik analizi incelendiğinde bu konuda çok çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu noktada Roberta Capello ve Peter Nijkamp'ın konuya ilişkin çalışmaları bulunmaktadır. Roberto Capello ve Peter Nijkamp'tan aktarıldığı üzere kent ekonomisinin değindiği inceleme alanları bulunmaktadır. Bu inceleme alanları beş temel başlık şeklinde özetlenmektedir (Yaman,2022:43).

- Kent gelişimine etki eden aktörlerin rolü,
- Kentin mekânsal kullanımı,
- Kentin fonksiyonuna yönelik araştırmalar,
- Kamu politikası analizine yönelik araştırmalar,
- Kentsel politika analizine yönelik araştırmalar.

Kentsel ekonomik yapı analizinde bulunan inceleme alanlarından birincisi, kentin gelişimine etki eden aktörlerin rolü üzerindeki araştırmalardır. Kentte bulunan firmalar, işletmeler ve bireyler kentin ekonomik gelişimini ve yapısını negatif ya da pozitif yönde etkilemektedir (Yaman,2022:43). Kentler kültürel ve fiziksel güçlerin yoğunlaştığı mekanlardır. Bu güçler, firma ve bireylere ürünlerin depolanarak yeniden üretilmesine olanak sağlamaktadır (Sanul,2012:21).

Bu noktada devletin kente ilişkin kamu politikalarını alması, bu politikalar dahilinde planlamalar yapması gerekmektedir. Firmalar ise devletin izlediği politikalar ve aldığı kararlar ışığında üretimlerini gerçekleştirerek kente, bölgeye katkı sağlayacaktır. Ayrıca firmaların bu üretim sayesinde bireylere istihdam sağlayarak hem toplumsal hem ekonomik açıdan katkı sağlayacağı bir gerçektir. Bireylerin istihdamı sağlanması ile refah seviyelerinin artması, aynı zamanda sosyo-kültürel etkileşim ve gelişimin sağlanmasına olanak tanıyacaktır. Özetle insan, firma ve devlet gibi kent aktörlerinin kentin ekonomisine etki ederek kentin küçük kalması ya da kentin büyümesine neden olduğu söylenilmektedir. Bu da kentin ekonomik yapısını negatif ya da pozitif yönde etkilemektedir.

Kent yöneticilerinin rolü kapsamında, şehirlerin sürdürülebilir gelişiminde yerel yönetimler ve diğer kent yöneticileri kilit oyunculardır. Şehir planlaması ve kent yöneticilerinin rolü ve kentsel politikalar alanında çalışmaları bulunan Tarık Şengül,

katılımcı yönetim anlayışının önemini vurgulamaktadır. Kentlerin sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlarını çözmeye bu aktörlerin stratejik planlama, kaynak dağılımı ve halkla ilişkiler konularında etkili rollere sahip olduklarını belirtmektedir (Şengül,2009).

Kentsel ekonomik yapı analizinde bulunan inceleme alanlarından ikincisi kentin mekânsal kullanımına ilişkin araştırmalardır (Yaman,2022:44). Toplumsal ve mekânsal varyasyonun en çok meydana geldiği alanlar kentlerdir. Bu nedenle kentlerde en önemli unsurlardan birisi mekândır. Bireylerin temel gereksinimlerini (barınma, istihdam edilme vb.) karşılayabileceği mekânlar kentsel mekanlardır. Bu mekanlar sosyo-kültürel, sosyo politik ve en önemlisi sosyoekonomik faktörler neticesinde değişim ve gelişim göstermektedir. Bu noktada kentsel mekanlar ortaya çıktıkları toplum ve döneme göre üretilmektedirler. Bu nedenle ait oldukları dönemin toplumsal yapısını yansıtmaktadırlar (Kıral,2020:18-19).

Kente ilişkin politikaların belirlenmesinde alınan kararlar kentsel mekânı yakından ilgilendiren kararlardır. Bu noktada kent aktörlerinin almış oldukları bu kararlar ile birlikte kentin mekânsal yönetim sorunu ortaya çıkmaktadır. Kentlerin farklı niteliklere göre ayrılması, her kentin dinamiğinin farklı olması sebebiyle kentsel mekân yönetiminde alınacak olan/ alınan kararlar kentin ekonomisi, dolayısıyla da gelişimi ve büyümesi için önem arz etmektedir (Yaman,2022:44).

Geçmişten günümüze süregelen ve yeni ile entegre olan kentsel mekân modern manada yeni mülkiyet ilintilerinin yüklenicisi konumundadır. Kentin gelişmesi ile bu mülkiyet ilintilerine yeni anlamlar yüklenmesi durumu bir rant kuvertürü oluşturarak bazı eşitsizlikler meydana getirme eğiliminde bulunmaktadır (Budak,2013:52-53). Bu sebeple mekâna ilişkin karar alıcı aktörlerin politikalarını belirlemede kentin tarihsel sürecini, toplumsal yapısını, göz önünde bulundurarak çok yönlü planlamalar yapmaları kente optimum faydayı sağlaması açısından katkı sunacaktır.

Kent planlaması 19. Yüzyılın sonlarında bilimsel nitelikte bir disiplin halini almaya başlamıştır. Kent planlaması alanında büyük değişimlerin, sıçramaların yaşanması ise 20. Yüzyılda başlamıştır. Kent planlamasının aşamalar kat etmesi, her ülkenin kendi koşulları ve yapısına göre değişkenlik göstermesi kaçınılmazdır. Ülkelerin kent planlaması alanında gelişim göstermesinde ilk aşama, planlamanın şehirlerin güzelleştirilmesi imkanını sunan bir uğraşı olarak kabul edilmesidir. Böylece güzel şehir

yaratma duygusu ve bununla birlikte kentin bütün alanlarında aynı duyguyu geçirme çabası ilk aşamayı yansıtmaktadır (Keleş,2006:121).

İkinci aşama, şehirlerin planlanması ve imarı için bir mühendislik çabası gerektirmektedir. Baş önceliği mühendisler ve mimarlar tarafından yerine getirilen bir kent planlamasına vurgu yapılmaktadır. Planlamanın üçüncü aşamada ise toplumsal ve ekonomik etmenleri de göz önünde bulundurarak salt bir tekniksel uğraşından ziyade çok yönlü bir gayret gösterilmesi gerekmektedir. Kent planlamasının dördüncü aşamasında coğrafi kapsam değişikliğine vurgu yapılmıştır. Bu doğrultuda kentlerin çevresindeki köy ve kentlere de bağlı olduğu bir bölge kapsamına dahil oldukları ve kendi içlerinde bu bölge ile toplumsal ve ekonomik bir yönetim anlayışı benimsenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, şehirlerin sınırları dışına doğru genişletilerek bir kent planlaması yapılması sonucunu ortaya çıkarmıştır (Keleş,2006).

Kent planlamasının son aşamasında ise bu planların uygulamada siyasal boyutları ele alınmalıdır. Kent yöneticilerinin planlama eylemini gerçekleştirmede siyasal bir temeli olduğu kabul edilmektedir. Bunun asıl nedeni planlamayı toplumun erişmek istediği ereklerle ve toplumun değerlerine uygun bir politika oluşturabilmesi için siyasal süreçlerden bağımsız düşünülmemeyeceği gerçeğidir (Keleş,2006:122).

Görüldüğü üzere kentin mekânsal organizasyonlarında, şehirlerin fiziksel yapılarının sosyal ve ekonomik işlevlerinin nasıl düzenlendiğini ve bu düzenlemelerin zaman içinde nasıl değiştiğini inceleyen bir konsept ortaya çıkmaktadır. Bu organizasyon ulaşım ağlarından konut düzenlemelerine, ticari bölgelerden sanayi alanlarına ve kamu hizmetlerine kadar pek çok unsuru içermektedir.

Kentsel ekonomik yapı analizinde bulunan inceleme alanlarından üçüncüsü kentin fonksiyonuna yönelik araştırmalardır. Kırsal ve kentsel birimlerin ayrımında nüfus, planlama, fonksiyon gibi ölçütler yer almaktadır. Bu ölçütler içerisinde fonksiyon ölçütünün önemi diğerlerine göre ayrı bir ehemmiyete sahiptir. Kentin fonksiyonu kavramının çeşitli tanımlamaları mevcuttur. Bu noktada kent fonksiyonu kentsel yerleşimin meydana gelişine, değişimine ve gelişimine olanak sağlayan faaliyetler bütünü olarak ifade edilebilmektedir (Demir ve Alım,2017:538).

Kentlerin sanayi, ticaret, idari, sosyal ve kültürel alanlarda birçok işlevi bulunmaktadır. Bu işlevler de kendi alanlarında çeşitli alt birimlere göre ayrılmaktadır.

Kentin fonksiyonları, idari, askeri, siyasi, ulaşım, sanayi, turizm, tarım, sağlık, eğitim gibi çeşitli alanlarda incelenebilmektedir. Kentler, bu fonksiyonların sistemleri ve faaliyetleri üzerinde durmaktadır (Yaman,2022:44).

Kentsel havzalar, kent bölgesi, metropoliten bölgeler, metropoliten havzalar günümüzde büyük şehirsal mekânların mana bulduğu yeni coğrafi kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Işık ve Kaygalak,2017:31). Kentler bu açıdan küreselleşen ve modernleşen dünyada üstlendiği fonksiyonlar bakımından önemli yeni kavramlardır. Kentlerin sahip olduğu fonksiyonel nitelikler, onları çekim merkezleri haline getirebilmektedir. Bu noktada kentsel ekonomik yapı analizinde kentin fonksiyonel işlevselliği ve faaliyetleri üzerinde odaklanmaktadır.

Kentlerin modern, özgün kültürel ve bilimsel birikimi; küresel ulusal ve bölgesel yerleşim sistematığı dahilinde ekonomik ve toplumsal işlevleri bulunmaktadır (Keleş,2021:83). Daha yalın bir şekilde ifade edecek olursak genelde barınma, ticaret, eğitim, sağlık hizmetleri, kültürel etkinlikler, ulaşım gibi konular kentin fonksiyonları kapsamına dahil olmaktadır. Kentler aynı zamanda iş imkanları, altyapı ve hizmetlerin sunulduğu bir merkez olarak da işlev görmektedir. Modern kentler genellikle karmaşık sosyal, ekonomik ve kültürel sistemlere ev sahipliği yapmaktadır (Keleş,2006). Her kentin fonksiyonları, büyüklüğü, konumu ve ekonomik yapısı gibi faktörlere bağlı olarak farklılık göstermektedir.

Kentsel ekonomik yapı analizinde bulunan inceleme alanlarından dördüncüsü kamu politikası analizine yönelik araştırmalardır. Kamu politikaları devletin her türlü konuda yasaları temel alarak yetkili merciler tarafından otoritesini kullandığı eylemler ve işlemlerdir (Gül,2015:8). Kamu politikası kavramının çeşitli tanımları bulunmaktadır. Bir başka ifadeye göre kamu politikası, siyasal otoritelerin almış oldukları uyulması, zorunlu, bağlayıcı, ilke, kural ya da kararlar olarak da tanımlanmıştır (Babaoğlu,2017:512).

Kamu politikasında önemli olan öncelikle sorunun tanımlanmasıdır. Aslında politika süreçlerinin tümünde ilk aşama problemin tanımlanmasıdır. Çünkü birçok politika analizleri ve politika yapıcılarının göre politikaların başarısız sonuçlanması bu tanımlama probleminden kaynaklanmaktadır. Problemin, doğru tanımlanması, probleme yönelik çözüm geliştirilmesi için bir dayanak teşkil edecektir. Böylece kamu politikaları

oluşturulması ve problemin çözümüne yönelik uygulamaların odak noktası olacaktır (Yaman,2021:49).

Kamu politikası analizi kavramı ise kamu politika süreçlerinin farklı kademelerinde kamusal eylem ya da eylemsizlik olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda nerede, ne zaman, neden, nasıl ve kimler tarafından meydana getirildiğini ve uygulandığını incelemektedir. Bu uygulamalar kente dair birçok konuyu içerisine alan sosyal sorunları da içermektedir. Bu sorunlar, kentin mekânsal yapısı, ulaşım sermaye, eğitim, turizm, konut, çevre, sağlık, ticaret, sanayi gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Bu noktada anılan sorunlara değinilmesi, sorunların çözümlenmesi, kısaca sürede sürecin yönetilmesi, kent ekonomisi ile kamu politikalarını ortak paydada bir araya getirmektedir (Yaman,2022:44-45).

Günümüz modern dünyada küreselleşme neticesinde nüfusun hızla artması, kaynakların kıt olması ve tüketimin de hızlıca artması ülkelerde refah kaygılarını meydana getirmiştir (Gürtunca,2015:26). Bunların yanı sıra birtakım sosyal, toplumsal, siyasi ve ekonomik sorunlar meydana gelmekte olup karar alıcıların bu doğrultuda yönetişimi ön plana çıkararak politikalar uygulaması gerekmektedir. Bu noktada toplum üzerinde kamu politikaları önemli bir müdahale aracı olarak sorunların çözümünde temel bir araçtır.

Kentsel ekonomik yapı analizinde bulunan inceleme alanlarından beşincisi kentsel politika analizine yönelik araştırmalardır. Ülkelerin politikaları, ülkedeki insan gücü, sermaye yapısı, idari yapı gibi bir takım spesifik şartlara göre oluşturulmaktadır. Kentsel politikalar kent hayatının sağlıklı bir biçimde sürdürülmesine olanak tanımaya yönelik çalışmalardan meydana gelmektedir. Coğrafi olarak nüfusun dağılımı, yerleşimin düzenlenmesi, köy-kent arasındaki göç olgusuna ilişkin düzenlemeler, toprağın kullanılışı gibi kentsel değişimlerin ülke gelişimine katkı sağlayacak planlamaların oluşturulması kentsel politika çerçevesi içerisinde yer almaktadır (Güner,2006:33).

Kentsel yapılarda kurumlar, bireyler, faaliyetler gibi sosyal alan öğeleri ve fiziksel alan (süreçler ve kaynaklar) öğeleri eşit yapıda bulunmamaktadır (Kavanoz,2020:18). Kentlerde beliren bu eşitsizlik durumu mahalli ihtiyaçlardaki farklılıkları ve buna bağlı olarak politikaları da etkilemektedir. Kentlerde genel anlamda planlamalar ve politikalarda ekonomik verimlilik esas alınmaktadır. Bu nedenle kentsel politikalarda ekonomik verimlilik kavramı ön plana çıkmaktadır. Sonuçta günümüz modern dünyada

sermayenin, ekonomik gücün, kaynakların yeterli olması ve yeterli dağılımı öncelikle yerel ve sonrasında ulusal manada bir ivme kazandırmaktadır.

Dünya genelinde hemen her kentte kente dair olumsuzluklar olabilmektedir. Kentlerde kamu hizmetlerinin yeterli düzeyde bulunmaması, kentlere yönelik göçlerin meydana getirdiği sorunlar, altyapı yetersizliği, artan nüfusa karşın konut ihtiyacının yetersiz kalması ve bunun sonucunda yasal olmayan kaçak yapıların meydana gelmesi gibi birçok kent içerisinde sorunlar bulunmaktadır. Bu nedenle kentleşme, toplumsal sorunların temelleri arasında yer almaktadır (Güner,2006:34).

Kentsel politika kentin işleyişinde alınacak kararların kimler tarafından ve hangi kararların alınacağı ile ilgilenmektedir. Kentsel politika analizinde kentsel planlama dahilinde kararlar alınmaktadır. Modernleşme ile birlikte yeni yönetim anlayışları her alanda modernleşmeyi amaçlamaktadır. Bu sebeple kentler modernleşen toplumun yeni mekânsal yaşam alanlarını oluşturan yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada kentsel planlama yeni kalkınma modelleri içerisinde sürecin yönetilmesinde önemli odak noktasıdır. Bu alanda çalışmaları bulunan İlhan Tekeli “kentsel planlama” kavramını demokrasi projesi olarak görmektedir. Bu bağlamda kentsel planlamanın gerçekleştirilemediği durumlarda uygulanacak politikaların başarısızlıkla sonuçlanacağını da altını çizerek önemini vurgulamaktadır (Tekeli,2012:60).

Kentsel yapı analizinde yukarıdaki beş temel başlık incelendiğinde kent ekonomisine etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Kentlerin ekonomik, siyasi, sosyal ve toplumsal sahalarda gelişmesi, kentin yapısına da yansımaktadır. Kentin yapısı değişerek ve gelişerek büyüdükçe kentin ekonomisi de paralel olarak büyümektedir. Böylelikle planlamalar, politikalar daha kalıcı olma yolunda başarı ile sürdürülebilecektir. Kentlerin çok yönlü bileşenleri arasındaki bağlantının sağlıklı kurulabilmesi için alınacak kararlar ve uygulama araçları yasal zemine dayanan politikalar ile mümkün olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ÜNİVERSİTE- KENT İLİŞKİSİ

3.1.Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversiteler

Kavram olarak üniversite Latin dilinde yer alan “universitas” sözcüğünden gelmektedir. Latince olan “universitas” sözcüğü loca kelimesine karşılık gelmektedir. Loca sözcüğü, ortak ve bağımsız menfaatleri bulunan bireyler topluluğu anlamında ifade edilmektedir (Antalyalı,2007:25-26).

Üniversitelerin bugünkü anlamına gelmesi Orta Çağ Avrupası’nda 11. Yüzyıl ve 12. Yüzyıl sonlarında meydana gelmiştir. O dönemlerde bugünkü anlamda kullandığımız üniversite kavramının tam karşılığı olarak kullanılmamaktadır. Kurum, dernek gibi manalarda kullanılmıştır. Bu noktada o tarihlerde bugünkü üniversite kavramına karşılık gelene kadar çeşitli ifadeler kullanılmıştır (Antalyalı,2007:26).

Orta Çağın sonlarında ticaret burjuvazisi meydana gelmiş, kentlerin oluşumu neticesinde kapitalizm ön plana çıkmıştır. Kapitalizmin doğuşu ile birlikte toplumsal dönüşüm başlamıştır. Coğrafi keşiflerin başlangıcı ile birlikte bilimsel bilgiye talep artmıştır. O dönemde klasik bilim bu bilimsel bilgiye olan talep artışına yanıt verecek düzeyde değildi. Bu nedenle yeni bir bilime ihtiyaç duyulmaktaydı. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda bilimsel alanda dönüşüm meydana gelmiş; 17. Yüzyılda Robert Boyle ve 18. Yüzyılda Isaac Newton ile Bilimsel Devrim zirveye ulaşmıştır. Modern bilim anlayışı bu Bilimsel Devrim sonucunda ortaya çıkmıştır (Dölen,2009:5-6).

Orta Çağda ilk olarak temelleri atılmaya başlayan üniversiteler, 13. Yüzyıla kadar bölgesel nitelikli üniversiteler olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Orta Çağ Avrupası’nda 529 yılında Platon’un Akademi Okulu’nun kapatılması sonucunda eğitim sisteminde değişimler başlamıştır. Hristiyanlık dışı tüm okullar kapatılmış, bunların yerine dini eğitim ve öğretimin olduğu, dini personellerin yetiştirildiği kilise okulları açılmıştır (Anameriç ve Rukancı,2004:73). Bu kilise okulları sekizinci yüzyıldan itibaren şekil almaya başlamıştır. 11. Yüzyıla kadar temel eğitimler belirli konularda verilmiş olup daha sonra aşama kaydedilmiştir. Belirli aşamalardan geçen eğitim sistemi, zamanla daha sistematik ve yapılandırılmış bir biçime dönüşerek yüksek eğitim kurumları olarak topluma katkı sağlamıştır (Kenan,2015:334).

İslam dünyasında orta ve yüksek dereceli örgün eğitim sisteminin uygulandığı kurumlar medreselerdir. Özellikle 11. Yüzyıldan sonra yaygınlaşmıştır. İlk olarak 1067 yılında kurulan Bağdat Nizamiyesi, sonraki kurulan Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti için model medrese olmuştur. Mantık ve Arapça başta olmak üzere Fıkıh, Tefsir, Kelam, Hadis gibi din ilimleri medreselerin öğretim programlarında yer almaktadır. Ayrıca Tıp, Fen ve Matematik ilimleri de medrese programlarında bulunmuştur. Ancak din ilimlerine göre daha sınırlı düzeyde olmuştur (Zengin,2008:211-213).

Özetle medreseden modern üniversiteye geçiş sürecinde hem Batı dünyasında hem İslam kültüründe dönüşen yaşam tarzları, dünya görüşleri, zamanla din, sağlık, hukuk, ticaret, yönetim gibi birçok alanı şekillendirmiştir. Toplumun gereksinimlerini karşılayacak biçimde yapılanması hukuk, din, sağlık ve özellikle din alanında donanımlı bireyler yetiştirmesi yükseköğretim kurumlarının dönemin temel ihtiyaçları arasında yer almasına imkân sağlamıştır (Kenan,2015:363).

Üniversite, mekân, birey ve bireyin sahip olduğu manevi yapıdan ilmi düzeyden oluşmaktadır. Üniversiteler her ne kadar bilimsel araştırma odakları olarak kurulsalar da ülkelerin ve zamanın şartlarına göre pratikte farklı işlevsellikleri de olabilmektedir (Gönenç,2016:1).

3.1.1. Dünya Üzerindeki İlk Üniversiteler

Dünya genelinde üniversitelerin geçmişi oldukça uzun bir tarihe dayanmaktadır. İlk üniversiteler genellikle Orta Çağ'da Avrupa'da kurulmuştur. Bu dönemdeki üniversiteler genellikle teoloji, hukuk, tıp ve sanat gibi alanlarda eğitim vermekteydi.

Globalleşme birçok alanı özellikle toplumsal değişimi meydana getiren bir olgudur. Globalleşmenin en fazla etkilediği alanlardan biri modernizm ile beraber devletin ideolojik bir aracı gibi dışarıya yansıyan eğitim kurumlarıdır. Ulus devlet ile eğitim kurumları arasındaki ilişki modernizm ile bağlantılı olarak düşünülmektedir (Timur,1998). Bu kapsamda üniversiteler, toplumsal değişimin önemli bir parçasıdır. Toplumsal değişim, bilgi ve fikirlerin yayılmasını, yeni buluşların ortaya çıkmasını ve toplumun gereksinimlerine cevap veren yeni yeteneklerin gelişmesini sağlamaktadır. Bu nedenle üniversitelerin toplumsal değişimdeki rolü büyük önem taşımaktadır.

Dünya üzerindeki ilk üniversite, 1088 yılında İtalya'da kurulan Bologna Üniversitesi'dir. İkinci olarak 1167 yılında İngiltere'de kurulan Oxford Üniversitesi

bulunmaktadır. Üçüncü olarak da Fransa'da yer alan Paris Üniversitesi 1170 yılında kurularak faaliyete geçmiştir. Modern sistematik ve kurumsal olarak bu üç üniversite dünya üzerinde ilk üniversite örnekleri olarak ifade edilse de bazı bilim tarihçilerine göre ilk üniversitelerin başlangıcını medreselerin kurulması ile meydana geldiğini kabul etmektedir (Günay,2001:38).

Kurumsal gelişim olarak bakıldığında üniversiteler literatürde farklı iki görüşün ortaya konulduğunu göstermektedir. İlk görüşe göre, yükseköğretim kurumlarının Batı Avrupa'da 12. Yüzyıldan itibaren lonca geleneği içerisinde gelişerek başladığını öne sürmektedir. N. Kramer'den aktaran Arslanoğlu'na göre ikinci görüş ise milattan önce 3000'li yıllarda Sümer'de başladığını ifade etmektedir. Başlangıcını Sümer'de mabetler bünyesinde olduğu ileri süren görüşe göre, temel işlevlerinin okuma yazma öğretimi ve mabet ile saray kadrolarını yetiştirmek olduğunu da ifade etmektedir (Arslanoğlu,2002:4).

3.1.2. Türkiye'de Üniversiteler

Türkiye'de üniversitelerin modern anlamda gelişimi, Avrupa ülkelerindeki gelişim sürecine göre daha yenidir. Türkiye'de teokratik bir mutlakiyet yapısından cumhuriyete geçilmiş olması, üniversite kurumlarında da yapısal değişikliklere neden olmuştur. 1773 yılında Mühendishane-i Bahri Hümayun'un kurulması ile medrese eğitiminden kopuş başlamış, aynı zamanda kurumsal yapılarında laik eğitimin ilk görüldüğü kurum olarak modern anlamdaki yapılanmalara geçiş başlamıştır. 1795 yılında Mühendishane-i Berri Hümayun, 1827 yılında Tıbbiye, 1834 yılında da Harbiye kurulmuştur. Böylece medrese dışında laik öğretim kurumları kurularak günümüz modern anlamdaki üniversitelerin temellerini meydana getirmişlerdir (Baskan,2001:24).

Osmanlı bünyesinde üniversitenin temelleri ilk olarak Darülfünun ile atıldığı ileri sürülmektedir. Medreseden ayrı yeni eğitim kurumlarının kurulma fikri 1845'te düşünülse de mevcut sisteme elverişli olmadığı için istenilen gayeye ulaşılamamıştır (İhsanoğlu,1993:232). 1863'te ilk Darülfünun açılmıştır. Darülfünun'da eğitim veren kişilerin nitelikli ve donanımlı olmasına karşın talebelerin bu eğitimi alacak seviyede olmamaları gibi sebeplerle kapatılıp ikinci, üçüncü defa tekrar açılmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra Darülfünun'a tüzel bir kişilik verilmiştir. 1933 yılında 2252 sayılı Kanun'un yürürlüğe konulması ile Darülfünun kapatılarak yerine günümüzde de halen

faaliyet gösteren İstanbul Üniversitesi yeni bir yapılanma ve kadro ile açılmıştır (Gelişli,1999:129-131).

Cumhuriyet ilan edildikten sonra ülkede bir eğitim seferberliği başlamıştır. 1925 yılında Ankara'da Hukuk Mektebi, 1926 yılında Ankara'da Gazi Eğitim Enstitüsü ve 1930 yılında yine Ankara'da Ziraat Enstitüsü kurulmuştur. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi, 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi kurulmuştur. O dönemde yüksek okullara ek olarak 1937 yılında Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, 1943 yılında Fen Fakültesi ve 1945 yılında Tıp Fakültesi kurularak Ankara'da önemli gelişmelere neden olmuştur. Bunların dışında İstanbul'da bulunan Mülkiye Mektebi 1935 yılında Ankara'ya taşınarak Siyasal Bilgiler Fakültesi adı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Bu gelişmeler neticesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü üniversitesi olan Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Türk eğitiminin tarihsel sürecinde bu dönem yükseköğretimde reform dönemi olarak ifade edilmektedir (Sargın,2007:137).

İkinci Dünya Savaşından sonra üniversiteler “özerklik ve tüzel kişilik” kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın etkisinin geçtiği dönemlerde 1955 yılında İzmir'de Ege Üniversitesi, yine 1955 yılında Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1957 yılında Erzurum'da Atatürk Üniversitesi kurulmuştur. Öğrenci kaydına 1956 yılında başlayan Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin kuruluşu 7334 sayılı Kanun ile yasalaşmıştır.

1967 yılında Ankara'da Hacettepe Üniversitesi, 1971 yılında İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi, 1973 yılında Diyarbakır'da Dicle Üniversitesi, 1975 yılında Malatya'da İnönü Üniversitesi, 1982 yılında Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi, Antalya'da Akdeniz Üniversitesi, İzmir'de 9 Eylül Üniversitesi, Edirne'de Trakya Üniversitesi, Van'da Van 100. Yıl Üniversitesi, Ankara'da Gazi Üniversitesi ve İstanbul'da Marmara Üniversitesi kurulmuştur (YÖK,2023).

6 Kasım 1981'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) kurulmuştur. Böylece yükseköğretim kurumlarının sayısı artmaya başlamış, yükseköğretime erişim artmış ve yeni bir dönem başlamıştır. Bu süreçte yapılan yasal düzenlemeler sonucunda 1984 yılında Ankara'da Bilkent Üniversitesi Türkiye'deki ilk vakıf üniversitesi olarak kurulmuştur (YÖK,2023).

2547 sayılı Kanun ile kurulan Yükseköğretim Kurulu, kurumsal akademik ve idari açılardan tekrardan yapılanma sürecine girmiştir. Ülkedeki bütün üniversiteler bu kanun ile YÖK çatısı altında birleşmiştir. Aynı zamanda bütün üniversiteler yükseköğretimden sorumlu bir kuruluş halini almıştır.

3.2. Üniversitelerin Kente Etkileri

Türkiye’de ve dünyanın genelinde yaşanan değişim sürecinin yükseköğretim kurumlarına yansımaları olmaktadır. Bu yansıma yüksek öğretim kurumlarının piyasalaşması şeklinde olmaktadır. Temel işlevi bilimsel bilgi üretmek, akademik çalışmalar yapmak olsa da üniversiteler kuruldukları kentlerde önemli bir aktör halini almışlardır. Üniversiteler kuruldukları kentte mekânın şekillenmesi, kültürel yapısı, ekonomik yapısı, kentin yönetimi gibi birçok alanı etkilemektedir (Arap,2015:116-117).

Küreselleşme ile birlikte artan ekonomik gereksinimler ve işsizliğin giderek artan boyutlara ulaşması neticesinde birçok Avrupa ülkesi yükseköğretim kurumlarını bölgesel kalkınma aracı olarak görmüştür. Bu alanda çalışmaları içeren literatür incelendiğinde, yüksek öğretim kurumlarının finansal kaynak ve yerel ekonomiye katkı sağladığı analiz edilmiştir (Kaşlı ve Serel,2008:100).

Üniversiteler toplumda verimliliği artırırken aynı zamanda belirli oranda istihdam sağlayarak işsizliğin azaltılmasında rol oynamaktadır. Ayrıca toplumda sosyo kültürel değişimler meydana getirirken ülke ekonomisinin gelişimine de etki etmektedir. Üniversitelerin kente etkilerini dört alt başlıkta toparlayacak olursak; bireysel, mekânsal, demografik ve ekonomik etkiler olarak sıralayabiliriz.

3.2.1. Bireysel Etkiler

Üniversitelerin kuruluş gayelerinde rasyonel düşünme yetisine sahip, değerlere evrensel açılardan sahip olan, topluma, bulunduğu kente ve bulunduğu ülkeye katkı sağlayabilecek bireyler yetiştirmektir (Çalışkan,2010:170). Bu yönüyle üniversiteler bireylere çok yönlü etkileşim sağlamaktadır.

Yüksek öğretim kurumlarının toplumsal gelişim açısından önemli etkileri bulunmaktadır. Yüksek öğretim kurumlarında alınan eğitim ve öğretim bireyin kapasitesi ve kabiliyetinde önemli rol oynamaktadır. Bu noktada bu kurumlar kabiliyetine ve gelişimine göre bireyin etkinliğinin belirlenmesine, üretkenliğinin ortaya çıkarılmasına ve artırılmasına katkı sağlayan bir faktördür (Görkemli,2009:171).

Kişisel gelişim açısından üniversitelerin yeri ayrı bir öneme sahiptir. Bireyler tutum ve davranışlarını, yeteneklerini eğitim yoluyla geliştirmektedir. Bu gelişimlerin edindirdiği bilgi ve tecrübeler bireylere başta iş hayatına girişte olmak üzere hayatın tüm alanlarında katkı sağlamaktadır. Çünkü öğrenilen bilgi ve edinilen tecrübeler hayat boyu insanın tutum ve davranışlarına etki etmektedir.

3.2.2. Mekânsal Etkiler

Yüksek öğretim kurumlarının yerleşkelerinin kentteki konumlarına göre kente farklı etkileri bulunmaktadır. Üniversiteler kendi bünyelerinde farklı bir kültür, bir hayat, bir ekonomi ve bütün hepsinden önce kendilerine has bir mekân oluşturmaktadır. Bu mekânlar, üniversitelerin kurulmuş olduğu ilin ve toplumun entegre olması sonucunda meydana gelmektedir. Bu bütünleşmenin meydana gelmesi sosyal, fiziksel ve ekonomik birçok faktörün etkili olduğu yöntemler rol almaktadır (Korkut,2011:2).

Bir üniversite yerleşkesinin kurulacağı bölge seçiminde en başta coğrafi kriter önemlidir. Yerleşkenin kentsel planı, iklimi, doğal yapısı, fiziksel alt yapısı, ulaşım gibi faktörler bölge seçiminde coğrafi kriterlerin önemli bileşenlerdir. İkinci önemli kriter demografik ve nüfus kriteridir. Üniversitenin kurulduğu kentte, üniversitenin bulunduğu ile ve üniversitenin kapasitesine göre nüfusunda artış meydana gelecektir. Üçüncü kriter ise sosyal ve ekonomik kriterdir. Gumprech'ten aktaran Gizem Korkut'a göre; üniversite yerleşkeleri kuruldukları bölgenin sosyal ve kültürel merkezi kabul edilmektedir. Bu noktada üniversiteler kültürel etkinlikler için mekânlarını, salonlarını açmaktadır (Korkut,2011:58-59).

Üniversitelerin bulunduğu alanlarda sosyal aktiviteler için gerekli mekânsal planlamaların yapılması olağan bir durumdur. Örneğin küçük ölçekte az nüfuslu kentlerde yeterli düzeyde konferans salonu, sinema, tiyatro gibi etkinlik alanları, geniş kapsamlı kütüphaneler yeterli düzeyde bulunmamaktadır. Kültürel alanda çeşitli etkinliklerin artması toplumun hayat kalitesinin artmasına sebep olmaktadır. Bu tür yapılanmaların artması toplumu sosyal ve kültürel açıdan olumlu yönde geliştirmektedir. Genel manada yükseköğretim kurumları nitelik ve nicelik bakımından toplumsal refahın artırılması ve toplumsal değişime katkı sağlamaktadır (Ergun,2014:220-221).

Büyük şehirlerde sosyal hayatın bir parçası haline gelen üniversiteler, küçük şehirlerde birçok aktivite için gerekli ortamı sağlayan kurumlar olarak ekonomiye etkisi

de göz ardı edilmemektedir. Üniversite için kente gelenlerin ihtiyaçları sebebiyle yapmış oldukları harcamalar kentin ekonomisine katkı sağlamaktadır.

3.2.3. Demografik Etkiler

Yükseköğretim kurumları demografik yapıya etkisi açısından önemli bir rol üstlenmektedir. Üniversiteye öğrenim görmek için gelen öğrenciler, akademik personel ve istihdamı sağlanan idari ve teknik personel sayesinde nüfus açısından belirgin düzeyde artış meydana getirmektedir. Bu noktada üniversiteler kuruldukları bölgede nüfus yapısında, nüfusun büyümesinde ve hareketlilik üzerine etkilerde bulunmaktadır. Bu etkiler kentin fiziksel yapısında değişikliklere neden olmaktadır. Bu noktada fiziksel çevrede radikal değişimler gözlemlenebilmektedir (Altıntaş,2015:47). Üniversite için farklı illerden gelen öğrenciler kültürel değişikliklere de neden olarak kültürel etkileşim meydana getirmektedir.

3.2.4. Ekonomik Etkiler

Üniversiteler bilgi ve birikim edindirme işlevi, sosyal ve kültürel etkileşim meydana getirmesi dışında ekonomik etkilerinin de bulunması kaçınılmazdır. Modern dünyada geleneksel noktada en önemli rekabet ve zenginlik kaynağı bilgidir. Üniversiteler bilimsel bilgi üreten üst düzey kurumlar olarak, bulunduğu ülkenin teknolojik ve bilimsel gelişimini direkt olarak etkileme yoluyla ekonomik kalkınmaya katkı sağlamaktadır (Korkut,2011:46).

Dünya genelinde küreselleşme neticesinde artan farklı ihtiyaçların, taleplerin olması ve buna karşılık kaynakların kısıtlı olması, ülkeleri başka arayışlara yönlendirmektedir. Bazı iş alanlarında istihdam oranları azalırken modernleşen dünyada yeni iş kollarının geliştirilmesi ihtiyacını meydana getirmiştir. Dünya genelinde özellikle işsizliğin azaltılmasına etki etmesi sebebiyle de hükümetlerin kamu politikalarında odak noktalarında üniversitelerin bulunması olağan bir durumdur. Bu doğrultuda 2006 yılından bu yana Türkiye’de üniversite sayıları hızlıca artmıştır. Yerel ölçekte bölgeler arası eşitsizliklerin azaltılması veya kaldırılması amacı taşıyan bu kurumlar kuruldukları bölgenin ekonomisini de önemli oranda etkilemektedir.

Üniversiteler hem öğrencilerin yapmış oldukları harcamalar hem kendilerinin kurumsal ve kamusal harcamaları, hem de istihdam edilen üniversite personelinin harcamaları sebebiyle kente ekonomik katkılar sağlamaktadır. Bu konu üzerine

çalışmalar yapan başka bir araştırmacı üç ayrı başlıkta ele almıştır. Bunlar; doğrudan, dolaylı ve uyarılmış katkılar olarak ifade edilmiştir (Çatalbaş,2007:95).

- Doğrudan Katkılar: Üniversitelerin kente ekonomik etkileri kapsamında doğrudan meydana gelen istihdamı ve doğrudan ekonomiye giren katkıyı temsil etmektedir.
- Dolaylı Katkılar: Üniversitelerin kente ekonomik etkileri kapsamında üniversite öğrencilerinin, üniversitenin ve tüm üniversite personelinin yapmış oldukları harcamalarının ekonomide yarattığı etkileri temsil etmektedir.
- Uyarılmış Katkılar: Üniversitelerin kente ekonomik etkileri kapsamında üniversiteye yönelik olarak yatırımcıları harekete geçiren katkılar olarak ifade edilmektedir. Uyarılmış katkılar, doğrudan ve dolaylı katkılara bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik katkılardır (Atik,1999:101).

3.3. Üniversitelerin Kente Etkileri Kapsamında Yapılmış Çalışmalardan Örnekler

Üniversitelerin kent ekonomisine etkileri kapsamında öğrencilerin harcama alanlarına ve düzeylerine yönelik yapılan çalışmalar literatürde azımsanmayacak kadar fazladır. Bu çalışmalar üniversitelerin kent ekonomisine katkısının oldukça fazla olduğunu göstermektedir (Koç,2019:359). Bu bağlamda literatürde bu konuda yapılmış çalışmalardan örnekler sıralanmıştır.

Üniversitelerin kişisel gelişime etki etmesiyle bireysel, çeşitli toplumsal etkileşim meydana getirmesi sebebiyle toplumsal, farklı kültürdeki bireyleri bir araya getirerek kültürel etkileşim meydana getirmesi ile sosyal ve kültürel, mekânsal alanların çeşitlenmesi sebebi ile mekânsal ve demografik gibi birçok alanda etkileri olduğu açık bir durumdur. Çalışmanın kapsamı ve sınırlılıkları bakımından aşağıda örnekleri bulunan çalışmaların genellikle ekonomik etkileri analiz edilmiş ve bu bağlamda bilgilere yer verilmiştir.

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Kaşlı ve Serel 2008 yılında Balıkesir Gönen Meslek Yüksekokulu üzerine çalışmalarda bulunmuştur. Araştırmanın yapıldığı tarihte Balıkesir Gönen Meslek Yüksekokulu bünyesinde 2 bölüm ve 5 program dahilinde 873 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 554'üne ulaşılmış ve araştırmanın örneklemini bu 554 öğrenci

oluşturmuştur. Örneklem grubuna harcama tutarlarını tespit etmek amacıyla, açık uçlu sorular da dahil olmak üzere 24 sorudan oluşan anket çalışması yapılmıştır (Kaşlı ve Serel:2008:102).

Araştırma bulgularına göre araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin barınma konusunda genelde yalnız kalmadıkları, bunun da ekonomik unsur kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilere yönelik barınma hizmeti veren mekanların az olması, barınma maliyetlerini artıran bir etkidir. 2006-2007 eğitim öğretim yılına ait harcamalara ilişkin yapılan anket verilerine göre, öğrenci harcamalarının %10,81'i eğlence gideri, %10,59'u giyim gideri, %9,87'si ulaşım gideri, %8,91'i internet kafe gideri, %8,81'i barınma gideri, %6,51'i üniversite kantin gideri, %5,22'si ısınma gideri, %5,09'u film kiralama gideri,%4,97'si telefon gideri,%4,35'i elektrik, su, gaz giderleri, %3,74'ü spor giderleri, %3,00'ı yiyecek içecek giderleri, %2,88'i kaplıca gideri, %1,85'i sinema gideri, %1,31'i üniversite yemek gideri, %1,25'i dergi, %1,18'i konser, %0,96'sı kitap, %0,93'ü fotokopi, %0,53'ü defter, kalem, silgi vb., %0,50'si diğer kırtasiye gideri, %0,26'sı tiyatro giderlerini oluşturmaktadır (Kaşlı ve Serel,2008:106). Bu doğrultuda öğrencilerin yaşı itibari ile genç olmaları, eğlence sektörüne yaptıkları harcama tutarlarının fazla olmasında önemli bir etkidir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık ortalama harcama tutarı 518,86 TL'dir. Öğrencilerin yıllık düzeyde harcama tutarı 2,300,000 TL olduğu tespit edilmiştir. Yapılan hesaplamalara göre Balıkesir Gönen Meslek Yüksekokulu'nda 2006-2007 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 873 öğrencinin Gönen kent ekonomisine sağladığı katkı 3,622,950 TL'dir (Kaşlı ve Serel,2008:107). Tüm bu verilerin bulgularına göre; yerel düzeyde kentleşmenin çok fazla gelişmediği, küçük ölçekli bölgelerde kurulan üniversitelerin/yüksek okulların bölgeye hem ekonomik hem de sosyal gelişmişlik sunan kurumlar olduğu ifade edilmiştir.

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Binici ve Koyuncu 2015 yılında Bitlis Eren Üniversitesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. Araştırma 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. O tarihte 5,318 öğrencisi bulunan Bitlis Eren Üniversitesi öğrencilerini temsilen 920 öğrenciye yönelik anket çalışması yapılmıştır.

Anket verilerine göre öğrencilerin %20'si ailesi ile birlikte ikamet etmektedir. %25,5'i yurtlarda, %34,5'i kiralık evlerde barınmaktadır. %20'lik kesim ise diğer

barınma alanlarında kalmaktadır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin en fazla harcama yaptığı alan barınma harcamalarıdır.

Öğrencilerin aylık harcama tutarları incelendiğinde her bir öğrencinin aylık harcama tutarı 405,206 TL'dir. Öğrencilerin ortalama 8 ay Bitlis kentinde oldukları tespit edilmiştir. Yapılan hesaplamalara göre 5,318 öğrencinin aylık toplam harcama tutarı 2,154,855 TL'dir. Yıllık harcama tutarı ise 17,238,840 TL'dir (Binici ve Koyuncu,2015:122).

Farklı tarihte (2017) yine Bitlis Eren Üniversitesi üzerinde çalışma yapan Kardoğan'ın yaptığı araştırma bulgularına göre; üniversite öğrencileri, akademik ve idari personel ve diğer sektörler ile kurulan ilişkiler sayesinde yapılan harcamalar, kentin ekonomisini olumlu yönde etkilemiştir (Kardoğan,2017:49). Yapılan çalışmalar sonucunda görüldüğü üzere 2007 yılında kurulan Bitlis Eren Üniversitesi'nin kente sosyal, kültürel ve ekonomik yönde olumlu katkıları bulunmaktadır.

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Koç 2019 yılında Hitit Üniversitesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yıllarına ait öğrenci harcamalarının Çorum kentine etkilerinin araştırılmasını kapsamaktadır.

17 Mart 2006 tarihinde kurulan Hitit Üniversitesi bünyesinde 2017 yılı itibari ile 18,475 öğrenci mevcuttur. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde 3,327 öğrenci bulunmaktadır. Bu bağlamda Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine yönelik anket çalışması uygulanmıştır. Toplam 19 sorudan oluşan anket çalışması 627 öğrenciye yapılmıştır.

Araştırma verilerine göre; öğrencilerin %60'ı devlet yurdunda, %16,6'sı kiralık evlerde, %12,4'ü ailelerinin yanında, %8,1'i özel yurtlarda, %0,5'i otellerde ve kalan %2,4'ü ise diğer barınma alanlarında kalmaktadır. Öğrencilerin gelirleri ile ilgili veriler incelendiğinde %40,5'i yalnızca burs-kredi imkanları ile gelir elde etmektedir. %26,5'i aile desteği, %3,7'si çalışarak gelirlerini elde etmektedir. Bunun dışında hem aileden destek alıp burs-kredi imkanından faydalanan öğrencilerin oranı %21,2'dir. Aileden destek almayıp hem çalışıp hem de burs-kredi imkanından faydalanan öğrencilerin sayısı %2,6'dır. Burs-kredi almayıp hem çalışarak hem de aileden gelir elde eden öğrencilerin oranı %1,4'tür. Üçünden de gelir elde edenlerin oranı %2,1'dir. Kalan %2'lik kısım öğrenci ise diğer gelir kaynaklarından gelir elde etmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin aylık gelir seviyelerine bakıldığında; 0-500 TL arasında gelire sahip olan öğrencilerin oranı %42,9'dur. 500-1000 TL arasında gelire sahip olan öğrencilerin oranı %26,5'tir. 1000-1500 TL ve 1500-2500 TL arası gelire sahip olan öğrencilerin oranı ise %11,2'dir.

Ankete katılan öğrencilerin harcama alanları; barınma, beslenme, ulaşım, giyim, kitap, dergi, kozmetik ve sağlık alanında yaptıkları harcamaları içermektedir. Öğrencilerin aylık toplam harcamalarına ilişkin veriler analiz edildiğinde öğrencilerin %45,3'ü 0-500 TL arasında, %41,6'sı 501-1000 TL arasında, %8,8'i 1001-1500 TL arasında, %1,8'i 1501-2000 TL arasında ve %2,6'sı 2001 TL ve üzeri harcama yapmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre öğrenciler Çorum'da aylık ortalama 630 TL harcama yapmaktadırlar. Bu bağlamda İİBF öğrencileri aylık 2.096.010 TL harcama yapmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık 9 ay Çorum kentinde buldukları göz önünde bulundurulduğunda kentte yılda 105 Milyon civarında harcama yapılmaktadır.

Araştırma bulguları analiz edildiğinde 2006 yılında yerel ekonomiye katkı amaçlı kurulan Hitit Üniversitesi öğrencilerin harcamaları Çorum kent ekonomisine gözle görülür düzeyde katkı sağlamaktadır. Koç'un değindiği bir diğer nokta devletin öğrencilere sağlamış olduğu burs- kredi desteği ve devlet yurdu imkanları sayesinde bu harcamaların gerçekleştiği yönündedir. Bu doğrultuda bu teşvikler olmasa öğrencilerin çoğunluğunun gelirlerinin eğitim harcamalarını karşılayamayacak düzeyde olmasıdır (Koç,2019:359).

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Kalkan 2019 yılında Kastamonu Üniversitesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılını kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleminde öğrenciler ile birlikte akademik ve idari personel de bulunmaktadır. Öğrenci ve personele yönelik anket çalışması yapılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı tarihte üniversite bünyesinde 33.176 öğrenci, 1.447 idari ve akademik personel bulunmaktadır. Araştırmaya 460 personel ve 430 öğrenci katılmıştır.

Anket verileri incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarına bakılmış ve orta düzey gelir grubuna dahil olanların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailelerinden elde ettikleri gelir miktarları düşük seviyededir. Aileden 1000 TL ve üzeri geliri bulunan öğrencilerin %10,7 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bir

kısmı burs desteği ile gelir elde etmiş, bir kısmı çalışarak ve kalan kısmı da diğer gelir gruplarından gelir elde etmişlerdir.

Öğrencilerin elde ettikleri gelir toplamları incelendiğinde, %25,1'i 751-1250 TL arasında gelir elde etmiştir. Öğrencilerin %33,5'i 1001-1500 TL arasında gelir elde etmiştir. %18,4'ü 1501 TL ve üzeri gelir elde ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelirlerini harcadıkları alanlar incelendiğinde %25,6'sı barınma giderleri, %13,91'i eğlence ve kültür giderleri, %13,66'sı ayakkabı ve giyim giderleri, %21 civarında yiyecek-içecek giderleri olduğu ifade edilmiştir (Kalkan,2019:89-90).

Üniversite çalışanlarının gelirleri dönemin Türkiye koşullarında oldukça iyi gelir elde ettikleri ve bu rakamın 3500 TL ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Ankete katılan çalışanların %20,9'u ev sahibi iken %75,7'si kiracı durumunda diğer kalanlar ise farklı barınma imkanlarından faydalanmaktadır.

Çalışanların harcamaları incelendiğinde yiyecek-içecek, barınma, eğlence ve kültür alanlarında yaptıkları harcamalar diğer alanlara göre daha fazla olduğu ifade edilmiştir. Çalışanların yaklaşık yarısı bu alanların her birine 501-800 TL arasında harcama yapmıştır. Çalışanların kalan diğer kısmı ise bu alanların her birine 801-1200 TL arasında harcama yaptığı tespit edilmiştir (Kalkan,2019:90).

Tüm bu verilerden hareketle Kastamonu Üniversitesi'nin kent ekonomisine bir gelir kaynağı olduğu görünmektedir. Üniversitenin harcamaları, öğrenci harcamaları ve üniversite personelinin yapmış olduğu harcamalar ile üniversite aracılığıyla sağlanan istihdam neticesinde kente olumlu yönde ekonomik etkileri bulunmaktadır (Kalkan,2019:98).

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Görkemli 2009 yılında Selçuk Üniversitesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. 1976 yılında kurulan Selçuk Üniversitesi 2004-2005 eğitim öğretim yılına geldiğinde 25 meslek yüksekokulu, 3 sağlık meslek yüksekokulu, 16 fakülte, 2 beden eğitimi ve spor yüksekokulu, 1 devlet konservatuarı ve 3 enstitü bünyesinde barındırmaktadır. 3001 akademik personel ve 66.363 öğrencisi bulunmakta olup, o dönemde Türkiye'de öğrenci sayısı açısından Gazi Üniversitesi'nden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca Selçuk Üniversitesi içerisinde ilçeler haricinde olmak üzere Konya merkezde 3 ayrı kampüs bulunmaktadır.

Konya merkezde 52.330 öğrenci ilçelerinde 9.291 öğrenci ve Selçuk Üniversitesi'ne ait fakat farklı illerde bulunan fakülte ve meslek yüksekokullarında 4.742 olmak üzere toplam 66.363 öğrenci bulunmaktadır.

Selçuk Üniversitesi bünyesindeki öğrencilerin %7'lik kısmı o dönemde Konya ili dışındaki (Silifke ve Karaman) illerde bulunmaktadır. Yapılan araştırmada bu %7'lik kısmın diğer iller için harcamalarının ve katkısının araştırılması pek kolay olmadığından, bütününden ayrılmadan değerlendirme yapıldığı göz önünde bulundurulmaktadır. Bu doğrultuda araştırma 2003 yılı verilerine göre yapılmıştır.

2003 yılında Selçuk Üniversitesi bünyesinde 1.514 idari personel, 2.561 akademik personel, 10 kadrolu işçi ve 112 vizeli işçi olmak üzere toplam 4.205 personel istihdam edilmiştir. Bu noktada personele üniversiteden aktarılan bütçe, döner sermaye de dahil olmak üzere net 41.069.000 TL'dir. Harcanan bu bütçe kent ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadır.

2002-2003 eğitim-öğretim yılında Selçuk Üniversitesi'nde 61.338 öğrenci bulunmaktadır. 1.000 kişiye yapılan anket verilerine göre her bir öğrencinin aylık 292,44 TL harcaması bulunmaktadır. Bu öğrencilerin aylık 17.937.685 TL Konya'nın yerel ekonomisine enjekte edilen bir harcama tutarı bulunmaktadır. Yerel ekonomiye aktarılan tutarı yıllık bazda ortaya koymak amacıyla anket yapılan 1.000 kişiye Konya'da bulunma süreleri sorulmuştur. Yanıtlara göre, Konya'da yılın 11,4 ayını geçiren öğrenci sayısı 312, yılın 9,72 ayını geçiren öğrenci sayısı 688'dir. Yapılan hesaplamalara göre öğrencilerin Konya'da toplam kalma süreleri 10,2 aydır. Bu doğrultuda yıllık düzeyde hesaplama yapıldığında 182.964.387 TL harcama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Konya kentine dolaylı gelir sağlayan bu harcama, kent ekonomisine belirgin düzeyde katkı sağlamaktadır (Görkemli,2009:176-177).

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Akçakanat, Çarıkçı ve Dulupçu 2010 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi üzerinde çalışmada bulunmuşlardır. Araştırma 2003, 2005, 2007 ve 2009 yıllarını kapsamaktadır. O yıllara ait öğrencilere ilişkin veriler, öğrencilerin harcamaları ve bu doğrultuda Isparta kent ekonomisine etkileri araştırılmıştır. Bu noktada bu çalışmada yukarıda bahsi geçen yılların verilerinden 2009 yılına ait bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın yapıldığı tarihte Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde 7 meslek yüksekokulu, 13 fakülte ve 4 enstitü bulunmaktadır. Meslek yüksekokullarında 19.757 ön lisans öğrencisi, fakültelerde 20.289 lisans öğrencisi ve enstitü bünyesinde 3.892 yüksek lisans ve doktora öğrencisi olmak üzere 43.938 öğrenci bulunmaktadır.

Bahsedilen yıllara ait çalışmalarda her bir yıl için ortalama 900 öğrenci ile anket yapılmıştır. 2009 yılına ait öğrenci harcamaları incelendiğinde; 0-100 TL arasında harcama yapanların oranı %0,8'dir. 101-200 TL arasında harcama yapanların oranı %7, 201-300 TL arasında harcama yapanların oranı %18,5, 301-400 TL arasında harcama yapanların oranı %20,1 iken, 401 TL ve üzeri arasında harcama yapanların oranı ise %53,6'dır. Öğrencilerin temelde barınma, beslenme, sosyal etkinlikler, giyim, ulaşım ve haberleşme alanlarında harcama yaptıkları görünmektedir (Akçakanat, vd., 2010:172).

2009 yılına ait anket verilerinde %31,6 oranı ile en fazla barınma alanında harcama yapıldığı tespit edilmiştir. %27,5 oran ile beslenme harcamaları ikinci sırada yer almaktadır. Ulaşım harcamaları %12 oranla üçüncü sırada yer alırken giyim harcamaları %11 oranla dördüncü sırada yer almaktadır. Beşinci sırada haberleşme harcamaları %9 oranda ve son olarak altıncı sırada sosyal etkinlik harcamaları için yine %9 olduğu görülmektedir. 2009 yılından önceki tarihlerde (2003, 2005, 2007 yıllarına ait veriler) yapılan çalışmalarda en fazla harcama yapılan alanın beslenme olduğu tespit edilmiştir. 2009 yılı itibari ile kiralarda yaşanan artışlar bu oranlardaki değişikliğe neden olduğu kanısını ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple 2009 yılında en fazla harcama barınma alanında yapılmıştır. Genel manada incelendiğinde en fazla harcama yapılan alanlar beslenme ve barınma alanlarından oluşmuştur (Akçakanat, vd., 2010:174-176).

Isparta kent nüfus sayısının 2009 yılına ait Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre 190.084 kişi olduğu bilgisi mevcuttur. 2009-2010 eğitim-öğretim yılına ait öğrencilerin sayısı toplam 43.938 kişi olduğuna göre Isparta kentinin önemli bir kısmını üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda Isparta'nın öğrenci şehri olduğu ve kent ekonomisinin büyük oranda üniversiteye bağımlı olduğu ifade edilmektedir (Akçakanat, vd., 2010:167). Sonuç itibari ile yapılan çalışmada elde edilen bulgular Süleyman Demirel Üniversitesi'nin Isparta kent ekonomisine katkısının oldukça fazla olduğu ve bu katkının giderek arttığı yönündedir.

Üniversitelerin kente etkileri kapsamında yapılmış literatür taramasında Çalışkan 2010 yılında Uşak Üniversitesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. Araştırma Uşak Üniversitesi ön lisans ve lisans öğrencilerini kapsamaktadır. Çalışma 2008-2009 eğitim öğretim yılına ait verileri içermektedir. O tarihte Uşak Üniversitesi'nde bir yüksekokul, 6 meslek yüksekokulu ve 5 fakülte bulunmaktadır. Meslek yüksekokulları, yüksekokullar ve fakülteler bünyesinde toplam 8.291 öğrenci bulunmaktadır. Bu rakamın bir sonraki eğitim öğretim yılında 9.500'ün üzerine çıkması beklenmektedir.

Araştırma kapsamında 462 öğrenciye anket çalışması yapılmıştır. Anket verilerine göre öğrencilerin %8 i kendi aileleri ile birlikte yaşamaktadır. Kredi ve yurtlar Kurumu'nda kalan öğrencilerin oranı %11, misafirhaneler ve özel yurtlarda kalan öğrencilerin oranı %35'tir. Kalan %46 kısım ise öğrenci evlerinde barınma ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Öğrencilerin harcama alanlarının dağılımı incelendiğinde, en fazla harcama %34,2 ile barınma alanında yapılmıştır. İkinci sırada %20 oran ile beslenme harcamaları gelmektedir. %16,4 haberleşme ve ulaşım harcamaları, %8,1 eğlence ve kültür harcamaları, %4,4 alkollü içki ve sigara harcamaları, %5,3 eğitim harcamaları, %6,9 kişisel bakım harcamaları, %3,6 giyim ve ayakkabı harcamaları ve %1,3 diğer harcamalar oluşturmaktadır (Çalışkan,2009:176)

Öğrencilerin harcama verilerine göre öğrencilerin her birinin aylık harcamalarının ortalaması 560 TL civarındadır. Bu doğrultuda yapılan hesaplama ve analizlere göre Uşak Üniversitesi öğrencileri aylık yaklaşık 4.639.000 TL'lik harcama yaparak Uşak kent ekonomisine belirgin düzeyde katkı sağlamaktadır. Yıllık düzeyde incelendiğinde 50 Milyon TL'yi aşan bir katkı söz konusudur. Kongre, mezuniyet törenleri vb. etkinlikler dolayısı ile ailelerin ziyaretleri de dahil edildiğinde artan harcamalar Uşak kentine ekonomik katkıları daha da arttırdığını söylemek mümkün olacaktır.

3.4. Üniversitelerin Kente Etkileri Kapsamında Yapılmış Çalışmalar Üzerine Bir Karşılaştırma

Üniversitelerin kente etkileri üzerine yapılmış çalışmalar literatürde oldukça fazladır. Özellikle 2006 yılından sonraki süreçlerde her ilde bir üniversite olması hükümet politikası olarak belirlenmiş ve bu yönde uygulamalar hayata geçirilmiştir. Yerel ekonomiye katkı amacı taşıyan bu uygulama neticesinde her ilde bir üniversite kurulmaya başlanmıştır. Bu sebeple üniversitelerin kente etkileri birçok araştırmaya konu olmuştur.

Bu bağlamda bazı üniversitelerden örnekler verilmiş, bu örneklerin karşılaştırması aşağıdaki Tablo.3.1.'de yapılmıştır.

Tablo.3.1. Üniversitelerin Kente Etkileri Üzerine Bir Karşılaştırma

Üniversite Adı	Araştırmanın Analiz Edildiği Tarih	Üniversitenin Öğrenci Sayısı	Ankete Katılan Öğrenci Sayısı	Bir Öğrencinin Aylık Harcama Tutarı	Öğrencilerin Yıllık Ekonomiye Sağladıkları Katkı
Selçuk Üniversitesi	2002-2003	61.338	1.000	292,44 TL	182.964.387 TL
Balıkesir Üniversitesi (Gönen MYO)	2006-2007	873	554	518,86 TL	3.622.950,00 TL
Uşak Üniversitesi	2008-2009	8.291	462	560,00 TL	55.722.240,00 TL
Süleyman Demirel Üniversitesi	2009-2010	43.938	900	474,92 TL	81.500.000,00 TL
Bitlis Eren Üniversitesi	2012-2013	5.318	920	405,21 TL	17.238.840,00
Hitit Üniversitesi	2016-2017	18.475	627	630, 00 TL	105.000.000,00 TL
Kastamonu Üniversitesi	2018-2019	33.176	430	1.190,61 TL	315.997.418,88 TL

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo.3.1.'de görüldüğü üzere 2002-2003 eğitim öğretim yılından başlamak üzere farklı tarihlerde 2018-2019 eğitim öğretim yılına kadar farklı üniversitelerin örneklerine yer verilmiştir. Verilen örneklerde Selçuk Üniversitesi dışındaki üniversiteler Konya kentinden küçük nüfuslu kentlerde bulunan illerdir. Bu nedenle yerel ekonomiye etkileri diğer büyük illere göre daha belirgindir.

Selçuk Üniversitesi öğrenci sayısı bakımından fazla öğrenciye sahip olması kente ekonomik etkisini artıran bir etkidir. Fakat Konya ili metropoliten bir kent olması, tarım,

sanayi, ticaret gibi sektörlerin gelişmiş olması kente etkiler bağlamında üniversitenin ekonomik etkisinin düzeyini etkilemektedir.

2002-2003 eğitim-öğretim yılından başlayarak örnekleri inceleyecek olursak o tarihte 61.338 öğrencisi bulunan Selçuk Üniversitesi'nde 1000 kişiye anket yapılmış ve yapılan analizlere göre öğrencilerin her biri aylık ortalama 292,44 TL harcama yapmaktadır. Konya kent ekonomisine yıllık 182.964,387 TL katkı sağladığı belirlenmiştir.

2006-2007 eğitim-öğretim yılında Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu bünyesinde 873 öğrenci bulunmakta olup 554 öğrenciye anket yapılmıştır. Yapılan anketin verilerine göre öğrencilerin her biri aylık 518,86 TL harcama yapmaktadır. Balıkesir ili Gönen ilçesi kent ekonomisine yıllık 3.622.950,00 TL katkı sağladığı görülmüştür.

Uşak Üniversitesi bünyesinde 2008-2009 eğitim-öğretim yılında 8.291 öğrenci bulunmaktadır. 462 öğrenciye anket çalışması yapılmış ve yapılan analizlere göre öğrencilerin her biri aylık 560,00 TL harcama yapmaktadır. Uşak Üniversitesi'nin Uşak kent ekonomisine yıllık 55.722.240,00 TL katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

2009-2010 eğitim-öğretim yılında 43.938 öğrencisi bulunan Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 900 kişiye anket yapılmış ve yapılan analizlere göre öğrencilerin her biri aylık ortalama 474,92 TL harcama yapmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi'nin Isparta kent ekonomisine yıllık 81.500.000,00 TL katkı sağladığı belirlenmiştir.

Bitlis Eren Üniversitesi bünyesinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılında 5.318 öğrenci bulunmaktadır. 920 öğrenciye anket yapılmış ve yapılan analizlere göre öğrencilerin her biri aylık ortalama 405,21 TL harcama yapmaktadır. Bitlis Eren Üniversitesi'nin Bitlis kent ekonomisine yıllık 17.238.840,00 TL katkı sağladığı görülmüştür.

2016-2017 eğitim-öğretim yılında 18.475 öğrencisi bulunan Hitit Üniversitesi'nde 627 öğrenciye anket çalışması yapılmış ve yapılan analizlere göre öğrencilerin her birinin aylık ortalama 630,00 TL harcama yaptığı görülmüştür. Bu doğrultuda Hitit Üniversitesi'nin Çorum kent ekonomisine yıllık 105.000.000,00 TL katkı sağladığı belirlenmiştir.

Kastamonu Üniversitesi bünyesinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 33.176 öğrenci bulunmaktadır. 430 öğrenciye anket yapılmış ve yapılan anket çalışmasının verilerine göre öğrencilerin her biri aylık ortalama 1.190,61 TL harcama yaptığı belirlenmiştir. Kastamonu Üniversitesi'nin kent ekonomisine yıllık 315.997.418,88 TL katkı sağladığı görülmüştür.

Görüldüğü üzere literatürde yapılmış örneklerden hareketle üniversiteler kent ekonomisine belirgin düzeyde katkı sağlamaktadır. Harcamaların gerçekleştiği üniversitenin kapasitesi, kentin nüfusu, büyüklüğü, öğrenci sayısı gibi etkenler farklılık göstermektedir. Örneklerde verilen harcama miktarları farklı tarihlerde yapılan çalışmalardan örnekler olması sebebiyle ülkenin, o dönemin ekonomik koşullarına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Yıllar içerisinde artan fiyatlar, enflasyon ve farklı ekonomik koşulların miktarları arttırdığı göz ardı edilmemelidir.

Tabloda verilen örneklerin yalnızca öğrenci harcamalarını içerdiği göz önünde bulundurulduğunda üniversite öğrencilerinin harcamaları kent ekonomisine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Üniversitenin direkt, dolaylı ve uyarılmış katkıları, sağladığı istihdam düşüldüğünde özellikle bölgesel kalkınmayı da amaçlayarak küçük kentlerde kurulan üniversiteler kentin finansal odak noktası olma noktasında aşama kaydetmişlerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TARSUS KENTİ VE TARSUS ÜNİVERSİTESİ

Tarsus, Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda yer alan Mersin ilinin en fazla nüfusa sahip ve en gelişmiş ilçesi olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın dördüncü bölümünde Tarsus kentine ait özelliklere ve ardından Tarsus Üniversitesi ile ilgili bilgilere yer verilmiş olup dördüncü bölümün son kısmında ise Tarsus Üniversitesi'nin kent ile olan ilişkisi üzerinde yoğunlaşmıştır.

4.1.1 Tarsus Kent Tarihi

Tarsus kenti tarihi süreç içerisinde yerleşim alanları bakımından en eskilerden biridir. Neolitik Çağ'dan itibaren coğrafyası ve tarihi ile farklı kültürlerin kaynaşma noktası olmuştur. Antik dönemde Kilikya'nın başkenti olarak stratejik önemi bulunan Tarsus kenti tarihi, ekonomik ve kültürel yönleri ile Anadolu'da önemli kentler arasında yerini almıştır (Aydınalp,2021:47).

Tarsus adı kelime olarak ilk defa Hitit metinlerinde 'Tarşa' olarak geçmiştir. Asurlular Que Krallığı'nın başkenti olarak görmüşlerdir. Asurlular M.Ö. 7. ve 8. Yüzyılda 'Tarzi' olarak adlandırmışlardır. Perslerin Tarsus'ta bastıkları sikkeler üstünde Tarsus ismine rastlanmıştır. 'Miratülber' isimli Arap tarihinde ifade edildiği üzere Nuh Peygamberin torunu olan Tarasis'in kurduğu bilgisi yer almaktadır (Tarsus Kaymakamlığı,2023).

Tarsus tarihinin, kent merkezinde yapılan arkeolojik kazılar M.Ö. 7000 yılına kadar gittiğini göstermektedir. O dönemlerde yapılan kazılar sonucundaki bulgular neticesinde ticaret ve tarım ile geçim sağlandığı ortaya çıkmıştır. M.S. 7. Yüzyıldan sonraki süreçte Araplar, İran ve Bizans İmparatorluğu arasında sıklıkla el değiştirmiştir. 1517 yılından sonra Osmanlı himayesine giren Tarsus 1918 yılında Fransızların işgaline uğramıştır. 1921 yılında Ankara Antlaşması neticesinde işgalden kurtarılmıştır (Tarsus Kaymakamlığı,2023). Günümüzde Mersin'in il sınırları içerisinde bulunan nüfusu en büyük ilçesidir.

Kendisi Tarsus doğumlu olan yazar ve akademisyen Ali İhsan Ökten, Tarsus kentinin tarihsel izleri üzerine derin araştırmalar yapmıştır. "*Roma imparatorluğu Döneminde Dünyanın En Güçlü Üniversitesi: Tarsus Üniversitesi*" başlıklı yazısında,

Tarsus kentinin diğer kentlerden farklı olduğunu ifade etmektedir. Bu farklılığın yalnızca Tarsus kentinin yerlilerinin eğitime önem vermelerinden ileri geldiğini söylemektedir. Bu düşüncesini ünlü filozof Strabo'ya dayandırmaktadır (Ökten,2019).

Strabo'ya göre birçok şair, dilbilgini ve filozof Tarsus'ta yaşamıştır ve bu bireyler kültür yaşamına etki etmiştir. Strabo'ya göre Tarsus bir bilim ve üniversite şehridir. Halk bilim dalları ve felsefeye ilgi göstermektedir. Halkın öğrenmeye oldukça istekli olduklarını ifade eden Strabo, Tarsus kentinin bu konuda Atina ve İskenderiye'yi geçtiğini ileri sürmektedir. Strabo Tarsus'ta İskenderiye'den gelen filozof ve alimlerin fazlaca olduğunu ve bu bilgilerden yola çıkarak Tarsus'un kültür ve üniversiteler şehri olduğunu belirtmektedir (Ökten,2019).

Yine Strabo şehrin siyasi yaşamı üzerinde Tarsus Üniversitesi'nin büyük bir etkisi olduğundan bahsetmiştir. İfade ettiğine göre imparator Augustus döneminde kentnin siyasi önderliğini, üniversitenin en önemli iki filozofu Nostor ve Athenodorus yapmışlardır. Bu söylemden hareketle Tarsus kenti, bir devletin üniversite tarafından yönetilmesi kapsamında tarihte bilinen tek örnektir. Bu nedenle Tarsus kenti sürekli ilgi görmüş ve araştırmaların odağında yer almıştır (Ökten,2019).

4.1.2. Tarsus Dini Tarihi

Tarsus, yaklaşık yedi bin yıl çeşitli uygarlıklara beşiklik yapmış bir kenttir. Tarsus'un dini tarihinde farklı uygarlıkların izlerini görmek mümkündür. Tarsus kenti inanç, düşünce ve bilim merkezi olmanın yanı sıra bunların yaygınlaşmasına ve mevcut kültür ile beraber yeni kültürlerden gelen unsurları özümsemek suretiyle onların yeni formlar edinmesine zemin hazırlamıştır (Yıldırım.2006:102). Tarsus kentinin dini tarihini, Hristiyanlık öncesi eski inanışları, Pavlus dönemi Hristiyanlık inanışı ve İslamlaşma sonrası inanış olarak 3 ayrı dönemde ele almak daha sistematik olacaktır. Buna göre, ilk olarak Hristiyanlık öncesi Tarsus'un dini yapısına değinmek gerekmektedir.

Tarsus bulunduğu coğrafyada Kilikya'nın anakenti konumunda idi. O dönemde Grek-Pagan kültürü hakimdi. Bu sebeple Grek felsefesinin etkisinde Tarsus'un yerel inanç kültürü ile birleşip bunu milli inanç olarak kabul etmişlerdir. Dini yapısında Grek-Pagan kültürünün etkisi altına girmiştir. İlk olarak Pagan kültürünün etkisinde kalmıştır. Bunun içerisinde Sandan ve Baal kültü etkili olmuştur. Sandan kültü 'ilahi oğul' olarak

nitelendirilirken, Baal kültü 'ilahi baba' olarak nitelendirilmiştir. Bu da baba oğul inancının merkez alındığını açıklamaktadır. Ayrıca İmparatorluk kültürünün de etkili olduğundan bahsetmek mümkündür (Yıldırım,2006:106).

Tarsus'un dini tarihini ikinci olarak Pavlus dönemi Hristiyanlık inancı ile ifade etmek yerinde olacaktır. Günümüz Hristiyanlığın gerçek mimari Pavlus Tarsus'ta doğmuştur. Pavlus kendi soyunu Yahudiliğe dayandırmaktadır. Daha sonra Hristiyan olan Pavlus, Tarsus'u Hristiyanlığı yaymak adına hareket noktası seçmiştir. O süreçte Hristiyanlık, Yahudi zulmünden kaçanlar için önemli bir sığınak olmuştur. Pavlus Hristiyanlığı yaymada önemli bir isim olmuştur. Bu noktada Tarsus kenti Hristiyanlar için kutsal bir şehir olarak önemsenmiştir (Yıldırım,2006:113).

Tarsus'un dini yapısının üçüncü aşamasında İslamiyet ve sonrasını ele almak gerekmektedir. Tarsus kenti İslamiyet ile ilk olarak Hazreti Ömer döneminde karşılaşmıştır. Kentin İslamiyet kimliğini tamamen kazanması ise Osmanlı Devleti dönemine dayanmaktadır. Tarsus kentinde İslamiyet'in öne çıkması 'Ashab-ı Kehf' kültü ile ortaya çıkmıştır. Kentte bulunan mağara ve ayrıca Kur'an-ı Kerim tarafından Ashab-ı Kehf inancının desteklenmesi durumu Tarsus kentini İslam dini açısından etkili olduğunu kanıtlamaktadır (Yıldırım,2006:117).

Görüldüğü üzere Tarsus kent kimliğinde Pagan, Grek, Büyük Roma, Yahudi ve son olarak İslam kültürlerinin izleri bulunmaktadır. Geçmişten günümüze adı değişmeyen nadide yerleşim yerlerinden biri olan Tarsus, önemli inanç koridorlarında bulunması sebebiyle dini turizm alanının önde gelen yerleşim merkezlerinden biri haline gelmiştir.

4.1.3. Tarsus'un Coğrafi Yapısı

Tarsus kenti coğrafi olarak Doğu Akdeniz bölgesinde bulunmaktadır. Berdan Irmağı'nın alüvyonal ovasında kurulan Tarsus kentinin batısında Mersin ili, doğusunda Adana ili, güneyinde Akdeniz ve kuzeyinde Pozantı ve Niğde yer almaktadır. Tarsus kentinin 2,024 km² yüz ölçümü bulunmakta olup rakımı 15-100 metre arasında değişkenlik göstermektedir (Aydınalp,2021:47).

Şekil.4.1.Tarsus Fiziki Harita, Kaynak: Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Müdürlüğü,2023

Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda yer alan Tarsus kentinin, önemli kavşak noktasında yer alması, Mersin limanına yakın olması, demir yolları ve kara yolu ulaşımında odak noktası olması Mersin'in en gelişmiş ilçesi olma özelliğini muhafaza etmektedir.

4.1.4. Tarsus Nüfus Sayısı

31 Aralık 2023 tarihli güncel Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Tarsus kentinin nüfusu 353,469'dur. Tablo.4.1.'de görüldüğü üzere 2013 yılından itibaren 2023 yılı da dahil olmak üzere Tarsus kentinin zaman içerisindeki nüfus sayıları gösterilmiştir. 2013 yılında Tarsus kent nüfusu 321,403 iken yıllar içerisinde artarak 2023 yılında 353,469 sayısına ulaşmıştır.

Tablo.4.1. 2013-2023 Yılları Nüfus Sayılarına İlişkin Veriler

Tarih	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus
2013	161,371	160,032	321,403
2014	162,569	161,392	323,961
2015	163,575	162,488	326,063
2016	165,236	164,258	329,494
2017	166,863	168,724	335,587
2018	168,301	171,375	339,676
2019	169,594	172,779	342,373
2020	172,098	174,617	346,715
2021	172,218	175,096	347,314
2022	174,054	176,678	350,732
2023	176,261	177,208	353,469

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu,2024.

2022 yılı TÜİK verilerine göre Tarsus kent merkezinde 278,865, kırsalda 74,604 nüfus sayısına sahip ve bu nüfus sayısı ile Mersin ilinin en büyük ilçesi olma özelliğini taşımaktadır. Türkiye’de bulunan 973 ilçe arasında 60. sırada yer almaktadır. Ayrıca Türkiye’deki 81 il arasında 56. sırada yer almaktadır. Tarsus’ta merkezde 53 mahalle ve kırsalda 127 mahalle olmak üzere toplamda 180 mahalleye sahiptir.

4.1.5. Tarsus İklimi ve Bitki Örtüsü

Akdeniz’in doğusunda yer alan Tarsus, Akdeniz iklim kuşağında yer almaktadır. Bu sebeple tipik Akdeniz iklimi özellikleri taşımaktadır. Kışlar ılık ve orta derecede yağışlı, yazlar ise sıcak ve kuraktır.

Herhangi bir yörenin doğal bitki örtüsünü en çok etkileyen faktör iklimdir. Bunun yanı sıra toprak özellikleri ve yükselti de önemli bir etkidir. Tarsus kentinin Akdeniz iklim kuşağında yer alması neticesinde maki elemanlı çalılar ile iğne yapraklılar doğal bitki örtüsünü oluşturmaktadır. Kentin denize yakın kesimlerinde maki bitki örtüsü hâkim iken toprak özellikleri ve yükselti özelliklerine göre doğal bitki örtüsü değişkenlik göstermektedir (Bozlak,2008:36-37).

4.1.6. Tarsus Sosyo-Ekonomik Özellikler

Önceki çağlarda Tarsus kenti Rhegma gölünün kuzeyinde bulunmaktaydı. Göl gemilerin geçebileceği kadar derin idi. Tarsus Nehri aracılığı ile göle ulaşan gemiler, gölde bulunan iskelelere gelir ve buradan ticari malların indirilip bindirilmesi gibi işlemler yapılırdı. Bu mallar Gülek boğazından Anadolu'ya ulaşırdı. Bu sebeple Tarsus geçmişte önemli ticaret merkezi işlevi görmüştür (Aytar ve Kendirci,2015:26). Fakat sonraları nehrin sel ve taşkınlara sebep olduğu gerekçesiyle yatağı değiştirilmiş ve gemiler artık yanaşamadığı için bu işlevini kaybetmiştir. 19. Yüzyıla gelindiğinde ise kentin İpek Yolu üzerinde bulunması, ekonomiye canlı bir hayat niteliği katmıştır (Aytar ve Kendirci,2015:40).

Akdeniz havzasında bulunan Tarsus kenti kurulduğu yer itibari ile önemli ticaret merkezi olmuştur. Çukurova'da yer alan kent, 19. Yüzyılın başlarına kadar hem güvenli ve önemli bir iç liman özelliği göstermiş hem de önemli kervan, han ve ticaret yollarına yakın olma özelliği göstermiştir. Bulunduğu coğrafi konumu Tarsus'a stratejik bir yerleşim merkezi niteliği kazandırmıştır (Sarı,2023:68).

Tarsus kenti verimli topraklara sahip olması neticesinde tarım ve hayvancılık sektörlerinde gelişim göstermiştir. Tarım ve hayvancılık alanı ile ilgili hammadde işlenmesi üzerine sanayi tesisleri kurulmuştur. Aytar ve Kendirci'den aktarıldığı üzere kentte arpa, buğday, mısır, susam, mercimek, narenciye, zeytin, pamuk ve tütün tarım alanında ağırlıklı yetiştirilen ürünlerdir. Ayrıca keçi ve koyun küçükbaş hayvancılık alanında; at, deve ve sığır ise büyük baş olarak hayvancılık alanında yetiştirilmektedir. Bu alanlardan elde edilen hammaddeler, kentteki sanayi tesisleri ve atölyelerde işlenmektedir (Uysal,2023:54).

Tarsus Sanayi ve Ticaret Odası'nın belirttiğine göre Tarsus kenti bulunduğu konum itibarıyla verimli topraklara sahiptir. Kent birçok alanda ilk olma özelliği ile ön plana çıkmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Türkiye'de ticaret odası ilk olarak Tarsus kentinde kurulmuştur.
- Türkiye'de kurulan ilk iplik fabrikası Tarsus kentinde kurulmuştur.
- Dünya'da ilk kanalizasyon Tarsus kentinde yapılmıştır.
- Türkiye'de ilk hidroelektrik santrali Tarsus kentinde inşa edilmiştir.
- Türkiye'de elektrik ilk olarak Tarsus kentinde üretilmiştir.
- Türkiye'de özel sektör tarafından ilk beyaz çimento fabrikası Tarsus kentinde kurulmuştur.

Bunların dışında yalnızca Tarsus kentinde yetişen, sofralık üzüm olarak tüketilen Tarsus beyazı da kentin spesifik bir tarım ürünüdür (Tarsus Sanayi ve Ticaret Odası,2023). Tarsus Nehri'nin yatağının değiştirilmesi sonucunda sahil ve liman kenti olma özelliğini kaybeden Tarsus kenti sanayi, ticaret, tarım, hayvancılık ve hizmet sektörlerinde oldukça etkin bir rol üstlenmektedir.

4.2. Tarsus Üniversitesi ve Tarihçesi

Tarsus Üniversitesi, Mersin ile Adana illeri arasında konumlanmış, birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, tarihi, coğrafi ve kültürel zenginlikleri olan, öğrenciler için oldukça ideal bir kentte kurulmuş üniversitedir. Önceleri Mersin Üniversitesine bağlı olarak temelleri atılan Tarsus Üniversitesi, daha sonra verilen karar doğrultusunda Mersin Üniversitesi'nden ayrılarak günümüze kadar hizmet vermeye devam etmiştir. Bu bağlamda bu kısım da Tarsus Üniversitesi hakkında bilgilere yer verilecektir.

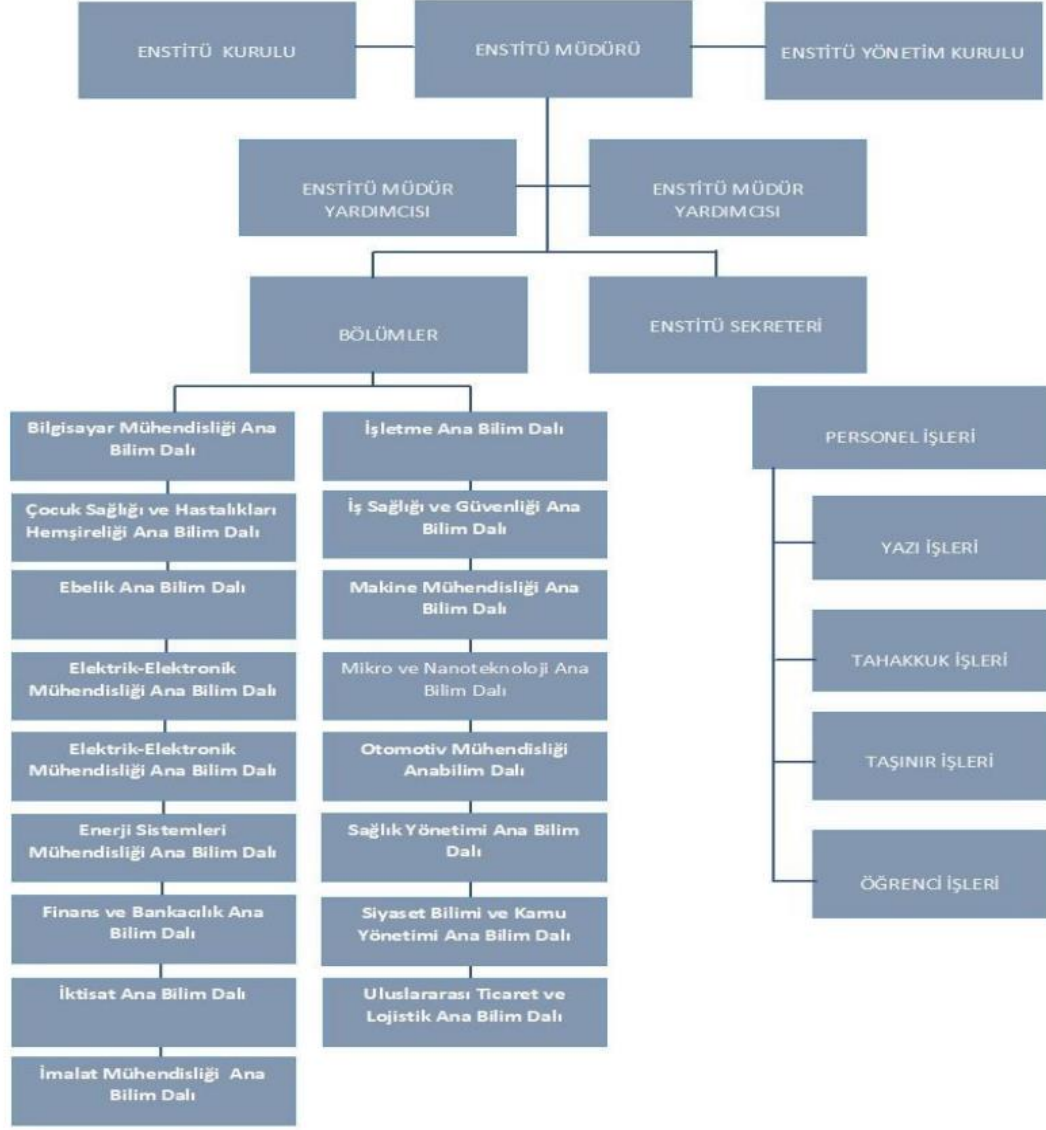
Tarsus Üniversitesi ilk olarak Mersin Üniversitesi bünyesinde 1992 yılında Tarsus Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Tarsus Meslek Yüksek Okulu olarak temelleri atılmıştır. Daha sonra Tarsus Teknik Eğitim Fakültesi 2001 yılında Mersin Üniversitesi'ne bağlı olarak hizmet vermiştir. 2005 yılına gelindiğinde Tarsus Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksek Okulu, 2009 yılında da Tarsus Teknoloji Fakültesi faaliyete geçmiştir. Mersin Üniversitesi'ne bağlı, son olarak da Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi 2015 yılında kurularak hizmet vermiştir (Tarsus Üniversitesi,2023).

Tarsus Üniversitesi resmi olarak 18 Mayıs 2018 tarihinde 7141 sayılı Kanun ile 30425 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak kurulmuştur. Bu Kanun ile Mersin Üniversitesi’ne bağlı olarak Tarsus’ta faaliyet gösteren akademik birimler Tarsus Üniversitesi’ne bağlanmıştır. Bir enstitü ve iki yeni fakülte kurularak üniversite bünyesine dahil edilmiştir. 17 Nisan 2019 tarih ve 968 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 2019 yılında Mühendislik Fakültesi kurulmuş, aynı yılda 24 Haziran 2019 tarih ve 1157 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı doğrultusunda Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu kapatılmıştır. Yerine Uygulamalı Bilimler Fakültesi kurulmuştur (Tarsus Üniversitesi,2023).

2020 yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi, yine aynı yılda Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu kurulmuştur. 2021 yılında 4180 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Yabancı Diller Yüksek Okulu kurulmuştur. Bu kurum süreçleri sonucunda 2023 yılı itibarıyla bir enstitü, yedi fakülte, bir yüksekokul ve üç meslek yüksek okulu Tarsus Üniversitesi bünyesinde günümüzde faaliyet göstermeye devam etmektedir (Tarsus Üniversitesi,2023).

4.2.1. Tarsus Üniversitesi Akademik Birimleri

Üniversite bünyesinde bir yüksekokul, üç meslek yüksekokulu, yedi fakülte ve bir lisansüstü eğitim enstitüsü bulunmaktadır.

Şekil.4.2. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Organizasyon Şeması (Kaynak: Tarsus Üniversitesi 2022 Mali Yılı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Faaliyet Raporu)

Şekil.4.2.'de lisansüstü eğitim enstitüsü örgüt yapısı görülmektedir. Lisansüstü eğitim enstitüsüne bağlı yukardaki tabloda belirtilen 17 tane ana bilim dalı programı bulunmaktadır. Enstitü bünyesinde tezli yüksek lisans ve doktora programlarına yer verilmiştir.

4.2.2. Fakülteler

Tarsus Üniversitesi'nde dört yıllık eğitim ve öğretim faaliyetini gerçekleştiren fakülteler ve bölümler Tablo.4.2.'de verilmiştir. Bu doğrultuda 7 fakülteye bağlı toplam 26 bölüm bulunmaktadır.

Tablo. 4.2. Tarsus Üniversitesi Fakülterele Bağlı Bölümler

Fakülte Adı	Bölüm Adı
Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Havacılık ve Uzay Mühendisliği ▪ Havacılık Yönetimi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ▪ Yönetim Bilişim Sistemleri
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İngiliz Dili ve Edebiyat ▪ Psikoloji ▪ Sosyoloji ▪ Tarih ▪ Türk Dili ve Edebiyatı
Mühendislik Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilgisayar Mühendisliği ▪ Elektrik Elektronik Mühendisliği ▪ Endüstri Mühendisliği ▪ İnşaat Mühendisliği ▪ Makine Mühendisliği ▪ Mühendislik Temel Bilimleri
Sağlık Bilimleri Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dil ve Konuşma Terapisi ▪ Ebelik ▪ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ▪ Hemşirelik
Teknoloji Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enerji Sistemleri Mühendisliği ▪ Otomotiv Mühendisliği
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Finans ve Bankacılık ▪ Gümrük İşletme ▪ Uluslararası Ticaret ve Lojistik ▪ Sağlık Yönetimi ▪ Sosyal Hizmet

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2023.

Tarsus Üniversitesi'nde bulunan fakültelere bağlı bölümler Tablo.4.2.'de verilmiştir. Bu doğrultuda 7 fakülteye bağlı toplam 26 bölüm bulunmaktadır.

4.2.3. Yüksekokullar

Yüksekokul bünyesinde Yabancı Diller Yüksekokulu bulunmaktadır. Bölüm 28 Haziran 2021 tarih ve 4180 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 3156 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak kurulmuştur.

4.2.4. Meslek Yüksekokulları

Tarsus Üniversitesi akademik birimler içerisinde 3 ayrı meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Bunlar ve bünyesindeki bölümler şu şekildedir:

Meslek Yüksekokulu

- Adalet
- Bankacılık ve Sigortacılık
- Bilgisayar Programcılığı
- Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı
- Dış Ticaret
- Grafik Tasarımı
- İnsan Kaynakları Yönetimi
- Lojistik
- Moda Tasarımı
- Muhasebe ve Vergi Uygulamaları
- Pazarlama
- Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği
- Tekstil Teknolojisi
- Turizm ve Otel İşletmeciliği

Mersin Tarsus OSB Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

- Çevre Koruma ve Kontrol
- Elektronik Teknolojisi
- İklimlendirme ve Soğutma
- Gıda Teknolojisi
- Kimya Teknolojisi

- Makine
- Mekatronik

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

- Çocuk Gelişimi
- Eczane Hizmetleri
- İlk ve Acil Yardım
- Sağlık Kurumları İşletmeciliği
- Sosyal Hizmet
- Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik
- Yaşlı Bakımı

4.2.5. Tarsus Üniversitesi Akademik Personel Sayıları

Tarsus Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı'nın 31/12/2022 tarihli faaliyet raporuna göre üniversite bünyesinde bulunan akademik personel sayılarına ilişkin bilgiler unvan bazında Tablo.4.3.'de verilmiştir.

Tablo.4.3 Tarsus Üniversitesi Akademik Kadro Sayıları

Unvan Bazında Dolu-Boş Akademik Kadro Sayıları			
Unvan	Dolu	Boş	Toplam
Profesör	16	20	36
Doçent	30	27	57
Doktor Öğretim Üyesi	83	39	122
Öğretim Görevlisi Doktor	7	-	7
Öğretim Görevlisi	58	18	76
Araştırma Görevlisi	52	24	76
TOPLAM	246	128	374

Kaynak: Tarsus Üniversitesi, Personel Daire Başkanlığı 2022 Yılı Birim Faaliyet Raporu.2023:11.

Yukarıdaki Tablo 4.3'te görüldüğü üzere 16 Profesör, 30 Doçent, 83 Doktor Öğretim Üyesi, 7 Öğretim Görevlisi Doktor, 58 Öğretim Görevlisi, 52 Araştırma Görevlisi olmak üzere toplam 246 akademik personel bulunmaktadır. Boş kadrolar ilerleyen zamanlarda üniversitenin ilerleyişine göre şekillenecektir.

Üniversitedeki akademik personellerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde 127 erkek ve 119 kadın personel bulunmaktadır. Bu personellerden 125'i Doktora, 90'ı Yüksek lisans ve 21'i lisans öğrenimi görmüşlerdir.

4.2.6. Tarsus Üniversitesi İdari Personel Sayıları

Üniversitelerin genel idari iş, işlem ve hizmetleri memur ve işçi kadrolarıyla icra edilmektedir. Buna göre Tarsus Üniversitesi özelinde Genel İdari Hizmetler (GİH) sınıfında 85 personel, Teknik Hizmetler (TH) sınıfında 23 personel, Avukatlık Hizmetleri (AH) sınıfında 1 personel, Yardımcı Hizmetler (YH) sınıfında 13 personel olmak üzere toplam 122 idari personel görev yapmaktadır.

Üniversitedeki idari personellerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde 69 erkek 53 kadın personel bulunmaktadır. Bu personellerin öğrenim durumları incelendiğinde; 11'i Yüksek lisans/ Doktora, 68'i lisans, 15'i ön lisans, 20'si lise ve 8'i ilköğretim mezunu oldukları tespit edilmiştir (Tarsus Üniversitesi,2023).

Tablo.4.4. Tarsus Üniversitesi İdari Kadro Sayıları

SINIF	UNVAN	SAYI
GİH	Strateji Geliştirme Daire Bşk.	1
GİH	Personel Daire Bşk.	1
GİH	Öğrenci İşleri Daire Bşk.	1
GİH	İdari ve Mali İşler Daire Bşk.	1
GİH	Sağlık Kültür ve Spor Daire Bşk.	1
GİH	Fakülte Sekreteri	3
GİH	Yüksekokul Sekreteri	2
GİH	Şube Müdürü	2
GİH	Şef	15

GİH	Memur	8
GİH	Memur (Ş)	3
GİH	Koruma ve Güvenlik Görevlisi	3
GİH	Bilgisayar İşletmeni	34
GİH	Veri Kontrol ve Kontrol İşl.	10
TH	Mühendis	4
TH	Programcı	1
TH	Tekniker	10
TH	Kimyager	1
TH	Teknisyen	3
TH	Tekniker (Ş)	1
TH	Teknisyen (Ş)	3
AH	Avukat	1
YH	Hizmetli	4
YH	Hizmetli (Ş)	9
GENEL TOPLAM		122

Kaynak: Tarsus Üniversitesi, Personel Daire Başkanlığı 2022 Yılı Birim Faaliyet Raporu,2023:16.

Yukarıda Tablo.4.4.'te görüldüğü üzere; Genel İdari Hizmetler (GİH) sınıfında 85 personel, Teknik Hizmetler (TH) sınıfında 23 personel, Avukatlık Hizmetleri (AH) sınıfında 1 personel, Yardımcı Hizmetler (YH) sınıfında 13 personel olmak üzere toplam 122 idari personel görev yapmaktadır.

Bu bölümde verilen bilgiler incelendiğinde Tarsus Üniversitesi bünyesinde çeşitli unvanlara sahip 246 akademik personel görev yapmaktadır. İdari kadroya ilişkin veriler incelendiğinde Tarsus Üniversitesi bünyesinde 122 idari personel görev almaktadır. Böylece Tarsus Üniversitesi toplamda 368 akademik ve idari personele sahiptir. Faaliyet raporunda verilen bilgiye göre 128 akademik personel ve 292 idari personel olmak üzere 420 boş kadro bulunmaktadır. Üniversitenin Stratejik planları dahilinde ve gelişimi doğrultusunda boş kadroların doldurulması yönünde çalışmalar sürdürülmekte olup kadrolar tamamlandığı takdirde Tarsus Üniversitesi 788 personele sahip bir kurum olarak faaliyetlerine devam edecektir.

4.2.7. Tarsus Üniversitesi Öğrenci Sayıları

Türkiye’de yüksek öğrenim öğrencisi olmak için belirli koşullar bulunmaktadır. 2017 yılından itibaren olmak üzere; Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından her yıl yapılan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) neticesinde ortaöğretimden üniversitelere geçmeye hak kazanan adaylar veya yeni bir bölüm okumak isteyen adaylar Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin belirlediği koşulları sağladıkları ve kesin kayıtlarını yaptırdıkları takdirde üniversite öğrencisi statüsüne erişebilmektedir.

Tarsus Üniversitesi belirlediği stratejik hedefleri kapsamında her geçen yıl program sayılarını artırmaktadır. Buna bağlı olarak öğrenci sayıları her geçen yıl artmaktadır. Tez çalışmasının yürütüldüğü yılın 2023 yılı olması ve yeni kayıt yaptıran öğrencilerin henüz resmî kayıtlara geçmemiş olması sebebiyle 2022 yılına ait öğrenci sayılarına ilişkin veriler aktarılacaktır. Bu doğrultuda 2022 yılına ilişkin Tarsus Üniversitesi öğrenci sayıları Tablo.4.5.’te verilmiştir.

Tablo.4.5. Tarsus Üniversitesi Öğrenci Sayıları

Açıklama	AKADEMİK BİRİMLER								
	I Öğretim			II Öğretim			Toplam		Genel Toplam
Birim Adı	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	Toplam	Kız	Erkek	
Enstitüler	188	338	526	0	1	1	188	339	527
Fakülteler	784	854	1638	2	7	9	786	861	1647
Yüksekokullar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meslek Yüksekokulları	1431	1404	2836	2	10	12	1433	1414	2847
TOPLAM	2403	2596	5000	4	18	22	2407	2614	5021

Kaynak: Tarsus Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 2022 yılı Faaliyet Raporu,2023:12.

Tarsus Üniversitesi bünyesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin sayılarına ilişkin veriler Tablo.4.5.'te verilmiştir. Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 2022 yılı Faaliyet Raporu'nda verilen bilgilere göre Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde 527, Fakültelerde 1647, Meslek Yüksekokullarda 2847 olmak üzere; toplam 5021 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde, 2407 kız öğrenci ve 2614 erkek öğrenci öğrenim görmektedir.

Üniversitenin stratejik hedefleri içerisinde eğitim öğretim kalitesini sürekli olarak iyileştirmek bulunurken aynı zamanda kayıt yenileyen öğrenci sayısını artırma hedefleri de bulunmaktadır (Tarsus Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 2022 yılı Faaliyet Raporu,2023:29).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARSUS ÜNİVERSİTESİ'NİN KENT EKONOMİSİNDEKİ ROLÜ

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 6 Kasım 1981 tarihinde 17506 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yükseköğretim Kanunu’nun 3’üncü maddesinde ‘yükseköğretim’ kavramının tanımına yer verilmiştir. Söz konusu madde 17 Ağustos 1983 tarihinde 2880 sayılı Kanun ile değişikliğe uğramıştır.

Yükseköğretim Kanunu’nun 3. Maddesi’nin a bendine göre ‘yükseköğretim kavramı’ şu şekilde tanımlanmıştır:

‘‘Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür.’’

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun d bendinde ise üniversitenin açık tanımı yapılmıştır. Tanıma göre; üniversite kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip, bilimsel yayın, araştırma ve danışmanlık yapan; enstitü, fakülte, yüksekokul ve benzeri birim ve kuruluşlardan meydana gelen yükseköğretim kurumudur.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu içerisinde 4’üncü maddede Yükseköğretimin amaçları bilgisi yer almaktadır. Söz konusu maddede yer alan amaçlar şunlardır:

Birinci olarak öğrencilerini;

- Atatürk milliyetçiliğine, ilke ve inkılaplarına bağlı,
- Türk milletinin milli, manevi, insani, ahlaki ve kültürel değerlere sahip,
- Türk olmaktan mutluluk ve şeref duyan,
- Toplumsal faydayı şahsi menfaatlerinin üzerinde tutan,
- Ülke, aile ve millet sevgisi bulunan,
- Ülkesine karşı görev ve sorumluluklarının bilincinde, insan haklarına saygılı, geniş bir dünya görüşü olan, bilimsel ve hür düşünce gücü bulunan,
- Ruh, zihin, beden, duygu ve ahlak bakımından sağlıklı ve dengeli bir biçimde gelişmiş,
- Ülke ihtiyaçlarına ve kalkınmasına cevap verebilecek ilgi ve yeteneklere sahip,
- Kendi mutluluğunu ve geçimini sağlayabilecek beceri, bilgi, genel kültür ve davranışa sahip bireyler yetiştirmek.

İkinci olarak Türk Devletinin bölünmez bir bütün olarak mutluluk ve refahını artırmak gayesi ile kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak ve bu doğrultuda politikalar belirlenerek, çağdaş medeniyetlerin seçkin, yaratıcı ve yapıcı paydaşı haline gelmesini sağlamaktır.

Üçüncü ve son olarak yükseköğretim kurumları olarak ileri düzeyde bilimsel araştırma ve çalışma yapmak, bilimsel verileri yaymak, teknoloji ve bilgi üretmek, ulusal mecrada kalkınma ve gelişmeye destek olmak, yurt içi ve yurt dışındaki gerekli kurumlar ile iş birlikleri sağlanarak akademi camiasının seçkin üyelerinden biri haline gelmek, çağdaş ve evrensel gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Yukarıda sözü geçen amaçlar Yükseköğretim Kanunu 4. Madde (a), (b) ve (c) bendinde yer almaktadır. Üniversiteler bu anayasal mevzuatlar doğrultusunda politikalarını belirlemekte ve bu amaçlara uygun hareket etmektedir.

5.1. Üniversitelerin Politika ve Uygulama Araçlarının Değerlendirilmesi

Yükseköğretim kurumları; yerel, bölgesel, ulusal, kurumsal ve küresel düzlemde farklı aktörlerin ve süreçlerin rol aldıkları çok boyutlu bir kuruma doğru evrilmektedir. Bu evrilme süreci dünya üzerinde yankı uyandıran ve etkileri olan bir durumdur. Birçok ülkede uluslararası kuruluşlar, üniversite reformlarının yaygınlaşması yoluyla yükseköğretim kurumları ile iş birliklerini artırmaktadır. Yabancı eğitim kurumları ve özel sektör dahil edilerek ve ayrıca devlet ile üniversite arasındaki ilişki ilerletilerek yükseköğretimde yeni bir yönetim modeli oluşturulmaktadır (Yılmaz,2016:1192). Yükseköğretim kurumları bu yönetim modelini göz önünde bulundurarak politikalarına yeni aktörleri dahil etmektedir.

Özellikle 21. Yüzyıldan itibaren üniversiteler uluslararası boyutlara evrilmiştir. Böylece önceki dönemlere göre farklılaşmaya başlamıştır. Uluslararası düzeyde yükseköğretimin de küresel boyutlara ulaşması ile bu kurumların pazardan pay alma yarışları başlamıştır. Kamu diplomasisinde bir araç olarak yükseköğretim kurumlarının kullanılması pay alma yarışında rekabeti hızlandıran bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda devletler ‘uluslararasılaşma’ başlığı adı ile yeni politikalar belirlemektedir. Bu kapsamda Türkiye’de YÖK tarafından 2014 yılında ‘Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası’ başlıklı bir rapor yayımlanmıştır (Yılmaz,2016:1192).

Yayınlanan bu raporun birinci bölümünde üniversitelerin tarihsel gelişimi, küresel eğilimleri ile ilgili tartışmalar bağlamında kitleselleşme, evrenselleşme, finansman sorunu, kalite güvencesi, uluslararasılaşma, güncel meseleler ve muhtemel gelişmeler üzerinde durulmuştur (YÖK,2023).

Raporun ikinci bölümünde yükseköğretimde kitleselleşme, Türkiye'de yükseköğretime erişim, uluslararası karşılaştırmalar, Türkiye'nin nüfus eğilimleri ile yükseköğretim ilişkisi, yükseköğretim sistemi bünyesindeki programlar üzerinde durulmuştur.

Raporun üçüncü bölümünde 'Akademik İnsan Kaynağı' başlığı adı altında akademik personellerin nitelik ve nicelik bakımından görünümü üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Raporun dördüncü bölümünde 'Yükseköğretimin Uluslararasılaşması' başlığı adı altında uluslararasılaşma kavramının önemi, küresel bağlamı, Türkiye'deki görünümü üzerinde durulmuştur.

Raporun son bölümünde ise diğer tüm bölümler üzerinden stratejik gelişme alanları belirlenmiş bu doğrultuda çözüm bekleyen meselelerden bahsedilmiştir. Bu noktada üç temel politika benimsenmiştir. Bunların ilki nicel büyümeden nitelikli büyümeye geçiş, ikincisi akademik insan kaynağının geliştirilmesi ve üçüncüsü yükseköğretimin uluslararasılaşması olarak belirlenmiştir. Bu stratejik faaliyet alanlarının tümünün ortak paydası, araştırma, eğitim-öğretim, odak noktasının kalite olduğu bir yönetim süreci ve toplumsal katkının olduğu bir sistem inşa etmektir (Çetinsaya,2014).

5.1.1 Üniversitelerin Politika Süreçlerinde 'Yönetişim' Kavramı

Kavram olarak yönetişim, tek taraflı karar verilen ilişkilerin yerine çok etkileşimli ve aktörlü iş birliklerini içeren, hareket noktası kamu-özel sektör ortaklığı düşüncesine dayanan, birlikte yönetme ve birlikte düzenleme sürecidir. Yönetişimde kilit nokta yerinden yönetim mekanizmasının sağlanarak uygulanmasıdır. Yönetişim, yönetim gerektiren her ortamda karar alma süreçlerini etkileyerek hizmetlerin şeffaf, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini öngören yeni bir metot ve süreci işaret etmektedir (Sobacı,2007:222).

Yükseköğretimde yönetişim kavramının tarihsel süreci incelendiğinde devletlerin gelişim mekanizmalarındaki dönüşüm ile paralellik gösterdiği görülmektedir (Avcı ve Gök,2022:250). Bu doğrultuda üniversitelerin sürdürülebilirlik çalışmaları odak noktası olabilmektedir. Yükseköğretimde sürdürülebilirlik çalışmalarının nasıl organize

edileceği, eğitim ğretim ve bilimsel çalışma misyonlarına sahip üniversitelerin yönetişim biçimlerini gözden geçirmesi gerekmektedir. Bunun dışında çalışmaların bilinirlik kazanması ve yaygınlaşabilmesi için strateji iletişimi de ayrıca önem kazanmıştır (Bayhantopu ve zuyar,2021:397).

Yönetişimin uygulanması hususunda şeffaflık, katılımın sağlanması, hesap verilebilirlik, hukukun üstünlüğü, verimlilik ve etkin olma ilkelerini içerisinde barındırması gerekmektedir.

5.1.2. On Birinci Kalkınma Planı İçerisinde Yükseköğretim

2000 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri yayınlanmıştır. Bu hedeflerin 2030 yılına kadar gerçekleştirilmesi beklenmektedir. 17 tane başlık altında toplanan hedeflerden biri ‘nitelikli eğitim’ olarak belirlenmiştir. Bu hedef doğrultusunda hakkaniyete dayanan ve kapsayıcı bir eğitim, her yaşta yaşam boyu eğitim modeli sunan bir uygulama hedeflenmektedir (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı,2023). Evrensel bir eylem çağrısında bulunan Birleşmiş Milletlerin bu hedefleri ülkeler açısından önemli bir politika belirleme aracı olmuştur.

Cumhurbaşkanlığı Hkmet Sisteminin 2018 yılında hayata geçirilmesi neticesinde kamu yönetimi alanında bazı değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin en önemlilerinden bir tanesi Maliye Bakanlığı bünyesindeki Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü ve Kalkınma Bakanlığı birleştirilerek Cumhurbaşkanlığı’na bağlı Strateji ve Bütçe Bakanlığı teşekkül ettirilmiştir (Ağdemir,2021:91).

Strateji ve Bütçe Bakanlığı’nın (SBB) görevleri arasında Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen ilke ve amaçlar dahilinde temel hedef ve kalkınma planı hazırlama, orta vadeli mali plan ve orta vadeli program, Cumhurbaşkanlığı yıllık ve sektörel plan hazırlığı gibi temel amaç ve hedeflere uygun plan, program ve politikaların hazırlıklarını yapmaktır (Ağdemir,2021:98).

Strateji ve Bütçe Bakanlığının hazırladığı 11. Kalkınma Planı 2019-2023 yıllarını kapsamaktadır. Plan incelendiğinde Türkiye’nin kalkınma vizyonunu belirleyerek, ulusun temel beklentilerini ve temel değerlerini karşılama, ülkenin refah seviyesini ve uluslararası düzeyde konumunu yükseltme yolunda temel bir harita olarak belirlenmiştir (11. Kalkınma Planı,2023).

Kalkınma planları eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve eğitim kaynaklarının eşit dağılımı bakımından önem arz etmektedir (Karabay ve Öz,2022:446). Bu bağlamda eğitim konusu kalkınma planında önemli bir yer tutmaktadır. Köklü reformlar yapılarak eğitim sisteminin değiştirilmesi ön görülmüştür. Böylece eğitim kalitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Yükseköğretim alanında kurumun dinamik yapıda olmasının sağlanması, niteliklerinin ve çeşitliliğin artırılması, küresel düzeyde rekabet edebilen, kalite odaklı bir yapıya kavuşturulması, 11. Kalkınma Planı'nda bulunan hedefler içinde yer almaktadır. Bu hedefler YÖK 2022 Yılı Mali İdare Raporunda yükseköğretim alanına yönelik olarak maddeler halinde sıralanmıştır. Hedefler şu şekildedir:

Bölgesel kalkınmanın odağında ihtisaslaşma ve misyon farklılaşması,

- Yükseköğretimde çeşitliliğin çoğaltılması,
- Kurumun dinamik yapıda olması, kalite odaklı ve küresel düzeyde rekabet edebilen bir yapıya kavuşturulması,
- 2023 yılı itibari ile akademik başarı sıralamasında dünya üzerinde en az iki üniversitenin ilk 100 üniversite arasına girmesi, en az beş üniversitenin de ilk 500 üniversite arasına girmesi,
- Özellikle öncelikli sektörler ön planda tutulmak kaydı ile doktora alanında yılda 15 bin mezun verebilmek,
- Mezun öğrencilerle iş birliğinin artırılması, kariyer süreçlerinin takip edilmesi,
- Uluslararasılaşma düzeyinin artırılması, tanıtımların etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar,
- Nitelikli yerli ve yabancı akademisyen istihdamının artırılmasına yönelik uygulamalar,
- Ülkemizde öğrenim gören yabancı nitelikli öğrenci sayılarının artırılması,
- Üniversitelerin teknolojik gelişmelere açık ve dijital çağın gereklerine ayak uydurma noktasında gerekli alt yapı uyumlarının sağlanması,

- Kurumların bölgesel ve sektörel ihtiyaçları, arz-talep dengesi, kapasiteleri, kontenjanları, doluluk oranları dikkate alınarak istihdamın bu doğrultuda sağlanması gibi hedefler 11. Kalkınma planı içerisinde yükseköğretim alanındaki hedefler arasında yer almaktadır.

5.2. Diğer Üst Politika Belgelerinde Yükseköğretimin Yeri

Hızla değişen ve gelişen dünyada çağdaş uygulamalara ayak uydurabilme noktasında yönetsel anlamda, yönetişimin paydaşlar arasında bölüşülmesi ile politikaların belirlenmesi ve stratejik hedeflerin uygulanması kolaylaşacaktır (Arı ve Parlak,2020:233). Bu doğrultuda 2015 yılında Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği kapsamında Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) oluşturulmuştur (YÖK,2023).

23 Kasım 2018 tarihinde 30604 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği mevzuat içerisinde yer almıştır.

Yönetmeliğe göre, kurulun görev ve yetkileri şunlardır:

- Kalite güvencesi kapsamında ulusal düzeyde politika ve stratejileri belirleyerek kamuoyu ile paylaşmak,
- Sistem içindeki kalite kültürünün yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi noktasında faaliyetlerde bulunmak,
- Kurum içerisinde iç kalite güvence sistemlerinin oluşturulması için teşviklerde bulunmak ve bu doğrultuda rehberlik etmek,
- Milli ve milletlerarası alanda kalite güvence sistemlerine ilişkin faaliyetleri gözlemlemek,
- Milli ve milletlerarası alanda paydaşlar ile çalışmalar yürütmek,
- Kendi alanındaki konularda uluslararası düzeyde Türkiye’yi temsil etmek,
- Akreditasyon ve dış değerlendirmede uygulanacak prensipleri kalite işaretlerini ve bu alandaki nizamla belirlemek gibi birçok görev ve yetkileri bulunmaktadır.

5.3. Üst Politika Belgelerinde Tarsus Üniversitesi’nin Kent Ekonomisindeki Yeri

Üniversitelerde iç kalite güvence sistemi, Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından belirtilmiştir. YÖKAK, üniversitelerin geleceğe yönelik planlarını oluşturması, sahip oldukları yetkinlikler ve kaynakları belirlenen bu planlar

doğrultusunda yönetmelerine vurgu yapmaktadır. Ayrıca bu süreçler yönetilirken kurumsal değerler ile uyumlu olması, izleme ve ölçme yöntemiyle iyileştirme ve yaşam boyu öğrenmenin benimsenmesi de önem arz etmektedir. YÖKAK'ın belirttiği iç kalite güvence sisteminin oluşturulması adına Tarsus Üniversitesi bu kapsamda temel fonksiyonlarına ilişkin politikalarını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kamuoyu ile paylaşım yapmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2023).

Tarsus Üniversitesi iç kalite güvencesi kapsamında 8 politika başlığı tanımlamıştır. Tanımlanan bu politikalar, ilgili fonksiyonun Tarsus Üniversitesi adına hangi mekanizma ve süreçleri içerdiği, nasıl örgütlendiği kısacası üniversite için ne anlama geldiğini özetleyen politika metinleridir. Bu politika belgeleri katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşım ile oluşturulmuştur (Tarsus Üniversitesi,2023).

Kurumsal yönetim içerisindeki bu politika belgeleri; strateji ve hedeflerin oluşturulması, detaylı planlamanın geliştirilmesi ve tüm bunların uygulanması için bir kılavuz işlevi görmektedir. Belirtilen 8 politika başlıkları şunlardır:

- a) **Ar-Ge ve İnovasyon Politikası:** Diğer kuruluşlar ile araştırmacıları birleştirerek akademinin ötesinde bir araştırma faaliyeti sunmayı amaçlayan bir Ar-Ge politikasını ifade etmektedir. Eğitim ve öğretim ile bütünleşik, toplumsal katkı hedefli, inovasyon ve girişimcilik odaklı, yüksek etkiye sahip ve disiplinler arası, ticarileşmeye dönük, sürdürülebilir iş birlikleri gibi birçok gelişim odaklı alanı kapsayan politikalar içermektedir (Tarsus Üniversitesi,2023).
- b) **Eğitim-Öğretim Politikası:** Tarsus Üniversitesi; merkezinde öğrenci eğitiminin olduğu, bilgiyi etik kurallar çerçevesinde paydaşlarla üreten, toplumsal gelişim odaklı, akademik çalışmalarda toplumsal faydayı önemseyen, yerel ve ulusal düzeyde sürdürülebilir kalkınma ve uluslararasılaşmayı hedef alan anlayışa sahip bir kurumdur. Öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran, çözüm odaklı, yenilikçiliğe açık, toplum ve çağın gereksinimlerine uygun, erişilebilir öğrenim kaynakları sunan, uluslararası alanda etkili iş birlikleri ve akreditasyonu benimseyen bir politikayı amaçlamaktadır (Tarsus Üniversitesi,2023).
- c) **Kalite Güvencesi Politikası:** Kalite güvencesi politikası; üniversitenin idari ve akademik birimlerinde kalite güvence sisteminin yapılanmasını, faaliyete geçmesini ve sürdürülebilir olmasını, üniversite personelleri tarafından

benimsenen ve yönetimce belirlenmiş ana unsurları açıklayan bir politikadır. Bu doğrultuda üniversite, faaliyetlerini çeşitlilik ve uzmanlaşma ilkeleri çerçevesinde, performans odaklı, hesap verilebilir bir düzeyde kalitenin odağında yerine getirmektedir.

d) Toplumsal Katkı Politikası: Tarsus Üniversitesi eğitim-öğretim sürecinin her alanında, tüm faaliyetlerinde kültürel ve sosyal değerlerin ortaya çıkarılmasında toplumsal katkıyı gözetmektedir. Üniversite, değişim ve dönüşüm sağlamak amacıyla öncülük eden bir rol üstlenmektedir. Bu kapsamda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda, yerel ve ulusal politika belgeleri ile uyumlu toplumsal katkı hedefli politikasını 4 temel bileşen üzerinde geliştirmektedir. Bunlar;

- Hayat Boyu Öğrenme politika ve uygulamaları,
- Girişimcilik ve sosyal girişimcilik uygulamaları,
- Üniversite, özel sektör, kamu yönetimi politika ve uygulamaları,
- Sosyal sorumluluk politikaları ve uygulamalarıdır.

2019 yılına kadar YÖKAK, üniversiteleri dört esas başlık kapsamında değerlendirmekteydi. Bunlar; Eğitim-Öğretim Sistemi, Kalite Güvence Sistemi, Yönetim Sistemi ve Araştırma-Geliştirme olarak ifade edilmektedir. 2019 yılından sonra YÖKAK literatürüne ‘Toplumsal Katkı’ kavramını dahil ederek değerlendirmeleri beş başlık kapsamında değerlendirmeye başlamıştır. 2021 yılından sonra tekrar değişikliğe gidilmiş ve başlıklar değişmiştir. Bu doğrultuda; Araştırma ve Geliştirme, Yönetim ve Kalite, Toplumsal Katkı ve Liderlik olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir (Demir ve Güleç,2023:7).

Demir ve Güleç, 2023 yılında Toplumsal Katkı kavramının yükseköğretimdeki kapsamı üzerine çalışma yapmıştır. Yapmış oldukları bu çalışmada Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) kavramını Toplumsal Katkı bağlamında ele almışlardır. Ayrıca KSS'nin yükseköğretim içerisindeki organizasyonuna değinmiş ve Toplumsal Katkı'nın YÖKAK'taki kapsamı incelenmiştir

Çalışma bağlamında YÖKAK'ın 'Alt Ölçütler Rehberi' adı ile 2020 yılında yayınladığı kitap incelendiğinde 'Toplumsal Katkı' başlığı dikkat çekmektedir. Bu başlığa ait alt başlıklar bulunmaktadır. Bunlar; teknoloji ve bilgi transferi, topluma biliminin sevdirmesi ve tanıtılması, yükseköğretim kurumlarının kent yaşamına katkısı, sosyal sorumluluklar (kültürel ve sosyal hayata katkı alanında ücretsiz hizmetler), yenilikçi şirketler ve girişimcilik, fikri mülkiyet, lisans, patent, hayat boyu öğrenme kapsamında sertifika, kurs, diploma, eğitim vb., tesis yönetimi alt başlıklar içerisinde yer almaktadır (Demir ve Güleç,2023:78).

Çalışmada yabancı ülkelerdeki üniversitelerin Toplumsal Katkı alanındaki uygulamaları da incelenmiştir. Araştırmada, Avrupa, Uzak Doğu, Amerika gibi birçok bölgeden üniversite örnekleri incelenmiştir. Örneğin; Çin Sichuan Üniversitesi, gönüllü öğrenci dernekleri ve kurslar vasıtasıyla bir yandan sosyal sorumlulukları teşvik ederken, diğer yandan doğal afet önleme alanında çalışmalar yürütmektedir.

Diğer bir örnek ise İspanya Cadiz Üniversitesi'nin insan hakları, kültürel haklar ve göçmenler ile engelliler ve dezavantajlı bireylere yönelik yaptığı gönüllülük esasına dayalı çalışmalarıdır. Japonya Kyoto Üniversitesi, kendi öğrencilerinin eğitimlerini aksatmamak kaydıyla yerli halkın eğitimi üzerine çalışmalarda bulunmaktadır. ABD Alabama Üniversitesi, Hunstville kentinde suç oranının yüksek olması sebebiyle toplum bilincini artırmaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu doğrultuda aile içi şiddeti önleme, zührevi hastalıkları önleme ve doğum kontrolü sağlamak üzere projeler gerçekleştirmektedir (Demir ve Güleç,2023:8-10).

Görüldüğü üzere dünya üzerinde birçok üniversite Toplumsal Katkayı plan ve projelerinde ön planda bulundurmaktadır. Bu türde üniversiteler Toplumsal Katkayı yalnızca proje alanı değil, ayrıca araştırma ve eğitim unsurlarının içerisinde entegre etmeye çabalamaktadır. Tarsus Üniversitesi de Toplumsal Katkayı gözeterek dinamik bir süreç olmasından hareketle sürekli iyileştirme çabaları içerisinde faaliyetlerde bulunmaktadır.

- e) **Uluslararasılaşma Politikası:** Tarsus Üniversitesi eğitim ve araştırmalarını sportif ve sanatsal faaliyetlerini, kültürel ve sosyal faaliyetlerini uluslararası standartlar dahilinde ulusal ve uluslararası düzeyde tüm paydaşlar ile iş birliği çerçevesinde yerine getiren bir kurumdur. Uluslararası yüksek rekabet alanında mezunlar vermeyi ve uluslararası alanda tanınan bir kurum olmayı

hedeflemektedir. Bu kapsamda uluslararası alanda personel ve öğrenci değişim programlarına katılımı, yabancı uyruklu akademik personel ve öğrenci sayılarını artıracak projeleri desteklemektedir. Bu noktada üniversite uluslararasılaşma politikasına uygun bir sistem yapılanmasını sağlamaya çalışmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2023).

f) Yönetim Politikası: Tarsus Üniversitesi paydaş görüşlerine önem veren, yönetimde katılımcı modeli benimseyen, yerel ve ulusal kalkınmaya katkı sunan, kurumsal aidiyete değer veren, yerel ve global problemlere çözüm üreten, teknoloji ve bilimin gelişmesinde öncülük eden ve kurumsal performansı takip eden, sürekli iyileştiren bir yükseköğretim kurumu olmayı hedefleyen bir politika izlemektedir. Bu yönetim politikası kalite odaklı, etik değerlere bağlı, mükemmeliyetçi, yenilikçi, adaletli ve şeffaf bir yönetim modelini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu modelin sürdürülebilir olmasını sağlamada önemli bir rol üstlenmektedir (Tarsus Üniversitesi,2023).

g) Sürdürülebilirlik Politikası: Tarsus Üniversitesi bu politikayı kurumun tüm birimlerinde gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları referans alınarak sosyal, kültürel ve ekonomik alanda farkındalık sağlamayı da hedeflemektedir. Bu kapsamda sürdürülebilirlik bilincini artırmayı amaç edinmiş ayrıca ar-ge faaliyetlerinde aynı politika doğrultusunda çalışmalar devam ettirilmektedir (Tarsus Üniversitesi,2023).

h) Dijitalleşme Politikası: Günümüzde yeni ve yaygınlaşan dijital çağ, birçok alanda değişimler meydana getirmektedir. Dijitalleşme, iletişim ve bilgi teknolojilerinde meydana gelen dönüşümler kamu politikalarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu konuda üniversitelerin bu dönüşüm sürecine uyum sağlama çabaları bulunmaktadır (Gül,2018).

Tarsus Üniversitesi, eğitim-öğretim, toplumsal katkı ve ar-ge çalışmalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında çağın gerektirdiği yenilikçi, dijital teknolojileri en etkin biçimde kullanmaktadır. Bu nedenle dijitalleşme uygulamalarının sürdürülebilirliğini sağlamak adına bulut bilişim, yapay zekâ, akıllı otomasyon, artırılmış gerçeklik, nesnelerin interneti ve büyük verilerden yararlanılmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2023).

5.4. Üniversite Kent İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme

Günümüzde üniversiteler kentlerin önemli çekim merkezlerinden biri olarak faaliyetlerini sürdüren kurumlardır. Özellikle Türkiye’de günümüz itibarıyla üniversitenin olmadığı bir il bulunmamaktadır. Dünya’da ve Avrupa’da da yaygın olan ekonomik kalkınma aracı olarak işlev gören üniversiteler, Türkiye’de de yerel ve bölgesel kalkınma odaklı olarak her ilde kurulmuştur.

Temel işlevi eğitim-öğretim birimi olarak kurulan üniversiteler, zaman içerisinde gösterdiği dönüşüm sonucunda kuruldukları kente göre farklı işlevleri üstlenmektedir. Özellikle küçük şehirlerde sosyal ve ekonomik etkileri hızlı bir şekilde görülmektedir. Üniversiteler eğitim-öğretim fonksiyonu dışında; kentte istihdamı artırma, kent kültürünü tanıtmaya, ar-ge çalışmalarını yürütme, turistik yapısını gün yüzüne çıkarma, kentin beklentilerini karşılayabilme, bilimsel çalışmalar neticesinde sosyal mobilizasyonu ortaya çıkarma gibi birçok işlevi bulunan bir kurumdur (Demir ve Parin,2021:89).

Üniversiteler ilk olarak kentin nüfus miktarına daha sonra mekânsal yapısına süreç içerisinde ekonomisine, toplumsal yapısına, mesleki gelişime, sosyal ve kültürel yapısına, sosyal aktivite alanlarına, sanayisine ve birçok alanına etkileri olan bir kurum olarak varlıklarını sürdürmektedir (Yavuzçehre,2016:246). Üniversiteler kentleri biçimlendirirken, diğer yandan üniversiteler de kentin değişimine göre kendilerini biçimlendirmektedir. Bu doğrultuda yukarıda da belirtildiği üzere; üniversite ile etkileşim halinde bulunan diğer kurumlar ile arasında yönetim kavramının önemi ortaya çıkmaktadır.

Görüldüğü üzere üniversitelerin yetiştirdiği nitelikli insan gücünün yanında üniversitenin yarattığı yeni istihdam alanları neticesinde meydana getirdiği harcama alanları yerel ve ulusal ölçekte kuvvetli bir dinamizm kaynağı olmaktadır (Kalkan,2019:22). Bu noktada üniversitelerin ekonomik kalkınma modeli içerisinde yer alması kaçınılmaz olmaktadır. Ekonomik kalkınma modeli olarak görülen üniversiteler kentteki yöneticilerin talebi doğrultusunda değil de hükümetler düzeyinde bir çıkış yolu olarak görülmektedir (Işık,2008:178).

Yukarıda üniversitelerin ne kadar etkili kurumlar olduğundan bahsedilmiştir. Görüldüğü üzere üniversiteler nitelik ve nicelik bakımından refahın artmasına sebep olan ve toplumsal değişime katkı sağlayan kurumlardır. Kentlerin gelişmesine, büyümesine mikro düzeyde etki ederken ülkenin kalkınmasına da makro düzeyde etkileri

bulunmaktadır. Bu bağlamda kalkınmaya etki eden bu kurumların turizm, ticaret, sanayi gibi kentlerin gelişimine yol açan faktörlere eklenmesi gerekmektedir (Işık,2008:177).

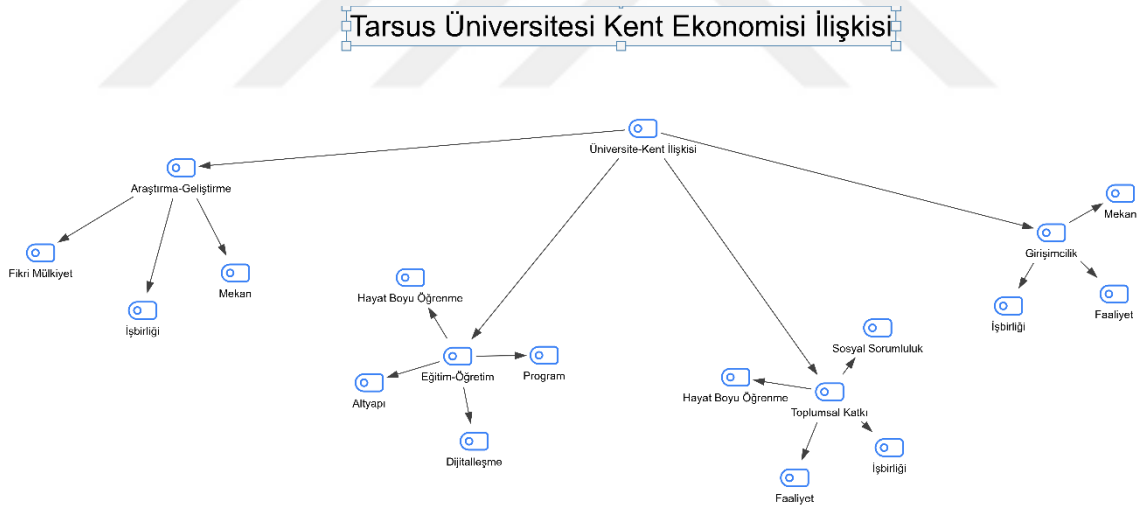

ALTINCI BÖLÜM

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Üniversitelerin işlevleri, görev ve sorumlulukları pek çok konu açısından incelenebilmektedir. Bu bölümde Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisi üzerine etkileri girişimcilik, toplumsal katkı, eğitim ve öğretim, demografik özellikleri bakımından incelenmektedir.

Araştırma kapsamında Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisine etkileri dört ana başlık altında incelenmiştir. Araştırma verilerinin tematik olarak kodlanması ve deşifre edilmesinde araştırma kapsamında verinin çözümlenmesi, sınıflandırılması için aşağıdaki kodlama sistemi geliştirilmiştir. Bu kodlama sisteminde Corbin ve Strauss'un kodlama paradigmasında yararlanılmıştır. Buna göre, öncelikle Tarsus Üniversitesi'nin faaliyetleri, web sitesi ve sosyal medya mecralarında yer alan ikincil verileri açık kodlama mantığıyla etiketlenmiştir (Corbin ve Strauss,2007). İkinci aşamada bu kodlar sistematik olarak belirtilen bu dört özellik çerçevesinde sınıflandırılmıştır.

Şekil 6.1. Tarsus Üniversitesi Kent Ekonomisi İlişkisi Kod Modeli

6.1. Tarsus Üniversitesi ve Girişimcilik İlişkisi

Günümüz dünyasında ön plana çıkan girişimcilik kavramı; teknolojik, sosyal, ekonomik, psikolojik, kültürel ve demografik unsurların bir araya gelmesiyle meydana gelmektedir (İşcan ve Kaygın,2011:276). Literatürde 'girişimcilik' kavramı pek çok

alanın kesişim noktasında yer alması sebebiyle birçok alanın inceleme konusunu oluşturmuş ve çok boyutlu şekillerde ele alınarak tanımlanmıştır.

Özellikle iş dünyasında, eğitim ve akademi girişimcilik kavramı adından pek fazla söz edilen konular arasında yerini almıştır (Yaman:2019:4). Girişimcilik kavramının incelenmesinde ‘girişimci’ kavramının da önemi bulunmaktadır. Çünkü girişimcilik kavramı girişimci bireyler arasından ele alınarak incelenmektedir.

Kavram olarak girişimcilik, köken itibariyle Fransız Cantillon' un ifadesinde yer alan ‘entreprenra’ teriminden gelmektedir. Bu terimi girişimci manasında kullanan Cantillo, önsüzleri güçlü, yaratma yeteneği mevcut, belirsizlikleri göğüslemeye istekli, kazanç elde etme arzusu bulunan ve bu yetileri ekonomik parametreler çerçevesinde kullanan bireyleri tanımlamak maksadıyla ifade etmektedir (Dündar ve Ağca,2007:123-124).

Birçok araştırmacı tarafından girişimci tanımı yapılmıştır. Literatüre oldukça yeni bir tanım olması sebebiyle tarihsel süreç içerisinde farklı anlamlar kazanmaya devam etmektedir (Yaman,2019:6). Türk Dil Kurumu (TDK) girişimcilik kavramını ‘girişimci olma durumu’ olarak tanımlamıştır. Girişimcilik, bir fırsatı izlemek maksadıyla kaynakların benzersiz bir birleşimini bir araya getirme süreci olarak ifade edilmektedir. Girişimci ise bu süreçte aktif rolü bulunan, girişimcilik faaliyetini yerine getiren baş aktör olarak tanımlanmaktadır (Doğan,2013:8).

Girişimcilik olgusuyla ilgili bir diğer önemli kavram girişimcilik ekosistemidir. Girişimcilik ekosistemi, girişimcilik faaliyetlerinin gerçekleştiği ve desteklendiği geniş bir yapıdır. Bu ekosistem girişimciler, yatırımcılar, danışmanlar, üniversiteler, araştırma kurumları, hükümet kurumları, endüstriyel odaklar ve hızlandırıcı programlar gibi çeşitli aktörleri içermektedir. Bu aktörler girişimcilerin fikirlerini geliştirmeleri, sermaye bulmaları, pazarlama stratejileri oluşturmaları ve işlerini büyütmeleri için destek sağlamaktadır. Bu ekosistem girişimcilere kaynaklar, eğitim, mentorluk ve iş birliği fırsatları sunarak inovasyon ve ekonomik büyümeyi teşvik etmektedir (Yaman,2019).

Girişimcilik ve girişimci kavramları üzerinde son zamanlarda oldukça fazla çalışmalara rastlamak mümkündür. Çalışmamızın sınırlılıkları ve kapsamı açısından girişimcilik ve girişimci kavramlarının tarihsel süreci, çeşitleri, düşünsel temelleri,

kuramları gibi konulara bu çalışmada değinilmemiştir. Bu bağlamda aşağıda girişimcilik ile üniversite arasında ilişkisel durumdan bahsedilmiştir.

Hızlı teknolojik değişim, küreselleşme, dünya kaynaklarında daralma ve bu değişimlerin sonucunda artan işsizlik, tüm insanlığın temel sorunlarından biri haline gelmiştir. Bu temel sorunun çözümlenmesinde, kaynakların etkin ve küreselleşen dünyada değişimin ülke, kent ve birey temelli gerçekleştirilebilmesi için girişimci düşünce, girişimci yaşam biçimi ve girişimci kimlik son zamanlarda bir çözüm modeli olarak algılanmaktadır (Yelkikalan,vd.,2010:58).

Bu süreçte bu girişimci kimlik olgusu üniversitelere de yerleşmektedir. Bu kimliği oluşturmada üst yönetimin stratejik karar alması, üniversitenin tüm birimlerinin bu kimliği benimsemesi, girişimciliğin dinamik bir olgu olması sebebiyle devamlı beslenmesi için yapılması gereken tutumlar arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda girişimci üniversite olgusu, girişimci akademisyenler, girişimci perspektif doğrultusunda meydana getirilmiş ders içerikleri, girişimci kimliği bulunan öğrenciler ve girişimci bir üniversite yönetimi ile mümkün olabilmektedir (Yelkikalan,vd.,2010:58).

Özetle girişimcilik, yeni fikirler ve yenilikçi yaklaşımların kullanılması ile işletmelerin kurulması ve büyütülmesi sürecini kapsamaktadır. Üniversiteler girişimcilik konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Birçok üniversite girişimcilik eğitimi ve destek programları sunarak öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca üniversiteler araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesi ve yeni şirketlerin kurulması konusunda öğrenci ve akademisyenlere destek sağlamaktadır. Bu sayede üniversiteler girişimcilik ekosistemine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun (YÖKAK) 2 Ocak 2024 tarihinde yayınlamış olduğu 2023 Yılı İzleme Raporları içerisinde Tarsus Üniversitesi'ne ait Kurumsal İzleme Raporu bulunmaktadır. YÖKAK'ın yayınladığı bu rapora göre üniversitenin güncellenen politika metninde 'girişimcilik ve inovasyon odağı' konusuna vurgu yapıldığı ifade edilmiştir. Üniversitenin 2020-2024 mevcut stratejik planında 'Girişimcilik ve Yenilikçilik' kültürünü geliştirerek üretilen bilgi ve teknolojinin üretime dönüşmesini sağlamak amacı yer almaktadır. Bu kapsamda özel sektör ile üniversite iş birliği çerçevesinde yenilikçilik ve girişimcilik odağında yerine getirilen etkinliklerin

çeşitliliğini ve sayısını artırmayı hedeflediği izleme raporu içerisinde yer almaktadır (YÖK,2024).

Bu çerçevede Tarsus Üniversitesi tüm akademik birimleriyle girişimcilik ekosisteminde gerekli katkıyı sağlamak amacıyla “girişimcilik ve inovasyon odaklı Ar-Ge” başlığı altında yeni fikirlerin katma değerli inovasyona dönüştüren girişimcilik faaliyetlerine odaklanmaktadır (Tarsus Üniversitesi Kurum İçi Değerlendirme Raporu, 2022). Üniversite bu bağlamda stratejik amaçları doğrultusunda “Girişimcilik ve yenilikçilik” kültürünün geliştirilmesini sağlamak amacıyla “üniversite-özel sektör iş birliği” ile bu alanda farkındalığı arttırmak amacıyla faaliyetlerin arttırılmasına yönelik politikalara öncelik vermiştir.

Üniversitenin kent ekonomisindeki etkilerini gösteren en önemli göstergenin üniversitenin kent diğer kurum ve kuruluşlarıyla gerçekleştirdiği iş birliği protokoller olduğu tespit edilmiştir. Tarsus Üniversitesi Kurum İçi Değerlendirme Raporunda kent ekonomisinin girişimcilik bağlamında etkileyen protokoller gerçekleştirilmiştir. Tablo 6.1.’deki protokollerin sivil toplum kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, merkezi hükümetin taşra teşkilatları ile özel sektöründe ticari ve sanayi kuruluşlarıyla imzalandığı görülmektedir.

Tablo 6.1. Tarsus Üniversitesi Girişimcilik İlişkisinde Protokoller

No	Protokol Bilgisi
1	Tarsus Üniversitesi ve Tarsus Ticaret Borsası İş birliği Protokolü
2	Tarsus Üniversitesi Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ile ARDENT Plastik A.Ş. Arasında Staj ve İstihdam Kontenjanı Protokolü
3	Mersin Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği Eğitim Hizmeti Alım İş Protokolü
4	Tarsus Üniversitesi ile Koluman Motorlu Araçlar Ticaret ve Sanayi A.Ş. W-21158-21190 Bağış Protokolü
5	Tarsus Üniversitesi ile Mersin AGROPARK Tarım ve Gıda İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesi Kurucu ve İşletmeciliği A.Ş. Arasında Eğitim ve Araştırma İş Birliği Protokolü
6	Tarsus Üniversitesi Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ile Türkiye ŞİŞE ve CAM Fabrikaları A.Ş. Arasında Staj Kontenjanı Protokolü
7	Tarsus Üniversitesi ile ARDENT Plastik Sanayi Ticaret A.Ş. Arasında İş Birliği Protokolü
8	Mersin Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü ile Tarsus Üniversitesi İşbirliğinde İş-Kur'un Kurumsal Hizmetlerinin Sunulması İşbirliği Protokolü

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024

Kurumsal düzeyde yapılan iş birliği protokoller aynı zamanda girişimcilik konusundaki faaliyetlerinde çeşitlenmesine neden olmaktadır. Bu çerçevede 2022 yılında öğrencilerin sektörel temalı katıldıkları geziler düzenlenmiş, girişimcilik ve yenilikçilik konulu eğitim, seminer, konferans vb. faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Örneğin bu çerçevede Makine programı öğrencilerinin Berdan Civata A.Ş.'nin Mersin Tarsus OSB'deki üretim tesisine, Moda Tasarım ve Tekstil Teknolojisi Programı Öğretim

Elemanları ve öğrencilerinin Uğur Tekstil Firmasına, Mali Müşavirler Odasına tematik geziler gerçekleştirilmiştir (Tarsus Üniversitesi,2023).

2023 yılında Tarsus Üniversitesi'nin Proje Ofisi tarafından Çukurova Bölgesinde Teknoloji Girişimciliğini Artırma (TÜBİTAK 1512) Proje Hazırlama Eğitimi, K 220-HED Yükseköğretim Alanındaki İş birliği Ortaklarına Yönelik Proje Eğitimleri, TÜBİTAK öğrenci projeleri eğitimleri verildiği Teknofest 2023 Yarışmaları için Model Roket Takımı webinarı ve semineri düzenlendiği raporda yer almaktadır. Yapılan bu faaliyetler sonucunda ilgili etkinliklere ilişkin değerlendirme anketleri yapılmıştır (YÖK,2024).

Aşağıda Tarsus Üniversitesi'nin web sayfasından alıntılanarak hazırlanmış Tarsus Üniversitesi girişimcilik olgusunun farkındalığını artırmak amacıyla yapmış olduğu iş birlikleri ve etkinlik duyurularına ait duyuru görselleri bulunmaktadır. İlk görselde (Şekil.6.2.) 04 Nisan 2023 tarihli 'Girişimcilik' konu başlıklı Mersin Üniversitesi Genç Girişimci ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Duygu Hıdıroğlu tarafından gerçekleştirilen webinar daveti yer almaktadır.

İkinci görselde (Şekil.6.3.) 30 Mayıs 2023 tarihli 'Girişimcilik ve Sosyal İnovasyonlar' konu başlıklı Mersin Üniversitesi Genç Girişimci ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Duygu Hıdıroğlu tarafından gerçekleştirilen webinar daveti yer almaktadır.

Üçüncü görselde (Şekil.6.4.) 25 Aralık 2023 tarihli 'Kariyer Adımlarından Girişimcilik' konu başlıklı Tarsus Üniversitesi Ersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü akademisyenlerinden Dr. Öğretim Üyesi Sinan Köse tarafından gerçekleştirilen webinar daveti yer almaktadır.

Şekil.6.2. 4 Nisan 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi Girişimcilik Konulu Webinar Daveti

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

WEBİNAR

Girişimcilik

 Doç. Dr. Duygu Hıdıroğlu
Mersin Üniversitesi
Genç Girişimci ve Araştırma Merkezi Müdürü

Moderatör
Fuat Demirkol
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü Öğrencisi

4 Nisan 2023
Salı | 20.00

ZOOM
Toplantı Kimliği: 956 9370 5296
Parola: 824840

Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
ve
Genç Bilişimciler Öğrenci Topluluğu

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2023.

Şekil.6.3. 30 Mayıs 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi Girişimcilik ve Sosyal İnovasyonlar Konulu Webinar Daveti

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

WEBİNAR

Girişimcilik ve Sosyal İnovasyonlar

 Doç. Dr. Duygu Hıdıroğlu
Mersin Üniversitesi Genç Girişimci Uygulama ve
Araştırma Merkezi Müdürü

Moderatör
Prof. Dr. Funda Kahraman
Mühendislik Fakültesi
Makine Mühendisliği Bölümü

30 Mayıs 2023
Salı | 14.30

Google Meet
Toplantı Kodu: yfv-mspa-pzt

Makine Mühendisliği Bölümü

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2023

Şekil. 6.4. 25 Aralık 2023 Tarihli Tarsus Üniversitesi Kariyer Adımlarından Girişimcilik Konulu Webinar Daveti

ÇEVİRİM İÇİ **TARSUS** ÜNİVERSİTESİ

KARİYER ADIMLARINDAN GİRİŞİMCİLİK

Dr. Öğr. Üyesi Sinan Köse
Mersin Tarsus OSB Teknik Bilimler MYO
Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü

25 Aralık 2023 Pazartesi | **19.30**

Moderatör:
Dr. Öğr. Üyesi Emine Atalay
Kariyer ve Mezun Ofisi Koordinatörü

Google Meet:
Toplantı Kimliği:
fbr-veqr-tca

Kariyer ve Mezun Ofisi

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2023

Tarsus Üniversitesi girişimcilik kapsamında; Girişimci İnsan Kaynakları Derneği (GİDERİK) ile protokol imzalamıştır. İmzalanan protokol üniversite öğrencilerinin iş hayatına hazırlanması, markalaşma, öğrenci sektör buluşmaları, kurumsallaşma, insan kaynakları yönetimi, dijitalleşme ve buna benzer alanları içerisinde barındıran iş birliği protokolü imzalamıştır. Aşağıda imzalanan bu protokole ait, Tarsus Üniversitesi resmî web sayfasında yer alan fotoğraf Şekil.6.5.'te yer almaktadır.

6.2. Tarsus Üniversitesi ve Toplumsal Katkı İlişkisi

Üniversitelerin toplum ve kamu hizmet etkinliklerini, işlevselliklerini ve etkilerini tanımlamak üzere ‘Toplumsal Katkı’ ifadesi yaygın bir şekilde kullanılan bir kavramdır. Üniversiteler bu kavramı hayata geçirebilmek ve etkinliğini arttırabilmek adına Kalite Birimi Koordinatörlüğü, Toplumsal Katkı Koordinatörlüğü, Proje Ofisleri gibi birimler aracılığı ile bu politikaları uygulama adına faaliyetlerde bulunmaktadır.

2019 yılına kadar YÖKAK, üniversiteleri dört esas başlık kapsamında değerlendirmekteydi. Bunlar; Eğitim-Öğretim Sistemi, Kalite Güvence Sistemi, Yönetim Sistemi ve Araştırma-Geliştirme olarak ifade edilmektedir. 2019 yılından sonra YÖKAK literatürüne ‘Toplumsal Katkı’ kavramını dahil ederek değerlendirmeleri beş başlık kapsamında değerlendirmeye başlamıştır. 2021 yılından sonra tekrar değişikliğe gidilmiş ve başlıklar değişmiştir. Bu doğrultuda; Araştırma ve Geliştirme, Yönetim ve Kalite, Toplumsal Katkı ve Liderlik olarak dört başlıkta değerlendirilmiştir (Demir ve Güleç,2023:7).

Demir ve Güleç, 2023 yılında Toplumsal Katkı kavramının yükseköğretimdeki kapsamı üzerine yapmış oldukları çalışmada Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) kavramını Toplumsal Katkı bağlamında ele almışlardır. Ayrıca KSS 'nin yükseköğretim içerisindeki organizasyonuna değinmiş ve Toplumsal Katkının YÖKAK'taki kapsamı incelenmiştir

Çalışma bağlamında YÖKAK'ın ‘Alt Ölçütler Rehberi’ adı ile 2020 yılında yayınladığı kitap incelendiğinde ‘Toplumsal Katkı’ başlığı dikkat çekmektedir. Bu başlığa ait alt başlıklar bulunmaktadır. Bunlar; teknoloji ve bilgi transferi, topluma biliminin sevdirmesi ve tanıtılması, yükseköğretim kurumlarının kent yaşamına katkısı, sosyal sorumluluklar (kültürel ve sosyal hayata katkı alanında ücretsiz hizmetler), yenilikçi şirketler ve girişimcilik, fikri mülkiyet, lisans, patent, hayat boyu öğrenme kapsamında sertifika, kurs, diploma, eğitim vb., tesis yönetimi alt başlıklar içerisinde yer almaktadır (Demir ve Güleç,2023:78).

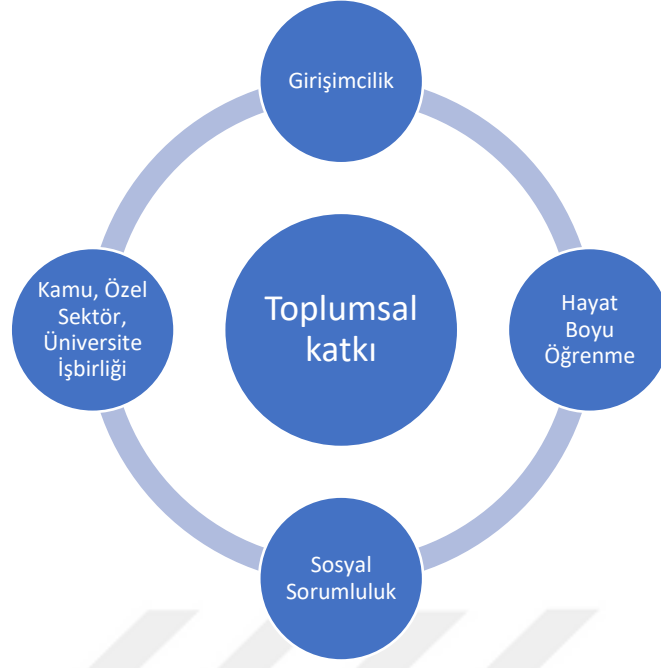
Yükseköğretim kurumları Toplumsal Katkı kavramını kendi içlerinde oluşturdukları birimler çerçevesinde tanımlamaktadır. Çukurova Üniversitesi için Toplumsal katkı, yükseköğretim kurumlarının idari ve akademik personeli ile yüksek lisans, lisans ve ön lisans öğrencilerini de kapsamakta olan iç paydaşlarının toplumun

gereksinimleri çerçevesinde, projeler, hizmetler, etkinlikler planlanması ve bunların uygulanması ve aynı zamanda Sivil Toplum Kuruluşları (STK) , toplumu oluşturan bireyler ve özel/kamu kurum ve kuruluşların yükseköğretim kurumu ve paydaşları için oluşturulan tüm katkıları içinde barındıran karşılıklı etkileşim ve iş birlikçi bir kavramı ifade etmektedir (Çukurova Üniversitesi,2024).

Ankara Üniversitesi Toplumsal Katkı kavramını yükseköğretim kurumlarının öğrenci, idari ve akademik personel gibi tüm paydaşların kamu yararına gerçekleştirecekleri her türlü hizmet ve faaliyetlerin yanı sıra toplumu meydana getiren bireylerin ya da hedef gruplarının da üniversite kurumu ve paydaşları için yerine getirebileceği tüm katkıları içerisinde barındıran karşılıklı iş birlikleri ve etkileşimi yansıtan bütüncül bir kavram olarak tanımlamaktadır (Ankara Üniversitesi,2024).

Üniversitelerin Toplumsal Katkı hedefleri, genellikle eğitim kalitesini artırmak, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda üniversiteler toplumun gelişimine katkı sağlamak için çeşitli programlar ve inisiyatifler geliştirebilmektedirler.

Tarsus Üniversitesi Toplum Katkı adına politika faaliyetlerini kurumdaki Kalite Birimi Koordinatörlüğü aracılığı ile yerine getirmektedir. Tarsus Üniversitesi, eğitim-öğretim sürecinin her alanında, tüm faaliyetlerinde kültürel ve sosyal değerlerin ortaya çıkarılmasında Toplumsal Katkıyı gözetmektedir. Bu doğrultuda üniversite, değişim ve dönüşüm sağlamak amacıyla öncülük eden bir rol üstlenmektedir. Bu kapsamda Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda, yerel ve ulusal politika belgeleri ile uyumlu toplumsal katkı hedefli politikasını dört temel bileşen üzerinde geliştirmektedir. (Tarsus Üniversitesi,2024).

Şekil 6.6. Tarsus Üniversitesi Toplumsal Katkı Bileşenleri

Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun yayınladığı izleme raporunda, Toplumsal Katkı başlığına ayrıca yer verilmiştir. Bu kapsamda Toplumsal Katkı Politikasının Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Stratejik Planı, Kalkınma Planları, Uluslararası alandaki gösterge endeksleri esas alınarak oluşturulan politika programları, iç ve dış paydaşların değerleri de dikkate alınarak 2022 yılında güncellediği ifadesine yer verilmiştir (*Uluslararası alandaki bu gösterge endeksleri, Times yüksek öğrenim etki sıralaması ve green matric dünya üniversite endeksi, global raporlama girişimini kapsamaktadır*) (YÖK,2023).

YÖKAK'ın izleme raporlarında Tarsus Üniversitesi'nin Toplumsal Katkı odaklı bir üniversite olduğuna vurgu yapılmıştır. Üniversitenin süreç içerisinde Toplumsal Katkı politikalarını güncelleyerek kurumun Kalite Güvence Sistemi içerisinde odak noktası olmayı başardığı ve bu doğrultuda etkinliklerinin sürdürülebilir olduğu gözlenmiştir (YÖK,2023).

YÖKAK'ın izleme raporunda değinilen bir diğer konu ise üniversitenin çevrimiçi öğrenme ortamları için bir platform oluşturmasıdır. Bu kapsamda Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi Koordinasyonunda hibrit ve uzaktan eğitim altyapısına uygun ALMS platformu kullanılmıştır. Bu uygulama Toplumsal Katkıyı artırmak,

üniversite öğrenci topluluklarındaki sayıyı artırarak, sosyal, kültürel, sanat ve sportif faaliyetlere katılımı artırmaya yönelik hedefleri kapsamaktadır (YÖK,2023).

Tarsus Üniversitesi Girişimcilik ve Toplumsal Katkı odaklı birçok kurum ve kuruluşlar ile iş birlikleri yapmıştır. Protokol kapsamında bölgesel kalkınmayı hedefleyen, topluma hizmet, eğitim-öğretim ve araştırma özelinde sürdürülebilir bir iş birliğine vurgu yapılmıştır. Yapılan bu iş birlikleri doğrultusunda öğrencilerin de katılım sağladığı ortak projeler üretmek, öğrencilere yeni staj olanakları temin ederek, teorik ve uygulamalı eğitim çalışmalarını sürdürmek ve mezunlara istihdam imkanları sağlamak hedeflenmiştir.

Üniversite bu hedefler doğrultusunda Çukurova Kalkınma Ajansı, Tarsus İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü gibi birçok kamu kurumları ve özel kuruluşlar ile iş birliği protokolleri imzalayarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu kapsamda 16 Ocak 2020 tarihinde Tarsus Üniversitesi ile Mersin Ticaret ve Sanayi Odası arasında iş birliği protokolü imzalanmıştır (Tarsus Üniversitesi,2023). İlgili protokolün imzalandığı toplantıya ilişkin fotoğraf aşağıda Şekil.6.7.'de yer almaktadır.

Şekil.6.7. Tarsus Üniversitesi ile Mersin Ticaret ve Sanayi Odası İş Birliği Protokol İmzalanması

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2023

Tarsus Üniversitesi girişimcilik, toplumsal katkı ve ar-ge çalışmaları kapsamında Mersin Tarsus Organize Sanayi Bölgesi ile devamlı bir iş birliği çerçevesinde yürütülebilecek faaliyetler ile bölgenin rekabet gücünün artırılması ve bölge gelişimine katkı sağlamak, sanayinin beklentilerine yanıt verecek bilgi, beceri ve yetkinlikleri ile donanmış teknik personeller yetiştirmek misyonu ile çeşitli protokoller imzalanmıştır. Aşağıdaki Tablo.6.2.'de ilgili protokollere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo.6.2. Tarsus Üniversitesi OSBMYO Tarafından Yapılan İş Birliği Protokolleri

Protokoller	Tarih
Koluman Otomotiv Endüstri A. Ş.	01.02.2022
Ardent Plastik A.Ş.	26.05.2022
Yörüksüt A.Ş.	01.06.2022
T.C. Çukurova Kalkınma Ajansı	15.11.2022
Türkiye Şişe Cam Fabrikaları A.Ş.	25.11.2022
Özen İş Makina Torna Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti	01.12.2022
Anadolu Etap Penkon Gıda ve İçecek Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş	01.12.2022
Redteks Kimya Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.	04.12.2022
Eren Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.	25.05.2023
Hb Alper Elektronik Makine San. ve Tic. Ltd. Şti.	07.06.2023

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024.

Görüldüğü üzere Toplumsal Katkı, bireylerin ve kurumların topluma yaptığı olumlu etki anlamına gelmektedir. Bu genellikle eğitim, sağlık, çevre koruması, sosyal adalet gibi alanlarda gerçekleşebilmektedir. Üniversiteler, Toplumsal Katkıyı araştırma, eğitim, topluma hizmet ve sosyal sorumluluk gibi alanlarda gerçekleştirerek topluma fayda sağlamaktadır. Bu durum öğrencilerin eğitimi, toplum için yapılan araştırmalar, yerel topluluklara yönelik projeler gibi çeşitli yollarla gerçekleştirilebilmektedir.

6.3. Tarsus Üniversitesi ve Araştırma- Geliştirme İlişkisi

Araştırma; öğrenmeye, bilinmeyi bilmeye dönük yapılan teknolojik ve bilimsel faaliyetlere denir. Geliştirme; mevcut teknoloji veya bilgiyi yeni düzenlemeler ile daha iyiye doğru yönlendirme çalışmasıdır. Araştırma- Geliştirme (AR-GE) ise teknik ve bilimsel bilgi birikimini artırmak amacıyla sistemsal bir temele dayalı, sürdürülen yaratıcı çaba ve bunun yeni faaliyetlerde uygulanmasını ifade etmektedir. (Üsküdar Üniversitesi,2024).

İşletmeler için karlılığı ve verimliliği artırmada araştırma geliştirme faaliyetleri oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu önem ülke yönetimleri için de geçerlidir. Diğer bir deyişle Ar-Ge faaliyetleri ülkeler için sosyal ve ekonomik refahın anahtarı konumundadır. Bu farkındalık sayesinde kamu hizmet otoriteleri tarafından işletmelerin iyileştirilmiş ya da yeni ürün, süreç ve hizmetlerini arttırmak ve Ar-Ge yatırımlarını çoğaltmak amaçlı çeşitli teşvikler sunulmaktadır (Karakuş,2021:1381).

28 Şubat 2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Destekleri Hakkındaki Kanun 12 Mart 2008 tarihli ve 26814 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Ar-Ge Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın himayesinde yürütülen faaliyetleri içermektedir. İlgili Kanunda öncelikli olarak Ar-Ge'ye dair kavramların tanımları yer almaktadır. Bu tanımlar içerisinde Ar-Ge faaliyetleri, Ar-Ge Merkezi, Ar-Ge personeli, destek personeli, Ar-Ge Projesi, Rekabet Öncesi İş Birliği Projeleri yer almaktadır. İlgili Kanun'un kim ve hangi faaliyetleri kapsadığına ilişkin soruların yanıtları, aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Ar- Ge Merkezleri,
- Rekabet Öncesi İş Birliği Projeleri,
- Ar-Ge Yenilik Projeleri,
- Teknogirişim Sermayesi Girişimcileri,
- KOSGEB Kapsamındaki Teknoloji Merkezleri İşletmeleri (T.C. Anayasası,2024).

Yukarıda belirtilen maddeler 5746 Sayılı Kanun'dan faydalanabilecek oluşumları kapsamaktadır. İlgili kanunda Ar-Ge sayılmayan faaliyetlerden de bahsedilmiştir. Bu doğrultuda; Kalite kontrol, petrol, maden, doğalgaz ve maden rezervleri arama ve sondaj çalışmaları, Ar-Ge projesinin kapsamı dışında geliştirilen veya icat edilen faaliyetler,

sosyal bilimlerdeki araştırmalar gibi alışmalar Ar- Ge sayılmayan faaliyetler arasında yer almaktadır.

Ayrıca ilgili Kanun'dan faydalanabilmek için gerekli asgari şartlara, Kanun kapsamında sayılmayan faaliyetlere de ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Çalışmanın kapsamı ve zamansal sınırlılıkları açısından asgari şartların maddeleri çalışmada kapsam dışı tutulmuştur.

T.C Anayasası'nın Yükseköğretim Kurulu Mevzuatı nda ilgili hükümleri gereğince '5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun' yer almaktadır. İlgili yasanın hükümleri Ar-Ge faaliyetlerine ilişkin tanımlar, amaç, kapsam ve bu doğrultudaki teşvik ve destekleri içermektedir. 5746 sayılı Kanun'un amacı ve kapsamı şu şekildedir:

“MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı; Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğın artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir (2). Bu Kanun; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Kanuna göre oluşturulan teknoloji merkezleri (teknoloji merkezi işletmeleri), Türkiye'deki Ar-Ge merkezleri ile tasarım merkezleri, Ar-Ge projeleri, tasarım projeleri, rekabet öncesi işbirliğı projeleri ve tekno girişim sermayesine ilişkin destek ve teşvikleri kapsar.” (YÖK,2024).

5746 sayılı Kanun'da belirtildiğı üzere, üniversitelerin araştırma- geliştirme faaliyetlerini teşvik etmek, koordine etmek ve denetlemek amacıyla kurulan programlar ve politikalar üzerine odaklanmaktadır. YÖK, üniversitelerin AR-GE projelerini teşvik etmek ve desteklemek için çeşitli programlar ve kaynaklar sağlamaktadır. Bu sayede üniversiteler, AR-GE faaliyetlerini daha etkin bir şekilde yürütebilir ve bu alandaki potansiyellerini geliştirebilirler.

Ar-Ge faaliyetleri ve üniversiteler genellikle birbirleri ile yakından ilişkilidir. Üniversiteler, araştırma laboratuvarları ve akademik personel aracılığı ile Ar-Ge çalışmalarına katkıda bulunabilmektedir. Bu çalışmalar genellikle endüstriyel iş birlikleri, hibe programları ve özel sektör yatırımlarıyla desteklenmektedir. Bu iş birlikleri yenilikçi fikirlerin ticarileştirilmesi ve teknolojik ilerlemenin sağlanması için önemli bir rol oynamaktadır.

Tarsus Üniversitesi Üst Politika Belgelerinde Ar-Ge ve İnovasyon Politikasına vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda diğer kuruluşlar ile araştırmacıları bir araya getirerek akademinin ötesinde bir Ar-Ge faaliyeti ortaya koymayı amaçlamaktadır. İnovasyon ve girişimcilik odaklı, toplumsal katkı hedefli, eğitim ve öğretim ile bütünleşik, ticarileşmeye dönük, disiplinler arası ve sürdürülebilir iş birlikleri gibi pek çok gelişim odaklı alanları kapsayan politikaları içermektedir (Tarsus, Üniversitesi,2024).

İnovasyon kelimesi genel itibari ile yenilik, yenilenme manalarında kullanılmaktadır. Kavram olarak inovasyon, Latince kökenli ‘innovatus’ sözcüğünden gelmektedir. İdari, toplumsal ve kültürel ortamlarda yeni yöntemlerin kullanılması manasına gelmektedir. Fakat her yeni fikir inovasyon değildir; girişimcilikte inovasyon ticari değer odaklı kullanılan bir terimdir. Özetle inovasyonun temel dinamiği, sosyal ve ekonomik bir katma değere evrilen yeniliklerden oluşmaktadır (Keskin,2018:187).

İnovasyon, yeni fikirlerin, ürünlerin, hizmetlerin veya iş süreçlerinin yaratılması ve uygulanması sürecidir. Bu süreç, mevcut durumu geliştirmek veya daha verimli hale getirmek için yaratıcı düşünceleri ve yeni yaklaşımları kullanmayı içermektedir. İnovasyon genellikle rekabetçi avantajı elde etmek, müşteri ihtiyaçlarını karşılamak veya endüstri standartlarını değiştirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu kapsamda Tarsus Üniversitesi'nin Ar-Ge ve İnovasyon Politikası aşağıda maddeler halinde belirtilen tutumları içermektedir:

- Tarsus Üniversitesi, girişimcilik ve inovasyon odağında yeni projeler, fikirler geliştirerek değer üreten araştırmacıları inovatif ar-ge süreçlerine yönlendirmektedir.
- Yeni fikirleri katma değerli inovasyona dönüştüren girişimcilik faaliyetlerini teşvik etmektedir.

- Toplumsal katkıyı hedef alan, stratejik planlarda öncelikli değerleri temel alarak toplumsal faydayı destekleyen faaliyetlere vurgu yapmaktadır.
- Bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda özel sektör ve kamu kurumları ile sürdürülebilir iş birliklerini desteklemektedir.
- Tarsus Üniversitesi Ar-Ge faaliyetlerini disiplinler arası araştırmalar içerisinde değerlendirmektedir.
- Üniversite bünyesinde yüksek okullardan lisansüstü enstitülere kadar farklı düzeylerdeki araştırmaları alansal farklılıkları dikkate alarak eğitim ve öğretim faaliyetlerinin odak noktasında bulundurur.
- Tarsus Üniversitesi, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Planları kapsamında Yeşil Mutabakat Eylem Planı Hedeflerine çevresel sürdürülebilirlik, yeşil dönüşüm çerçevesinde Ar-ge çalışmalarına katkı sunmayı desteklemektedir.
- Tarsus Üniversitesi Ar-Ge süreçlerinde bölgesel gereksinimler, ulusal öncelikler ve küresel eğilimler ile birlikte kurumun insan kaynakları ve mali kaynaklarına göre önde gelen ve tematik araştırma alanlarını belirleyerek faaliyetlerini sürdürmektedir (Tarsus Üniversitesi,2024).
- Tarsus Üniversitesi Ar-Ge kaynaklarını fiziki, beşerî ve finansal olarak üç başlıkta ele almaktadır. Araştırmacının performansına odaklı bir biçimde iç kaynak dağıtımını yaparken, dış kaynakların kuruma aktarılmasını finansal kaynakların sağlanması hususunda teşvik etmektedir.
- İnsan kaynağının gelişimini, mentorluk, bireysel gelişim merkezleri, bilgi paylaşımı, eğiticilerin eğitimi, danışmanlık gibi farklı kapasite geliştirme mekanizmaları geliştirerek güvence altına almaktadır (Tarsus Üniversitesi,2024).

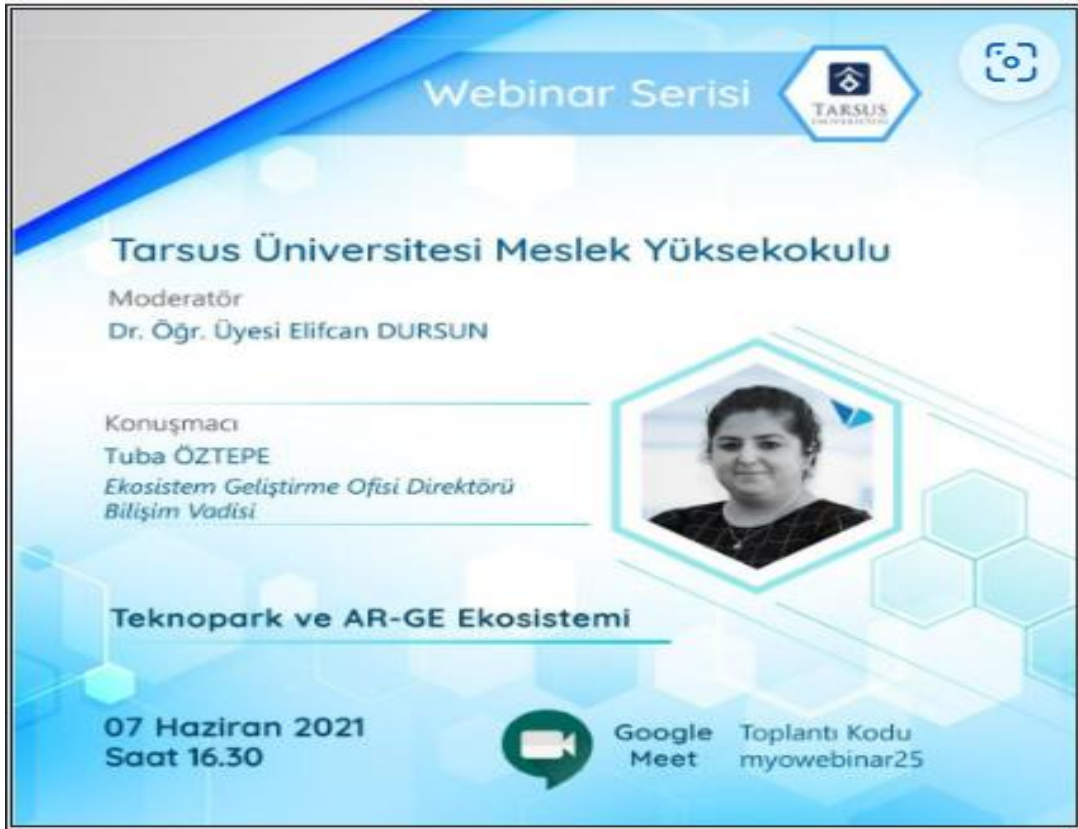
Tarsus Üniversitesi'nin Ar-Ge ve İnovasyon politikasına ilişkin tutumlardan hareketle, kurum çeşitli alanlarda yenilikçi ve bilimsel gelişme odaklı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. 2020-2024 Stratejik planda da konuya ilişkin planlara değinilmiştir. Bu planda yer alan bazı kararlar aşağıda sıralanmıştır:

- Özel sektör- üniversite iş birliğinde oluşturulan Ar-Ge protokol ya da proje sayısının artırılması,
- Teknoloji transfer ofisinin kurulması,
- Ar-Ge kapsamındaki projelere yardımcı olmak üzere, istihdam edilmiş doktora sonrası araştırmacı sayısının artırılması,
- Öncelikli sektörlerle yönelik lisansüstü, lisans ve ön lisans programların çeşitliliği ve sayısı artırılarak bu arenadaki Ar-Ge çalışmalarına önem verilmesi,
- Ar-Ge personeli gereksiniminin giderilmesi amacıyla YÖK 100/2000 doktora burs programından yararlananların sayısının artırılması,
- Başta AB ülkeleriyle olmak üzere Ar-Ge çalışmaları, araştırmacı insan gücü ve araştırma altyapıları açısından bölgesel ve küresel düzeyde iş birliklerinin geliştirilmesi,
- On Birinci Kalkınma Planında yer alan makine-elektrikli teçhizat, otomotiv, kimya, ilaç, tıbbi cihaz, elektronik ve raylı sistem araçları olarak belirlenen imalat sanayi sektörleri (öncelikli sektörler) başta olmak üzere Ar-Ge, teknolojik dönüşüm ve yenilikçilik ile yüksek katma değerli ürünlerin üretimini destekleyecek faaliyetler yapılması
- Bölgenin girişimcilik ortamının iyileştirilmesi ile Ar-Ge ve yenilik kapasitesinin geliştirilmesi,
- Disiplinler arası araştırma potansiyelinin yeni Ar-Ge projelerinin geliştirilmesinde kullanılması,
- Nitelikli akademisyen sayısının artırılarak öncelikli alanlara yönelik destek programlarından ve Ar-Ge teşviklerinden daha fazla yararlanılması.

Yukarıda belirtilen Tarsus Üniversitesi 2020-2024 Stratejik Plan'da yer alan Ar-Ge faaliyetlerine yönelik hedefler sıralanmıştır. Üniversite bünyesinde Ar-Ge çalışmalarını sistematik ve kurumsal yürütebilmek amacıyla araştırma merkezleri bulunmaktadır. Bu araştırma merkezleri İleri ve Akıllı İmalat Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi,

Kent Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi olmak üzere altı farklı araştırma merkezi ile çalışmalarını sürdürmektedir. (Tarsus Üniversitesi,2024).

Şekil.6.8. 7 Haziran 2021 Tarihli Tarsus Üniversitesi Teknopark ve Ar-Ge Ekosistemi Konulu Webinar Daveti

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024

Yukarıda Şekil.6.8.'de Tarsus Üniversitesi'nin Web sayfasından alıntılanarak hazırlanmış üniversitenin Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili yapmış olduğu etkinlik duyurusuna ait duyuru görseli bulunmaktadır. Görselde 07 Haziran 2021 tarihli 'Teknopark ve Ar-Ge Ekosistemi' konu başlıklı Mersin Üniversitesi Ekosistem Geliştirme Proje Ofis Müdürü Tuba Boztepe tarafından gerçekleştirilen webinar daveti yer almaktadır.

Şekil.6.9. 26-27-28 Şubat 2024 Tarihli Tarsus Üniversitesi TÜBİTAK 2237-A Yenilikçi Öğrenme Projesi Katılım Daveti

The poster is a blue and white graphic with a network-like pattern in the background. It features the logos of Tarsus University and TÜBİTAK at the top. The main title is 'TÜBİTAK 2237-A YENİLİKÇİ ÖĞRENME PROJESİ'. Below the title, it lists the project manager, Dr. Öğr. Üyesi Elib DEMİRBAŞ, and a list of lecturers: Prof. Dr. Emre ÜNAL, Prof. Dr. Seher MANDACI ŞAHİN, Doç. Dr. Soner ARIK, Öğr. Gör. Dr. Ahmet Erdost YASTIBAŞ, and Öğr. Gör. Nermin PUNAR ÖZÇELİK. A central table provides the dates (26-27-28 Şubat 2024) and the deadline (12 Şubat 2024). It also mentions the location (Merkez Kampüs Konferans Salonu) and the website for more information (yenilikciogrenme.tarsus.edu.tr). The organizing unit is the Bologna Kurum Koordinatörlüğü.

Eğitim 26-27-28 Şubat 2024	Son Başvuru 12 Şubat 2024
Yer: Merkez Kampüs Konferans Salonu	
Detaylı Bilgi ve Başvuru yenilikciogrenme.tarsus.edu.tr	

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024

Yukarıda Şekil.6.9.'da Tarsus Üniversitesi'nin Web sayfasında Haberler kısmından alıntılanarak hazırlanmış üniversitenin Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili yapmayı planladığı projeye ait duyuru görseli bulunmaktadır. Görselde 26-27-28 Şubat 2024 tarihli 'TÜBİTAK 2237-A Yenilikçi Öğrenme Projesi' konu başlıklı Bologna Kurum Koordinatörlüğü Birimi tarafından gerçekleştirilmesi planlanan proje başvuru daveti yer almaktadır.

Şekil.6.10. 19 Ocak 2024 Tarihli Tarsus Üniversitesi Biyomekanik Alanında Yeni Ürün Patenti Alımına İlişkin Duyuru Görseli

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024

Yukarıdaki görselde (Şekil.6.10.) 19 Ocak 2024 tarihli Biyomekanik alanında yeni ürün patenti alımına ilişkin duyuru görseli yer almaktadır. Tarsus Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu öğretim üyesi. Dr. Öğr. Üyesi Sinan Köse ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Hasan Sofuoğlu'nun birlikte yürüttüğü çalışmalar sonrası ortaya çıkardıkları “Pimli- Vidalı Hibrit Protez/ Plak Ünitesi” patenti alınmıştır. Böylece sağlık sektöründe yüksek teknoloji düzeyinde ulusal ve uluslararası alanda ülkemize katkı sağlayacak bir çalışma tescillenmiştir.

Şekil.6.11. 17 Ocak 2024 Tarihli ‘Geleceğe Yön Ver Projesi’ Kapsamında Gerçekleşen Ziyaret

Kaynak: Tarsus Üniversitesi,2024

Yukarıda Şekil.6.11.’de Tarsus Sanayi ve Ticaret Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Tarsus İlçe Emniyet Müdürlüğü koordinesinde, mesleğe dair bilgiler edinmeleri ve geleceğe ilişkin kariyer planlamalarına katkı sunmak amacıyla Tarsus Üniversite’sine gerçekleştirilen ziyaret görseli yer almaktadır.

Görüldüğü üzere Tarsus Üniversitesi'nin Ar- Ge faaliyetleri, çeşitli alanlarda yenilikçi çalışmalar yapılmasına ve bilimsel gelişmeye katkıda bulunmasına yardımcı olmaktadır. Bu tür çalışmalar genellikle teknoloji, çevre, tarım, sağlık ve daha birçok alanda gerçekleştirilebilmektedir. Üniversitenin bu tür çalışmaları genellikle yerel ekonomiye, bilimsel topluluğa ve endüstriye de fayda sağlayabilmektedir. Sonuç olarak üniversite Ar-Ge faaliyetleriyle hem akademik dünyaya hem de topluma katkıda bulunmaktadır.

6.4. Tarsus Üniversitesi'nin Kent Ekonomisine Etkisi Bağlamında Eğitim ve Öğretim ile İlişkisi

Tarsus Üniversitesi saygın bir dünya üniversitesi olmanın izinde uluslararası kimliğin güçlendirilmesi vizyonu ile hareket etmektedir. Bu kapsamda kurulduğu yıldan itibaren (2018) Kalite Koordinatörlüğü Birimi ile Kurum İç Değerlendirme raporu yayınlamaktadır. 2021 yılına kadar bu Kurum İç Değerlendirme Raporu, ilgili birimlerden resmi yazılar alınarak elde edilen bilgilerin toplanarak konsolide edilmesi ile hazırlanmaktaydı. 2021 yılında ise yönerge ile Kalite Koordinatörlüğünün yapısı değiştirilerek Üst Kalite Yönetiminde değişime gidilmiştir. Bu doğrultuda Birim Kalite Komisyonları, Kalite Komisyonu ve Kalite Koordinatörlüğü daha aktif bir hale getirilmiştir (Tarsus Üniversitesi,2024).

2022 yılında ise Tarsus Üniversitesi, Kalite Koordinatörlüğü ve Birim Kalite Komisyonları iş birlikleri yaparak E-kampüsü Bilgi Yönetim Sistemi içerisinde bulunan Performans Bilgi Sistemi kullanılarak Birim İç Değerlendirme Raporları hazırlanmıştır. Bu şekilde Kurum İç Değerlendirme Raporlarına kanıt dosyalar entegre edilmiştir. Nihai olarak Tarsus Üniversitesi 'Liderlik, Yönetişim ve Kalite', 'Toplumsal Katkı', 'Araştırma ve Geliştirme' ve 'Eğitim ve Öğretim' başlıkları altında 14 ölçüt ve 46 alt ölçüt dahilinde kapsamlı bir bakış açısıyla 'YÖKAK Dereceli Değerlendirme Anahtarını' kullanarak öz değerlendirme yapmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Tarsus Üniversitesi bünyesinde 2022 yılı sonu itibariyle 246 akademik personel, 1 yabancı uyruklu personel, 122 idari personel, 75 4-B sözleşmeli idari personel, 29 sürekli işçi ve 5021 öğrenci sayıları bulunmaktadır. Bu kapsamda Tarsus Üniversitesi eğitim ve öğretim alanında nitelikli eğitim odaklı bir üniversitedir (Tarsus Üniversitesi,2024).

Tarsus Üniversitesi'nin stratejik amaçlar ve hedefler kapsamında birinci amaç olarak eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak ve sürekli iyileştirmek bulunmaktadır. Bu doğrultuda yenilik ve gelişmeler ışığında dönemin gerekliliklerini, program müfredatını, toplumun ve bireyin gereksinimlerini karşılayacak biçimde güncellemek ilk hedef olarak belirlenmiştir.

İkinci hedef olarak ders süreçlerini öğrencinin aktif katılımını ve karşılıklı etkileşimi artıracak şekilde düzenlemek olarak belirlenmiştir. Üçüncü hedef, uluslararası

değişim programında gelen-giden akademisyen ve öğrenci sayılarını planlanan dönemin sonuna kadar %20 oranında artırmak olarak belirlenmiştir.

Dördüncü hedefte lisansüstü program sayılarını artırmak yer almaktadır. Bunu yaparken ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak öncelikli alanlara en başta yer verilmesine önem verilmektedir. Son olarak beşinci hedefte ise nitelikli öğrencilerin tercih ettikleri lisans programlarının sayısını artırmak amaçlanmıştır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Bu amaçlar doğrultusunda stratejik plan dahilinde eğitim- öğretim alanına yönelik başka hedefler de yer almaktadır. Bu bağlamda kurumsal işleyişi ve kapasiteyi artırmak adına kampüsteki araştırma, idari, eğitim ve öğretim kullanım alanlarını artırmak hedeflenmiştir. Ayrıca eğitim-öğretim ve araştırma gereksinimlerini karşılamak üzere kütüphane kaynaklarını çoğaltmak belirlenen hedefler arasında yer almaktadır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Üniversitede belirlenen bu hedeflerde iyileştirme alanları bulunmaktadır. Bu iyileştirme alanlarından Üst Yönetim ve Kalite Koordinatörlüğü doğrudan sorumlu birimdir. Öğrenci merkezli güncel öğrenme yaklaşımlarının eğitim-öğretim süreçlerine dahil edilmesi hususundaki yapılandırma çalışmaları, tüm akademik birimler ve üst yönetim tarafından belirlenen plan dahilinde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, büyük veri, akıllı sistemler, robotlar, meta verse gibi yenilikçi uygulamalar takip edilmektedir. Bu uygulamalara yönelik planlar yapılmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Ayrıca mobil öğrenme (M-öğrenme, M-learning) ve elektronik öğrenme (E-öğrenme, E-learning) uygulamaları ile uzaktan eğitim sistemi uygulaması yapılmaktadır. Bu uygulama ile elde edilen tecrübelerin geliştirilmesi ve sonraki süreçlerde daha etkin bir biçimde kullanılması amaçlanmıştır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Teknolojik gelişmeler sonucunda farklılık gösteren ihtiyaçlar neticesinde üniversitelerin bu değişime ve gelişime ayak uydurmaları, sürdürülebilirlik ve etkin hizmet noktasında önem arz etmektedir. Bu doğrultuda hedef kitlenin Z kuşağı ve sonrasındaki alfa kuşağı olarak nitelendirilen yeni kuşağın teknolojiyi temeline oturttuğu düşünüldüğünde teknolojik değişime uyumlanma becerilerinin yüksek seviyede olduğunu söylemek mümkündür (Tarsus Üniversitesi,2024).

Üniversiteler, bahsedilen bu değişimler dikkate alındığında teknoloji destekli gelişimi yönetebilmek adına dinamik ve çevik olmak zorundadır. Bu zorunluluk dolayısıyla müfredatların yenilenmesi, güncellenmesi, yenilikçi yaklaşımlar çerçevesinde öğrencilere sunulması ve bu doğrultuda öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerine öğrencilerin dikkatini çeken sosyal medya gibi mobil uygulama ve dijital araçların dahil edilmesi önem arz etmektedir (Tarsus Üniversitesi,2024).

Tarsus Üniversitesi eğitim ve öğretim alanında her yıl bünyesine yeni programlar ekleyerek büyüme hedefleriyle ilerlemektedir. Bu programların tasarımı ve onay süreçleri ilgili paydaşlar ile birlikte değerlendirme yapmak suretiyle izlenmekte ve iyileştirilmektedir. Programların ders dağılım dengelerine ilişkin ilke, kural ve yöntemler tanımlanmıştır. Ders dağılımı dengesi, öğrencilerin sosyal ve kültürel alanlara vakit ayırabileceği biçimde yapılmasına özen gösterilmiştir. Programlar her akademik birimin özelliklerine göre farklılaşan teorik dersler, atölye seminer, klinik çalışması, laboratuvar, arazi uygulaması, araştırma gezisi bitirme çalışması, inceleme, bireysel çalışma, staj ödev vb. uygulamalarda meydana gelmektedir.

Tarsus Üniversitesi Bologna Koordinatörlüğü kapsamında ders kazanımları ve çıktıları oluşturmuştur. Programların çıktıları ile ders kazanımları uyumlu hale getirilerek ders bilgi paketleri Tarsus Üniversitesi web sayfasında kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Bu noktada tüm lisans ve lisansüstü program yeterlilikleri, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesiyle uyumlaştırılmıştır. Yabancı dil becerisi gerektiren hazırlık sınıfı olan programlarda Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı baz alınarak düzenlenmektedir. Böylelikle öğrenciler hem günlük hayatlarında hem de akademik hayatlarında gereksinim duydukları tüm dil becerilerini kazanmasına olanak tanıyacaktır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Tarsus Üniversitesi tüm bu programlarında dersleri öğrenci iş yüküne dayalı bir biçimde tasarlanmıştır. Bu programların açılması, müfredatlarının güncellenmesine ilişkin süreçler ayrıca tanımlanmıştır. Programların belirlenen amaçlara ulaşma düzeyleri ve bunun yanı sıra toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verme düzeyleri ile işverenlerden ve mezunlardan alınan geri dönüşler vasıtası ile izlenmekte ve ölçülmektedir (Tarsus Üniversitesi,2024).

Üniversite eğitim öğretim süreçlerini, kurumdaki sisteme ilişkin uygulamaları izlemek ve bu sonuçlara göre iyileştirme yapmak suretiyle yönetmektedir. Tarsus

Üniversitesi Kalite Güvencesi Yapılandırma Çalışmalarını 2022 yılı içerisinde belirlenen planlar dahilinde verimli bir şekilde sürdürmüştür. Bu kapsamda 2022 yılı Kurum İç Değerlendirme Raporunda Eğitim-Öğretim kapsamında güçlü yönleri şu şekilde sıralamıştır:

- Tarsus Üniversitesi öğrenci merkezli bir yaklaşım çerçevesinde eğitim-öğretim politikasını güncellemiştir.
- Üniversitenin tanıtımına ilişkin faaliyet sayıları artırılmıştır. Buna paralel olarak lisans programlarına giriş sıralamalarının ortalamasında artış gözlemlenmiştir.
- Diploma derece ve diğer yeterliliklerin tanınması ve sertifikalandırılmasına ilişkin süreç ve kriterler belirlenmiştir.
- Uluslararası değişim programı kapsamında yeni yapılan Erasmus anlaşmaları sonucunda personel ve öğrenci hareketlilikleri artmıştır.
- Kütüphanede yer alan, çevrim içi ve basılı materyal kaynaklarının sayısı artırılmıştır.
- Proje fikri oluşturma projeyi yazma ve yürütme alanlarında akademik personele yönelik sunulan destekler ve eğitimler artırılmıştır.
- Öğrencilerin proje tabanlı öğrenme tecrübeleri edinmesine yönelik dış kaynaklı proje başvuruları yapılmıştır.
- Öğrenci topluluklarının sayıları artırılmıştır.
- Üniversite bünyesinde müfredatlarda ön lisans, lisans, lisansüstü tüm programlar da sürdürülebilirlik temelli, seçmeli ve zorunlu derslere geçiş yapılmıştır.
- Sportif, sosyal ve kültürel alanları artırmaya yönelik protokoller geliştirilmiştir.
- Eğitim öğretim alanlarında kapalı alan miktarı artırılmış ve bu alanların teknolojik altyapıları da iyileştirilmiştir (Tarsus Üniversitesi,2024).

2022 yılı Kurum İç Değerlendirme Raporunda Eğitim-Öğretim kapsamında ‘İyileşmeye Açık Yönler’ şu şekilde sıralanmıştır:

- Öğrencilere yönelik sağlık hizmeti ve psikolojik rehberlik desteğinin sağlanması,

- Kurum genelinde idari ve akademik başarıların teşvik ve takdirine yönelik alternatif uygulamaların geliştirilmesi,
- Öğretim üyeliğine atanma ve yükselme ölçütlerinin güncellenmesi,
- Akademik Gelişim Programının başlatılması,
- Öğrencilerin dil yeteneklerini geliştirme ve pratik yapmalarına imkân sağlayacak çevrimiçi programlar ve araçların sunulması,
- Özel gereksinimli öğrencilere dönük materyallerin nicelik ve nitelik bakımından geliştirilmesi,
- Sportif, sosyal ve kültürel alanların artırılması,
- Mezun izleme sisteminin geliştirilmesi,
- Erasmus anlaşması kapsamında personel ve öğrenci hareketliliklerin artırılması gibi birçok alanda iyileştirmeye açık yönler sunulmuştur (Tarsus Üniversitesi,2024).

Üniversite kurumları yerel kalkınmaya katkı sağlayarak kent ekonomisine olumlu etkileri bulunmaktadır. Üniversitelerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunarak yerel ekonominin güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencileri ve personeli kent ekonomisine hareketlilik katarak yerel işletmelerin ve hizmet sektörünün canlanmasına da destek olabilmektedir. Böylece Tarsus Üniversitesi kent ekonomisi bakımından önemli bir paydaş olarak karşımıza çıkmaktadır (Tarsus Üniversitesi,2024).

Görüldüğü üzere Tarsus Üniversitesi'nin eğitim-öğretim faaliyetlerinde kapsamlı bir biçimde vurgu yapmaktadır. Üniversite kente çeşitli yönlerde etki edebilmektedir. Bu etkiler arasında ekonomik kalkınma, kültürel zenginlik, genç nüfusun artışı ve şehrin tanıtımı gibi faktörler de yer alabilmektedir. Aynı zamanda üniversitenin araştırma ve inovasyon faaliyetleri de kente katkı sağlayabilmektedir. Bu etkiler genellikle şehrin sosyo ekonomik yapısını olumlu yönde etkilemektedir.

SONUÇ

Üniversiteler, kenti ve kent ekonomisini çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir. Üniversiteler eğitim-öğretim imkanları sağlama, bilimsel bilgi üretme, araştırma ve geliştirme faaliyetleri sunarak yerel iş gücüne katkı sunabilir, teknoloji transferi sağlayabilir ve girişimcilik faaliyetlerini teşvik edebilmektedir.

Yükseköğretim kurumlarının kent ekonomisine etkileri yadsınamayacak kadar fazladır. Özellikle son yıllarda yerel ve bölgesel kalkınma odaklı her ilde bir üniversite açılması uygulamasından hareketle etki miktarı daha da fazla olmaktadır. Özellikle kentleşmenin ileri düzeyde gerçekleştirilemediği illerde kurulan üniversiteler, kuruldukları ilin ve bölgenin sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin yukarıya taşınmasında oldukça önemli işlevler görmektedir.

Türkiye’de her ilde bir üniversite açılması uygulaması öncelikle ilde nüfusu artırıcı bir etkiye neden olarak kentin demografisinde değişiklik meydana getirmiştir. Üniversite nedeniyle yaşanan göç olgusu kentler arası hareketliliği sağlamıştır. Bu uygulama ile eğitim fırsatlarının eşitlenmesi, yerel ekonomiye katkı sağlama, genç nüfusun eğitim ihtiyacını karşılamak ve bölgesel kalkınmayı desteklemek gibi çeşitli hedefler belirlenmiştir.

Yükseköğretim kurumlarının öğrencileri tarafından yapılan harcamalar üzerinden yapılan çalışmalar analiz edildiğinde, öğrencilerin kente çeşitli şekillerde etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Her ne kadar analiz edilen çalışmaların çoğunluğu yerel ekonomiye olan etkileri inceleme odaklı olsa da kongreler, paneller, sempozyumlar, öğrencilerin yakınlarının ziyaretleri sebebiyle yapılan harcamalar ve buna benzer birçok harcama alanları aracılığı ile üniversitelerin bölgesel ekonomiyi de etkiledikleri açıkça görülmektedir.

Kent ekonomisi alanında literatürde oldukça çeşitli çalışmalar mevcuttur. Özellikle üniversitelerin kent ekonomisine etkileri alanında çalışmalar yapan araştırmacıların birçoğu aynı tespitler üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmaların tespitleri, yükseköğretim kurumlarının ilk başta ekonomik, toplumsal, kültürel, politik, sosyal ve demografik açılardan pek çok alanda etkilere yol açtığı yönündedir. Bu etkileri geniş ve kapsamlı bir şekilde aşağıdaki maddeler halinde özetlemek yerinde olacaktır.

- Üniversiteler, kuruldukları alanda mal ve hizmet taleplerini arttırmaktadır.
- Hizmet ve mallar kanalıyla bölgede üretimi artırmak mümkün olmaktadır.
- Kuruldukları bölgede/kentte istihdam yaratmaktadır.
- Yerel işgücünün bilgi birikim düzeyini ileri seviyeye taşıırken, alınan ürünler dolayısıyla yerel iş alanına katkı sağlamaktadır.
- Kuruldukları yerlere nitelikli işgücünün gelmesini sağlamaktadır.
- Kültürel ve sosyal çeşitliliklerin artmasına imkân tanımaktadır.
- Sosyal hayatın değişimi ve gelişimini sağlamaktadır.
- Yükseköğretim kurumlarının düzenlediği organizasyonlar sayesinde farklı kentlerden misafirlerin gelmesine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda kentin tanıtılması noktasında katkıda bulunmaktadır.
- Yeni iş alanlarına karşı talep artışından kaynaklı olarak yeni işletmelerin açılmasına imkân sağlamaktadır.
- Üniversiteler ekonomik hareketliliğe neden olarak vergi gelirlerinde artış meydana getirmektedir.

Tüm bu maddelerden hareketle üniversitelerin kente olumlu etkileri bulunmaktadır. Tarsus Üniversitesi, öncelikle eğitim-öğretim alanında kaliteli ve nitelikli bireyler yetiştirme odaklı bir üniversite olarak bilimsel bilgi üretmek adına kaynaklarını etkin ve verimli biçimde kullanmaktadır.

Tarsus Üniversitesi özgün, nitelikli ve ileri araştırma ile, saygın bir iş birliği çerçevesinde insanlığın gelişmesine ve ilerlemesine katkı sunan, yenilikçi, gelişim odaklı ve toplum yararına değer katan bir misyona sahip üniversitedir. Bu doğrultuda kente etkileri olumlu yönde olmaktadır.

Tarsus Üniversitesi'nin kente etkileri çeşitli alanlarda olabilmektedir. Üniversitenin bulunduğu kentte ekonomik canlılık, istihdam olanakları ve yerel işletmelerin gelişimi üzerine olumlu etkileri bulunmaktadır. Üniversitenin kültürel etkinlikleri, topluma sağladığı eğitim ve araştırma imkanları kente farklı yönlerden katkı

sağlamaktadır. Farklı kentlerden, farklı kültürlerden Tarsus kentine gelen öğrencilerin bir arada bulunması neticesinde kültürel etkileşimler yaşanmaktadır, böylece kültürel dinamiklerin zenginleşmesi sağlanabilmektedir.

Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisine etkileri birçok alanda gerçekleşebilmektedir. Özellikle üniversite, kente öğrenci ve personel için bir çekim merkezi oluşturmaktadır. Bu çekim merkezinden hareketle konaklama, yeme-içme, ulaşım gibi sektörler katkı sağlayabilmektedir. Ayrıca üniversitenin araştırma faaliyetleri ve endüstri iş birlikleri, yerel işletmelerin gelişimine ve yenilenmesine katkıda bulunmaktadır. Genellikle bu etkiler kent ekonomisini canlandırıcı nitelikte olabilmektedir.

Üniversite kurumları yerel, bölgesel kalkınmaya katkı sağlayarak kent ekonomisine olumlu etkileri bulunmaktadır. Üniversitelerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkıda bulunarak yerel ekonominin güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencileri ve personeli kent ekonomisine hareketlilik katarak yerel işletmelerin ve hizmet sektörünün canlanmasına da destek olabilmektedir. Bu doğrultuda Tarsus Üniversitesi'ni kent ekonomisi bakımından önemli bir paydaş olarak ifade etmek mümkündür.

Araştırmanın altıncı bölümde bahsedildiği üzere Tarsus Üniversitesi eğitim-öğretim faaliyetlerine kapsamlı bir biçimde vurgu yapmaktadır. Tarsus Üniversitesi 2022 yılı Kalite iç Değerlendirme Raporundan elde edilen veriler ışığında güçlü yönler ve iyileştirilmeye açık yönler detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Bu kapsamda Tarsus Üniversitesi eğitim-öğretim alanına oldukça önem vermektedir.

Üniversite kente çeşitli yönlerde etki edebilmektedir. Bu etkiler arasında ekonomik kalkınma, kültürel zenginlik, genç nüfusun artışı ve şehrin tanıtımı gibi faktörler de yer alabilmektedir. Aynı zamanda üniversitenin araştırma ve inovasyon faaliyetleri de kente katkı sağlayabilmektedir. Bu etkiler genellikle şehrin sosyo ekonomik yapısını olumlu yönde etkilemektedir.

Üniversiteler buldukları kentin toplumsal ve ekonomik düzeninin bir parçasıdır. Tarsus Üniversitesi de kent açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Üniversite kurumu öğrenci ve personel çekim merkezi olarak piyasaya direkt olarak etkisi bulunmaktadır. Özellikle farklı kentlerden öğrencilerin Tarsus kentini tercih etmesi kente ekonomik, toplumsal ve kültürel birçok alanda hareketlilik katmaktadır.

Özellikle öğrencilerin konaklama ihtiyaçları neticesinde özel yurtlar, pansiyon, öğrenci apartları gibi barınma alanlarında emlak piyasasına oldukça hareketlilik getirmektedir. Bunun yanı sıra Tarsus Üniversitesi'nin kent merkezinin dışında konuşlanması neticesinde ulaşım ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Böylece ulaşım sektöründe de hareketlilik yaşanmaktadır.

Üniversiteler kentte çeşitli yaşam alanları noktasında yeni yatırımları teşvik etmesi sebebiyle sosyal ve kültürel alanlarda etkileşim meydana getirmektedir. Tarsus Üniversitesi de kentte özellikle özel sektörün sosyal ve kültürel alanlarda yeni yatırımlar yapması, kente hem ekonomik hem toplumsal hareketlilik katmaktadır.

Tarsus Üniversitesi yerel iş gücüne katkı sağlamakla birlikte kente nitelikli iş gücü çekme noktasında da katkı sunmaktadır. Ayrıca üniversitenin nitelikli akademisyenleri ve personelleri eğitim-öğretim, toplumsal katkı ve ar-ge gibi çalışmaların yürütülmesinde katma değer sağlamaktadır.

Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisine konaklama, ulaşım ve sosyal kültürel faaliyetler dışında da etkileri bulunmaktadır. Üniversitenin yapmış olduğu seminer, sempozyum, webinar gibi çeşitli organizasyonlar sayesinde meydana gelen misafir ziyaretleri de kente ekonomik canlılık getirmektedir.

1992 yılında Mersin Üniversitesi'ne bağlı bir yüksekokul niteliğinde kurulan ve 2018 yılında Mersin Üniversitesi'nden ayrılarak Tarsus Üniversitesi olarak günümüzde hizmet vermesi ile birlikte bölgedeki gençlerin eğitim imkanları artmaktadır. Ayrıca bilimsel araştırmaların sayısı artmaktadır. Üniversite sayesinde yerel ekonomi canlanmaktadır. Bu durum o bölgedeki iş gücünün kalitesini artırmaktadır ve yerel topluluklara sosyal ve kültürel açıdan katkı sağlamaktadır.

2024 Yılı içerisinde hizmete açılması planlanan Çukurova Uluslararası Havalimanı'nın Tarsus Kenti sınırları içerisinde yer alması kentin ekonomisine olumlu yönde katkı sunacaktır. Tarsus kentindeki bu ulaşım ağının çeşitlenmesi, kente uzak olan şehirlerdeki üniversite öğrencilerinin ulaşım konusunda rahatlıkla tercih edebilmesine olanak sağlayacaktır. Böylece Tarsus Üniversitesi daha fazla çekim merkezi haline gelme yolunda aşama kat edecektir.

Tarsus Üniversitesi vizyonu ve misyonu dahilinde bilimsel alanda yaptığı çalışmalar ile, özel sektör ve kamu kuruluşları ile yapmış oldukları iş birliği protokolleri ile, çeşitli alanlarda yapmış olduğu faaliyetler ile paydaşlarına ve topluma katkı sağlamaktadır. Tüm bunlar Tarsus kenti ekonomisine oldukça fayda sağlayarak kentin gelişimine olumlu katkı sunmaktadır.

ÖNERİLER

Çalışma üniversitelerin kent ekonomisine etkilerinin Tarsus özelinde incelenmesidir. Bu kapsamda araştırmanın sorularından yola çıkılarak öncelikle kent, kentleşme ve kent ekonomisi kavramlarına yer verilmiştir. Daha sonra kent ekonomisine etki eden faktörler araştırılarak kentsel ekonomik yapı analizi yapılmıştır. Bir sonraki bölümde konuya ilişkin çeşitli üniversitelerin yapmış oldukları öğrenci harcamalarının kent ekonomisine etkileri araştırılmış olup karşılaştırması yapılmıştır.

Dördüncü bölümde Tarsus kentine ait tarihsel süreci, fiziki yapısı, coğrafi yapısı, nüfus yapısı, ekonomik ve sosyal yapısı gibi özelliklerine yer verilmiştir. Aynı bölüm içerisinde Tarsus Üniversitesi'ne ait tarihsel süreç, üniversitenin birimleri, akademik ve idari yapılarına yer verilmiştir. Beşinci bölümde Tarsus Üniversitesi'nin kent ekonomisindeki rolüne odaklanırken üniversitenin üst politika belgelerine de yer verilmiştir. Son olarak altıncı bölümde Tarsus Üniversitesi'nin toplumsal katkı, girişimcilik ve Ar-Ge ile ilişkileri üzerinde durulmuştur.

Tüm bu araştırmalar sonucunda yapılan çalışmalar Tarsus Üniversitesi'ni çeşitli alanlarda etkilediğini göstermektedir. Özellikle kentte nüfusun artması ekonomiyi canlandırıcı etki yapmaktadır. Böylece hem yerel ekonomiye katkı sağlarken canlanan ekonomi sayesinde ortaya çıkan vergi ödemeleri sebebiyle de ülke ekonomisine de katkı sağlamaktadır. Tarsus Üniversitesi kentte sosyal, kültürel toplumsal, demografik ve ekonomik olarak olumlu etkilemektedir.

Tüm bu etkiler neticesinde kent yetkilileri ve karar alıcıların bu olumlu etkileri artırmaya yönelik çalışmalarını sürdürmeleri önerilir. Ayrıca yakında açılması planlanan Çukurova Uluslararası Havalimanı'nın kente ve üniversiteye öğrenci ya da misafir çekme potansiyelini artıracığı düşünülerek fırsatın değerlendirilmesi için politikalar belirlemelidir. Yapılan literatür taramalarına istinaden; öğrenci harcamalarının en fazla konaklama, yiyecek ve ulaşım olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin ekonomik

durumları göz ardı edilmemeli ve yerel yöneticilerin ve esnafların; öğrencilerin bu konudaki mağduriyetlerinin giderilmesi hususunda gerekli çalışmaların yapılması önerilmektedir. (Bu konuda ayrıca yasa koyucuların öğrencilerin öğrenim gördükleri ilde kalacakları barınma alanlarına asgari bir fiyat tarifesi belirleyerek çözüme kavuşturması önerilir). Ayrıca kent içi ulaşım noktasında bölgenin kesişim noktasında bulunmasına rağmen otogar ve tren garının üniversiteye olan uzaklığı üniversiteye ulaşımı zorlaştırmaktadır. Bu hususta ulaşım ağlarının gerekli kurumlarla görüşülerek ulaşım ağlarının sıklaştırılması, güzergahların öğrencilerin üniversiteye ulaşımını kolaylaştırıcı biçimde düzenlenmesi konusunda harekete geçilmesi önerilir.

Tarsus kenti coğrafi olarak Mersin ve Adana Büyükşehir Belediyelerinin ortasında yer almaktadır. Öğrenciler sosyal ve kültürel faaliyetler ya da birtakım ihtiyaçları karşılamak için çevredeki büyük illere gidebilmektedir. Bu da harcamaların çevre illere yapılmasını sağlamaktadır. Kentte sosyal ve kültürel faaliyet alanlarının artırılması sağlanarak bu sızıntıların giderilmesi konusunda gerekli çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Acaroğlu, H., Güllü, M. ve Seçilmiş, C., (2018). Üniversite öğrencilerinin harcama eğilimleri ve bölge ekonomisi ile ekonomik ilişkileri: Eskişehir örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 18(3):507-520.
- Ağdemir, Z., (2021). Yeni bir kurum olarak Strateji ve Bütçe Başkanlığı: kısa bir değerlendirme. *Bulletin of Economic Theory and Analysis*, 6(2):91-113.
- Akçakanat, T., Çarıkçı, İ., ve Dulupçu, M. A., (2010). Üniversite öğrencilerinin buldukları il merkezine ekonomik katkıları ve harcama eğilimleri: Isparta 2003–2009 yılları örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010(22):165-178.
- Aliağaoğlu, A., (2022). Türkiye’de şehirleşme deneyimleri: sosyo-mekânsal görünümler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57):70-191.
- Altıntaş, V., (2015). *Türkiye’de Üniversitelerin Bölgesel ve Yerel Gelişmeye Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altunay, U. S. Y., (2023). Kent kuramlarında sınıflandırma sorunsalı: Manuel Castells’ in eserleri üstünden bir çözümleme. *Journal of Politics Economy and Management*, 6(2): 65-82.
- Arap, S. K., (2015). Üniversite-kent etkileşiminden beklentiler. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 8(17):105-119.
- Arı, G. S., Armutlu, C., Tosunoğlu, N. G., ve Toy, B. Y. (2009). Nicel araştırmalarda metodoloji sorunları: yüksek lisans tezleri üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(04):16-37.
- Arı, F., ve Parlak, B., (2020). Üniversite personeli perspektifinden yönetişimin uygulanabilirliğinin ölçümü: Bingöl Üniversitesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19):207-234.
- Ankara Üniversitesi Toplumsal Katkı Koordinatörlüğü, (2024). <http://toplumsalkatki.ankara.edu.tr/> (Erişim Tarihi:09.01.2024).

- Antalyalı, Ö. L., (2008). Tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6):25-40.
- Arslanoğlu, R. A., (2002). Küreselleşme ve üniversite. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1):1-12.
- Atik, H., (1999). Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: teori ve Erciyes Üniversitesi üzerine bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (15):99-109.
- Avcı, H., ve Gök, E., (2022). Yükseköğretimde yönetim: Türkiye’de üniversite senatoları ve katılımcılık. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(3):248-262.
- Aydınalp, M., (2021). *Tarsus İlçesinin Tarihi ve Kültürel Varlıklarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Aytar, İ. H., ve Kendirci, H., (2015). 19. yüzyılda Tarsus Kenti’nin ekonomik yapısı üzerine bir değerlendirme. *Journal of History Studies*, 7(4):25-43.
- Babaoğlu, C., (2017). Kamu politikası analizine yönelik kavramsal ve kuramsal bir çerçeve. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(30):511-532.
- Bal, H. (2012). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, Sentez Yayınları, Bursa.
- Baskan, G. A., (2001). Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1):21-32.
- Bayhantopçu, E., ve Özuyar, P. G. (2021). Sürdürülebilir üniversitelerin yönetim-strateji çalışmaları ve iletişimi için karşılaştırma bazlı bir yaklaşım önerisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (45):396-412.
- Binici, F. Ö., ve Koyuncu, B., (2015). Üniversite öğrencilerinin 2012-2013 harcamalarının Bitlis ili ekonomisine katkısının incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1):113-126.
- Bindal, A., (2022). *Üniversitelerin Kent Ekonomisine Katkılarını Arttırmada Misyon Farklılaşması ve Uzmanlaşmanın Önemi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, (2023). *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri*, <https://www.undp.org/sustainable-development-goals/quality-education> Erişim Tarihi:23.09.2023.
- Bozkurt, V., (2021). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar ve Kurumlar*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Bozlak, A., (2008). *Tarsus'un (Mersin) Beşerî ve Ekonomik Coğrafya Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Britannica, T. Editors of Encyclopedia (2024, January 3). *University. Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/university>
- Budak, F., (2013). *Kentsel Mekân Politikası: Barselona'da Kentsel Dönüşüm ve Estetik*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Corbetta, P. (2003). *Social Research: Theory, Methods and Techniques*. London: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalışkan, Ş., (2010). Üniversite öğrencilerinin harcamalarının kent ekonomisine katkısı (Uşak Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(31):169-179.
- Çatalbaş, N., (2007). Üniversite – yerel ekonomi ilişkisinde kutuplaşma teorisi iyi bir model olabilir mi? *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, Mayıs,90-101.
- Çetinsaya, G., (2014). Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası. *Yükseköğretim Kurulu Raporu, Ankara*.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (3rd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc.

- Çukurova Üniversitesi Toplumsal Katkı Koordinatörlüğü, (2024). <https://toplumsalkatki.cu.edu.tr/cu/about/toplumsal-katki-nedir> Erişim Tarihi: 09.01.2024.
- Demir, M., ve Mete, Alım., (2017). Fonksiyonel özellikleri bakımından Kars kenti. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2):537-560.
- Demir, N., ve Parin, S., (2021). Üniversite-kent ilişkisi üzerine bir araştırma: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *Hafıza, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1):72-91.
- Demir, S., ve Güleç, İ., (2023). Türk yükseköğretiminde toplumsal katkı kavramının kapsamı üzerine. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(1):1-12.
- Doğan, N., (2013). *Türkiye’de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dölen, E. (2009). *Türkiye Üniversite Tarihi, Osmanlı Döneminde Darülfünun 1863-1922*, 1. Cilt İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1.
- Dündar, S., ve Ağca, V., (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi lisans öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesine ilişkin ampirik bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1):121-142.
- Ergun, C., (2014). Üniversite ve kent ilişkisi üzerine görüşler: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(31): 216-237.
- Gelişli, Y., (1999). Darülfünun’un kuruluşu ve gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, (143):129-131.
- Geniş, Ş., (2011). Küreselleşme, Kent ve Kültür. *İdealKent*, 2(3):48-61.
- Görkemli, H. N., (2009). Selçuk Üniversitesi’nin Konya kent ekonomisine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22):169-186.
- Gül, H., (2015). Kamu politikası analizi, yöntemleri ve teknikleri. *Yasama Dergisi*, (29):5-31.

- Gül, H., (2018). Dijitalleşmenin kamu yönetimi ve politikaları ile bu alanlardaki araştırmalara etkileri. *Yasama Dergisi*, (36):5-26.
- Günay, D., (2001). Üniversitenin neliği, akademik özgürlük ve üniversite özerkliği. *Policy*, 14:37-44.
- Güner, H. Y., (2006). *Kentsel Politikalar Açısından Afet Öncesi Önlemler Yalova Alan Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Gürtunca, A., (2015). *Yeni Kentsel Politikalar ve Emegın Dönüşümü*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Işık, Ş., (2008). Türkiye’de üniversitelerin kentleşme üzerine etkileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(3):159-181.
- İçyer, A., (2010). *Marka Kent Oluşturma Açısından Stratejik Kent Yönetimi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- İhsanoğlu, E., (1993). Dârulfünûn tarihçesine giriş (II) Üçüncü Teşebbüs: Dârulfünûn-ı Sultani. *Belleten*, 57(218):201-240.
- İşcan, Ö. F., ve Kaygın, E., (2011). Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2):275-286.
- Kablay, S., ve Çakmak, G., (2021). Üniversite öğrencilerinin gelir-harcama ilişkisinin kent ekonomisine katkısı: Ordu Üniversitesi örneği. *Emek Araştırma Dergisi*, 12(19):191–224.
- Kalkan, H., (2019). *Üniversitelerin Kent Ekonomilerine Etkileri: Kastamonu Üniversitesi Örneği Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Karabay, E. ve Öz, H., (2022). Kalkınma planları temelinde yükseköğretim politika ve hedefleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 12(3):437-449.

- Karakuş, G. (2021). Ar-GE/Tasarım Merkezi Nedir? Türkiye’de Ar-Ge ve tasarım merkezi kurulum sürecine ilişkin bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3):1381-1404.
- Kardoğan, K., (2017). *Üniversitelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmedeki Rolü (Bitlis Eren Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Kaşlı, M., ve Serel, A., (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(2):99-113.
- Kavanoz, S. E., (2020). “Kentsel Direnç” kavramı üzerine. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2(1):5-24.
- Kaya, A. Y., ve Akdemir, İ. (2020). Çorum’da kentsel gelişmenin morfolojik analizi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1):10-27.
- Kaygalak, İ., ve Işık, Ş., (2007). Kentleşmenin yeni ekonomik boyutları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 16(1-2):17-35
- Keleş, R., (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R., (2006). *Kentleşme Politikası* (10.bs.). İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R., (2016). *Kentleşme Politikası* (15.bs.). İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Keleş, R., (2021). *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kenan, S., (2015). Modern üniversitenin oluşum süreci. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, 45(45):333-367.
- Keskin, S. (2018). Girişimcilik ve inovasyon arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13):186-193.
- Koca, H., ve Karadeniz, V., (2014). Erzincan Ovasında TOKİ uygulamaları ve kentleşme üzerine etkileri, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(31):101-128.
- Koç, N., (2019). Üniversite öğrenci harcamalarının kent ekonomisine katkısı: Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine Bir Analiz. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(1):344-365.

- Korkut, G., (2011). *Üniversite Yerleşkelerinin Kentsel Mekân Kurgularının Biçimlenmesinde Kentin Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mills, E. S., ve MacKinnon, J., (1973). Notes on the New Urban Economics. *The Bell Journal of Economics and Management Science*, 4(2):593–601. doi:10.2307/3003054
- Nas, F., (2021). *Kente İlişkin Kuramlar: Klasik ve Modern Kuramcıların Kent Çözümlemeleri*. Paradigma Akademi, Çanakkale.
- OECD., (2011). *Connecting Universities to Regional Growth: A Practical Guide*.
- O’Sullivan, A., (2011). *Urban Economics*. New York: McGraw-Hill.
- Ökten, A. İ., (2019). *Roma imparatorluğu Döneminde Dünyanın En Güçlü Üniversitesi: Tarsus Üniversitesi*, <https://www.altinrota.org/yazilar/roma-imparatorlugu-doneminde-dunyanin-en-guclu-universitesi-tarsus-universitesi/94> Erişim Tarihi: 08.02.2024.
- Özdemir, E. (2010). Kentin tanımlanmasında sosyolojik yaklaşımlar: toplumsal süreç ve/veya mekânın çözümlenmesi. *İdealkent*, 1(1):44-77.
- Öztürk, S., ve Süruri, H., (2020). Bölüm 4: Kent kimliği- kentlilik bilinci ve ekonomi. *Uluslararası Ekonomi, Parasal İktisat*, 133.
- Penpecioglu, M., (2012). *The Political Construction of Urban Development Projects: The Case of Izmir*. Middle East Technical University.
- Rukanci, F., ve Anameriç, H. (2004). Orta Çağda ilk üniversiteler: Studium Generale. *Felsefe Dünyası*, (39):72-88.
- Sanul, R. G., (2012). *Kentsel Ekonomik Kalkınma Aracı Olarak Yaratıcı Endüstriler: İzmir Analizi ve Öneriler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sargın, S., (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5):133-150.

- Sarı, B. Ö., (2017). *Kent Ekonomisi ve Kentsel Planlama*. S. S. Özdemir, Sarı, B. Ö. Sarı ve N. Uzun (Ed.), Kent Planlama İçinde (ss. 309–329). İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Sarı, N., (2023). *Covid-19 Salgınına Karşı Kentsel Kırılganlığın Belirlenmesi: Tarsus (Mersin) Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Sobacı, M. Z., (2007). Yönetişim kavramı ve Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine değerlendirmeler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1):195-208.
- Sunar, L., (2011). Weber’in Tarihsel Şehir Sosyolojisi: Modern Toplumun Temeli Olarak Şehir. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(22):423-442.
- Şen, B., (1997). *Tarihsel Dönemler Boyunca Kent Ekonomisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şengül, H. T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Tarsus Sanayi ve Ticaret Odası, (2023). <https://www.tarsustso.org.tr/tarsus-hakkında-2/> Erişim Tarihi: 30.08.2023.
- Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Faaliyet Raporu, (2022). Sayfa 1-15. <https://enstitu.tarsus.edu.tr/Files/ckFiles/enstitu-tarsus-edu-tr/Lisansüstü%20Eğitim%20Enstitüsü%202022%20Mali%20Yıl%20Faaliyet%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 15.01.2023.
- Tarsus Üniversitesi Öğrenci İşleri Başkanlığı Faaliyet Raporu, (2022). Sayfa 1-34. https://oidb.tarsus.edu.tr/Files/ckFiles/oidb-tarsus-edu-tr/2023-1-30-14-33-12-2022_Faaliyet_Raporu_ Erişim Tarihi: 12.01.2023.
- Tarsus Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı Faaliyet Raporu, (2022). Sayfa 1-32. <https://personel.tarsus.edu.tr/Files/ckFiles/personel-tarsus-edu-tr/2022%20YILI%20BİRİM%20FAALİYET%20RAPORU.pdf> Erişim Tarihi: 10.01.2023.
- Tarsus Üniversitesi, (2023). <https://www.tarsus.edu.tr/Website/1554/1/tarihce?LangID=1> Erişim Tarihi: 01.09.2023.

- Tarsus Üniversitesi, (2023). <https://kalite.tarsus.edu.tr/tr/page/universite-politikalari/9239> Erişim Tarihi: 24.09.2023.
- T.C. Tarsus Kaymakamlığı, (2023). <http://www.tarsus.gov.tr/tarsus-tarihi> Erişim Tarihi: 01.09.2023.
- Tekeli, İ. (2009). *Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ., (2011). “*Kent, Kentleşme ve Türkiye Deneyimi*”, *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm, İlhan Tekeli Toplu Eserler*. (20), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, (27-48).
- Tekeli, İ., (2012). Türkiye kent planlamasının yeniden kurumsallaşmasını düzenlerken düşünülmesi gerekenler üzerine. *Planlama Dergisi*, 3(4):25-32.
- Tekeli, İ., Gülöksüz, Y., Okyay, T., (2020). *Dolmuşlu, Gecekondu, İşportalı Şehir* (Yeni Baskı). İdealkent Yayınları, Ankara.
- Timur, T., (1998). *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Topal, Abdülkadir., (2004). “Kavramsal olarak kent nedir ve Türkiye’de kent neresidir”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1):279-294.
- Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı, Harita Genel Müdürlüğü, (2023). <https://www.harita.gov.tr/urun/mersin-fiziki-il-haritasi/3><https://www.harita.gov.tr/urun/mersin-fiziki-il-haritasi/35656> Erişim Tarihi: 09.12.2023.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, T.C. Resmî Gazete, 17506, 06/11/1981.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, T.C. Resmî Gazete, 30604, 23/11/2018.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2023). <https://cip.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28.08.2023.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019). *Kalkınma Planları*. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf Erişim Tarihi: 22.09.2023.

- Uysal, B., (2023). *Türkiye'deki İlk Hidroelektrik Santrali-Tarsus Hes'in Endüstri Mirası Kapsamında Değerlendirilmesi ve Koruma Önerilerinin Getirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mersin.
- Üsküdar Üniversitesi, (2023). <https://uskudar.edu.tr/tr/arge> Erişim Tarihi: 10.01.2024.
- Weber, M., (1958), *The City*, Illinois: Glencoe Free Press.
- Yahyagil, M., (1998). Kentlerin kültürün gelişmesindeki etkiler, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (25):105-120.
- Yaman, A., (2019). *Mersin İli Kadın Esnaf ve Sanatkarlarının Sosyal-Ekonomik Profillerinin ve Sorunlarının Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Yaman, A., (2021). Kamu politikası analizi bağlamında Türkiye'nin gençlik politikası. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10):45-71.
- Yaman, A., (2022). Kentsel yoksulluğunun yönetiminde kentsel politika araçlarının (repertuvar) analizi: Mersin Büyükşehir Belediyesi örneği, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (126):1-19.
- Yaman, A., (2022). *Kent Ekonomisi ve Esnaf-Sanatkârlar*. Çizgi Kitabevi.
- Yaşar, M. E., Gökoğlan, K., ve Kök, M., (2022). Üniversite öğrencilerinin kent ekonomisine katkısı: Bingöl Üniversitesi örneği. *Bingöl Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6(1):13-37.
- Yavuzçehre, P. S., (2016). Üniversitelerin kentlerine etkileri: Denizli Pamukkale Üniversitesi örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1):235-250.
- Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., ve Özer, E., (2010). Dünya ve Türkiye üniversitelerinde girişimcilik eğitimi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (2):51-59.
- Yetişkul, Ş, E., (2012). Kent ekonomisi, (Der. Melih Ersoy), Kentsel planlama *Ansiklopedik Sözlük, Ninova Yayınları, İstanbul*, 189-192.

- Yıldırım, M. (2006). Tarsus'un dini tarihine tarihsel bir yaklaşım. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 6(2):101-122.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., ve Çiftçi, S., (2011). Kentlerin ortaya çıkışı ve sosyo-politik açıdan Türkiye'de kentleşme dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35):252-267.
- Yılmaz, D. V., (2016). Türkiye'deki devlet üniversitelerinde uluslararasılaşma süreci: stratejik planlar üzerinden bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4):1191-1212.
- Yükseköğretim Kurumu (2023). <https://yokak.gov.tr/hakkinda> Erişim Tarihi: 20.09.2023.
- Yükseköğretim Kurumu (2023). <https://yokak.gov.tr/hakkinda> Erişim Tarihi: 04.01.2024.
- Yükseköğretim Kurumu (2023). <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/mevzuat> Erişim Tarihi: 07.01.24.
- Zengin, Z. S. (2008). Medreseden Üniversiteye. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 8(2), 211-221.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Derya ÇİFTÇİ

Doğum Tarihi :

E- Mail :

Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Derece	Bölüm/ Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Kamu Yönetimi	Dumlupınar Üniversitesi	2006-2010
Lisans	Tarih	Anadolu Üniversitesi	2023- Devam Ediyor
Yüksek Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Tarsus Üniversitesi	2021-2024

Görevler

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Satın alma/Ön Muhasebe	Özel Sektör /Adana	2012-2021
Büro Personeli	Gençlik ve Spor Bakanlığı- Adana	2023- Devam Ediyor